

HE 17/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia, korkotulon lähdeverosta annettua lakia, verotusmenettelystä annettua lakia, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia, tulotietojärjestelmästä annettua lakia, ennakoperintälakia, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia, veronkantolakia ja Verohallinnosta annettua lakia.

Tuloverolaista ehdotetaan kumottavaksi vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen, pitkäaikaissäätämissopimuksen ja työntekijän maksamien kollektiivisesti järjestetyn lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuutta koskevat säännökset. Samassa yhteydessä tehtäisiin vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden poistamiseen liittyviä teknisiä muutoksia korkotulon lähdeverosta annettuun lakiin, verotusmenettelystä annettuun lakiin ja tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että verotusmenettelystä annetun lain mukainen tiedonantovelvollisuus sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain mukainen tulorekisteri-ilmoitusten antamisvelvollisuus laajennetaan koskemaan suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön saamaa tuloa ja muita työskentelyyn liittyviä tietoja. Rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetussa laissa säädetty velvoite hakea ennakonkantoa ehdotetaan laajennettavaksi edellä mainitun työntekijän saamaan palkkaan.

Ennakoperintälakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennakoperintärekisteriin voitaisiin merkitä myös sellainen rajoitetusti verovelvollinen, jonka asuinpaikka on Euroopan talousalueella.

Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennakonpidätyksen toimittamisen laiminlyönnin johdosta ennakonpidätys määrätään suorituksen maksajalle kaavamaisesti 40 prosentin suuruisena, ellei kysymys ole sellaisesta suorituksesta, jolle on säädetty tai määrätty muun suuruinen pidätysprosentti.

Veronkantolain säännös palautusten säilyttämisestä ehdotetaan kumottavaksi.

Verohallinnosta annettuun lakiin lisättäisiin säännös, joka mahdollistaa vuokratyövoiman käytön verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä.

Tuloverolain, korkotulon lähdeverosta annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain muutokset, jotka liittyvät vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistoon, on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Muutoksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2027 toimitettavassa verotuksessa.

Verotusmenettelystä annetun lain, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta ja tulotietojärjestelmästä annetun lain muutokset, jotka koskevat suomalaisella aluksella

työskentelevän vuokratun henkilöstön saaman tulon verotusta, sekä ennakoperintälakia koskeva muutos on tarkoitettu tulevan voimaan 1.1.2026.

Verohallinnosta annetun lain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2025. Veronkantolain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan elokuun 2025 aikana.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	7
1 Asian tausta ja valmistelu	7
1.1 Tausta	7
1.2 Valmistelu	7
2 Nykytila ja sen arviointi	7
2.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen verokohtelu	7
2.1.1 Yleistä	7
2.1.2 Maksujen vähennyskelpoisuus	8
2.1.3 Eläkkeen ja suorituksen verotus	10
2.1.4 Työntekijän maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuus	11
2.1.5 Erityinen alijäämähyvitys	12
2.1.6 Nykytilan arviointi	12
2.1.6.1 Yksityishenkilöiden ottamat vapaaehtoiset yksilölliset eläkevakuutukset	12
2.1.6.2 Verovelvollisen suorittamat kollektiivisen lisäeläketurvan maksut	15
2.2 Kansainvälisessä liikenteessä työskentelevien vuokratyöntekijöiden verotus	15
2.2.1 Kansainvälisessä liikenteessä työskentelevien vuokratyöntekijöiden tuloverotus ja ennakkoperintä	15
2.2.2 Ulkomaisen yrityksen työnantajavelvoitteet	16
2.2.2.1 Palkkatietoilmoitus ja vuokratyön aloittamisilmoitus	16
2.2.2.2 Työn teettäjän ilmoitus	17
2.2.3 Nykytilan arviointi	17
2.3 Rajoitetusti verovelvollisen rekisteröityminen ennakkoperintärekisteriin	17
2.4 Ennakonpidätyksen määrääminen	18
2.4.1 Ennakonpidätyksen toimittamisvelvollisuus	18
2.4.2 Ennakonpidätyksen laiminlyönnin seuraamukset	18
2.4.3 Ennakonpidätyksen määräämisen säädöstausta	19
2.4.4 Ennakonpidätyksen määräämistä suorituksen maksajalle koskeva oikeuskäytäntö	20
2.4.5 Ennakonpidätyksen määräämismenettely	21
2.4.6 Tilastotietoja ennakonpidätysten määräämisestä	21
2.4.7 Maksuvelvollisuuden poistaminen	24
2.4.8 Nykytilan arviointi	24
2.5 Veronpalautusten säilyttäminen	25
2.6 Vuokratun työvoiman käyttö verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa	27
2.6.1 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle	27
2.6.2 Kokeilu vuokratyövoiman käytöstä verotuksen avustavassa puhelinpalvelutehtävässä	28
2.6.3 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös kanteluun Verohallinnon vuokratyövoiman käytöstä	29
2.6.4 Nykytilan arviointi	29
3 Tavoitteet	31

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	32
4.1 Keskeiset ehdotukset	32
4.1.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen	32
4.1.2 Vuokratyöhön suomalaisella aluksella liittyvät velvollisuudet.....	34
4.1.3 Rajoitetusti verovelvollisen rekisteröityminen ennakkoperintärekisteriin	34
4.1.4 Ennakonpidätyksen määrääminen suorituksen maksajalle.....	34
4.1.5 Palautusten säilyttämisestä luopuminen	35
4.1.6 Vuokratun työvoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä ja verotuksen avustavissa tehtävissä	35
4.2 Pääasialliset vaikutukset	37
4.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen.....	37
4.2.1.1 Yleistä vaikutusten arvioinnista.....	37
4.2.1.2 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen	37
4.2.1.3 Vuokratyöhön suomalaisella aluksella liittyvät velvollisuudet.....	39
4.2.2 Vaikutukset verovelvollisille	39
4.2.2.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen	39
4.2.2.2 Ennakonpidätyksen määrääminen suorituksen maksajalle.....	45
4.2.2.3 Palautusten säilyttämisestä luopuminen	46
4.2.2.4 Vuokratun työvoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä ja verotuksen avustavissa tehtävissä	46
4.2.3 Vaikutukset yrityksiin.....	47
4.2.3.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen	47
4.2.3.2 Vuokratyö kansainvälisessä liikenteessä	49
4.2.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	49
4.2.4.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen ja vuokratyö kansainvälisessä liikenteessä	49
4.2.4.2 Rajoitetusti verovelvollisen rekisteröityminen ennakkoperintärekisteriin	50
4.2.4.3 Ennakonpidätyksen määrääminen suorituksen maksajalle.....	50
4.2.4.4 Palautusten säilyttämisestä luopuminen	50
4.2.4.5 Vuokratyövoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä.....	50
5 Lausuntopalaute.....	50
5.1 Yleistä	50
5.2 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen	51
5.2.1 Yleisiä kommentteja ehdotuksesta	51
5.2.2 Lausunnoissa esitetyt havainnot ja muutosehdotuksia säännösehdotuksiin	51
5.2.3 Lausuntopalautteen ottaminen huomioon jatkovalmistelussa	53
5.3 Vuokratyöhön suomalaisella aluksella liittyvät velvollisuudet.....	53
5.4 Ennakonpidätyksen määrääminen maksajalle	54

5.5 Vuokratun työvoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa ja verotuksen avustavissa tehtävissä	55
6 Säännöskohtaiset perustelut	56
6.1 Tuloverolaki	56
6.2 Laki korkotulon lähdeverosta	60
6.3 Laki verotusmenettelystä	60
6.4 Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta	61
6.5 Laki tulotietojärjestelmästä	61
6.6 Ennakkoperintälaki	62
6.7 Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä	62
6.8 Veronkantolaki	63
6.9 Laki Verohallinnosta	63
6.10 Laki tuloverolain muuttamisesta (876/2017)	65
7 Voimaantulo	65
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	67
8.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotuen poistaminen	67
8.1.1 Omaisuuden suojaa ja perusteltujen odotusten suojaa koskeva perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntö	67
8.1.2 Vakuutusmaksujen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poisto omaisuuden suojan näkökulmasta	67
8.1.2.1 Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 21/2004 vp	67
8.1.2.2 Ehdotettavien muutosten arviointi omaisuuden suojan näkökulmasta	68
8.2 Suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön saamaa tuloa koskevat ilmoitusvelvollisuudet	71
8.3 Vuokratyövoiman käyttö Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa	73
8.4 Lopuksi	75
LAKIEHDÖTUKSET	76
1. Laki tuloverolain muuttamisesta	76
2. Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	80
3. Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta	81
4. Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 16 a §:n muuttamisesta	83
5. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	84
6. Laki ennakkoperintälain 25 §:n muuttamisesta	85
7. Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 51 §:n muuttamisesta	86
8. Laki veronkantolain muuttamisesta	87
9. Laki Verohallinnosta annetun lain muuttamisesta	88
10. Laki tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	89
LIITE	90
RINNAKKAISTEKSTIT	90
1. Laki tuloverolain muuttamisesta	90
2. Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	101
3. Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta	102

4. Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 16 a §:n muuttamisesta	105
5. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	106
6. Laki ennakkoperintälain 25 §:n muuttamisesta	108
7. Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 51 §:n muuttamisesta	109
8. Laki veronkantolain muuttamisesta.....	110
9. Laki Verohallinnosta annetun lain muuttamisesta.....	112
10. Laki tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	113

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Suomen julkinen talous on heikentynyt eivätkä pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa jo päätetyt sopeutustoimet riitä varmistamaan julkisen talouden velkasuhteen vakauttamista vuoteen 2027 mennessä. Tämän johdosta hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä lisätoimista, joilla parannetaan julkisen talouden kestävyyttä ja luodaan edellytykset velkaantumisen kasvun taittamiseen. Hallituksen päättämästä uudesta julkista taloutta vahvistavasta toimenpidekokonaisuudesta säästöjen osuus on noin 1,6 miljardia euroa vuoden 2028 tasolla. Julkisen talouden vakavan tilanteen vuoksi hallitus päätti myös julkista taloutta vahvistavista verotoimista. Uusien verotoimien vaikutus julkiseen talouteen on 1,4 miljardia euroa. Osana tätä kokonaisuutta hallitus päätti, että vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuki poistetaan vuoden 2027 alusta lähtien.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti hallitus sujuvoittaa veronkantoa, parantaa verotuksen ennakoitavuutta sekä jatkaa veronkannon digitalisoitumista. Veronkantomenettelyä uudistetaan hallituskauden aikana verojen maksamisen helpottamiseksi sekä maksujen ja palautusten käytön selkeyttämiseksi. Palautusten säilyttämisestä luopuminen olisi verojen maksamista koskevien uudistusten esivaihe, jossa yhtenäistettäisiin palautusten maksamista koskevia menettelyitä. Muista hallitusohjelmakirjausta toteuttavista veronkannon uudistuksista annettaisiin erillinen esitys myöhemmin. Muutosten vaiheittaisella toteuttamisella turvattaisiin niiden toimeenpano Verohallinnossa.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu KHO 2024:36 oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016), jäljempänä *oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain*, 51 §:n tulkinnasta muutti ennakonpidätyksen määräämistä suorituksen maksajalle koskevan vakiintuneen verotuskäytännön, jonka mukaan ennakonpidätys määrätään ennakonpidätyksen suorittamisen laiminlyöneelle suorituksen maksajalle 40 prosentin suuruisena. Ratkaisun myötä arvioitavaksi tuli tarve muuttaa säännöksen sanamuotoa vastaamaan sen alkuperäistä tarkoitusta ja ratkaisua edeltänyttä verotuskäytäntöä.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä Verohallinnon kanssa. Esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 15.11.2024–3.1.2025. Lausuntoa pyydettiin esityksen kannalta keskeisiltä ministeriöiltä, viranomaisilta, elinkeinoelämältä ja muilta sidosryhmiltä, yhteensä 22 taholta. Hallituksen esityksen tausta-aineisto on saatavilla osoitteessa <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM083:00/2024>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen verokohtelu

2.1.1 Yleistä

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten verotukseen kohdistuu verotuki. Verovelvollisen oman tai tämän puolison vakuutusmaksut ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut ovat tuloverolain (1535/1992) 54 d §:n mukaisesti

vähennyskelpoisia pääomatulosta tai pääomatuloverokantaa vastaava osa maksuista vähennetään ansiotulosta menevästä verosta alijäämähyvityksenä. Aikanaan maksettava eläke verotetaan 34 a §:n mukaisesti pääomatulona.

Verotukielementti on seurausta säästöaikaisen tuoton verovapaudesta. Kyse on eläkesäästämisen verotuksessa kansainvälisesti yleisesti sovelletusta niin sanotusta EET-periaatteesta (exemption, exemption, taxation), jossa säästäjä maksaa vakuutusmaksun vähennysoikeuden johdosta verottamattomista varoistaan, säästöaikaista tuottoa ei veroteta ja eläke on veronalaista tuloa. Eläkkeen nostovaiheessa jäljelle jää verotuki, joka muodostuu eläkesäästäjän omista varoistaan tekemän sijoituksen tuoton verovapaudesta.

Vapaaehtoiset yksilölliset eläkkeet kuuluivat aiemmin ansiotuloverotuksen piiriin. Vuoden 2005 alusta voimaan tulleen uudistuksen (hallituksen esitys HE 80/2004 vp) myötä luonnollisen henkilön ottamat vakuutukset siirtyivät pääomatuloverotuksen piiriin. Verotustavan muutoksen taustalla oli yhtäältä tavoiteltu neutraliteetti muihin säästämistuotteisiin verrattuna ja toisaalta se, että ansiotuloverotuksen piiriin kuuluvassa säästämässä lopputulos vaihteli perusteettomasti säästäjän säästämisajan ja eläkeajan marginaaliveroasteista riippuen.

Uudistuksen voimaantuloon liittyvien siirtymäsäännösten mukaisesti ennen hallituksen esityksen HE 80/2004 vp antamisajankohtaa otettujen vakuutusten osalta eläkesäästö jaetaan ansiotulona verotettavaan osaan ja pääomatulona verotettavaan osaan sen perusteella, milloin vastaava maksu on vähennetty.

Vuoden 2010 alusta vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaan eläkesäästämiseen sovellettava verokohtelu laajennettiin koskemaan sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetun lain (1183/2009) mukaiseen säästämissopimukseen perustuvaa säästämistä.

Säännöksiä vakuutusmaksujen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksistä on muutettu vuosien mittaan useampaan kertaan. Esimerkiksi eläkkeen tai suorituksen nostamisen ikärajoja on nostettu ja nostoaikaa koskevia aikarajoja on pidennetty. Vapaaehtoisen eläkesäästämisen ja pitkäaikaissäästämisen uudistuksiin liittyvien eläkeiän korottamisten tavoitteina on ollut tukea eläke- ja työvoimapolitiittisia tavoitteita. Ennenaikaista eläkkeelle siirtymistä ei ole pidetty perusteltuna suosia verokannustimilla.

2.1.2 Maksujen vähennyskelpoisuus

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten sekä pitkäaikaissäästämissopimusten maksujen vähennyskelpoisuudesta säädetään tuloverolain 54 d §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää 34 a §:ssä tarkoitettun oman eläkevakuutuksensa ja pitkäaikaissäästämissopimuksensa maksuja yhteensä 5 000 euroa vuodessa. Vähennyskelpoinen enimmäismäärä on kuitenkin 2 500 euroa, jos verovelvollisen työnantaja on verovuonna maksanut verovelvolliselle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Maksuja voidaan vähentää aikaisintaan siltä verovuodelta, jonka aikana vakuutettu tai varoihin oikeutettu täyttää 18 vuotta, ja viimeistään siltä vuodelta, jonka aikana eläkettä tai muuta suoritusta on alettu maksaa. Vähennysoikeus koskee vakuutusta, jonka on ottanut verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on vakuutettuna, sekä pitkäaikaissäästämissopimusta, jonka on tehnyt verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetussa laissa tarkoitettu varoihin oikeutettu.

Vakuutusmaksujen ja pitkäaikaissästämissopimusten maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksistä on säädetty 54 d §:n 2–9 momenteissa. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että sopimuksen mukaan vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästö määrää nostaa 2 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaissästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella.

Lisäksi mainitun momentin 2 kohdassa edellytetään, että vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan syntymävuotensa ja sopimuksen tekoajan perusteella alla olevan taulukon mukaan määräytyvän iän:

a) sopimus on tehty ennen 1 päivää tammikuuta 2013	
syntymävuosi	eläkeikä, vuotta
1957 tai aiemmin	63
1958—1961	64
1962—1972	65
1973—1984	66
1985—1997	67
1998 tai myöhemmin	68
b) sopimus on tehty 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen	
syntymävuosi	eläkeikä, vuotta
1957 tai aiemmin	68
1958—1961	69
1962 tai myöhemmin	70

Tuloverolain 54 d §:n 4 momentin 1 kohdan mukaan maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että sopimuksen mukaan eläke tai muu suoritus maksetaan vähintään kymmenen vuoden tai varoihin oikeutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän aikana. Tänä aikana eläkettä tai muuta suoritusta on maksettava toistuvina erinä vähintään kerran vuodessa. Lisäksi edellytetään, että sopimuksen mukaan kunakin vuonna on maksettava se osa jäljellä olevasta säästö määrästä, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästö määrä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä. Kalenterivuoden aikana eläkettä tai muuta suoritusta voidaan kuitenkin jäljellä olevasta säästö määrästä riippumatta maksaa aina 2 000 euroon asti. Maksuaikaa ja maksun määrää koskevat rajoitukset eivät koske 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä nostoperusteita. Erityisen nostoperusteen täytyessä takaisinostoarvo tai säästövarat voidaan maksaa kerralla, eläkkeen tapaan toistuvina suorituksina tai siten, että osa takaisinostoarvosta tai säästövaroista nostetaan ja loput jätetään maksettavaksi eläkkeen tapaan.

Tuloverolain 54 d §:n 4 momentin 2 kohdassa vähennyskelpoisuuden edellytykseksi on säädetty, että sopimukseen perustuvaa oikeutta ei saa luovuttaa eikä pantata. Pykälän 6 momentissa puolestaan säädetään, että vähennyskelpoisiin vakuutusmaksuihin voi sisältyä myös eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen kohdistuvia maksuja siltä osin kuin kuolemanvarakorvaus ei ylitä eläkevakuutuksen säästöä.

Mainitun pykälän 7 momentin mukaan vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että vakuutuslaitos, talletuspankki, rahastoyhtiö tai sijoituspalveluyritys on 1 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa sitoutunut antamaan Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset Verohallinnon määräämät tiedot Verohallinnon määräämällä tavalla. Pykälän 9 momentissa puolestaan säädetään, että vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta. Pitkäaikaissäätämissopimuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos sopimus on tehty Suomessa asuvan tai täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa. Lukuun ottamatta henkilöä, joka on ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen Suomeen muuttamista edeltäneiden viiden vuoden aikana, ulkomailta Suomeen muuttaneen henkilön maksamat vakuutuksen maksut ovat kuitenkin 1–8 momentin mukaisesti vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muuttovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henkilön Suomeen muuttamista.

2.1.3 Eläkkeen ja suorituksen verotus

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella maksettu eläke ja pitkäaikaissäätämissopimuksen perusteella maksettu suoritus verotetaan eläkkeen ja suorituksen saajan pääomatulona. Tuloverolain 34 a §:n 1 momentin mukaan luonnollisen henkilön ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus sekä takaisinoston perusteella saatu määrä, samoin kuin 54 d §:ssä tarkoitettu sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetussa laissa tarkoitettuun sopimukseen (pitkäaikaissäätämissopimus) perustuva suoritus (jäljempänä *ps-suoritus*) on veronalaista pääomatuloa.

Ennen vuoden 2005 lakimuutosta ansiotulosta vähennettyjen maksujen perusteella maksetut eläkkeet verotetaan lakimuutosta koskevan siirtymäsäännöksen perusteella kuitenkin ansiotulona. Lain 772/2004 voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan viimeistään 5.5.2004 otetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella maksettava eläke ja muu vakuutussuoritus on veronalaista ansiotuloa siltä osin kuin eläke tai muu vakuutussuoritus maksetaan ennen lain voimaantuloa tai verovuonna 2005 maksetuista maksuista kertyneestä vakuutussäästöstä ja sille vakuutusaikana kertyneestä tuotosta. Vastaavasti säädettiin myös lain 1741/2009 voimaantulosäännöksessä.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke tai pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuva suoritus verotetaan tietyissä tilanteissa korotettuna. Tuloverolain 34 a §:n 2 momentin mukaan eläke tai suoritus luetaan saajan pääomatuloksi 20 prosentilla korotettuna, jos eläkkeen tai suorituksen saajana on muu kuin vakuutettu tai säästäjä taikka heidän puolisonsa tai perhe-eläkkeen saajana on muu kuin vakuutettuun 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa suhteessa oleva. Korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin osoitetaan, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

Myös tuloverolain 34 b §:ssä säädetään tilanteista, joissa eläke tai suoritus verotetaan korotettuna. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan maksettu määrä luetaan pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna, jos vakuutukseen perustuva eläke tai pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuva suoritus maksetaan lyhyemmässä ajassa kuin kymmenessä vuodessa tai lyhyemmässä kuin 54 d §:n 4 momentin 1 kohdan mukaisessa ajassa taikka jos eläke tai suoritus maksetaan 54 d §:n 2 momentin vastaisesti. Korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin verovelvollinen osoittaa, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

Pykälän 3 momentin mukaan lainana, luovutushintana tai muutoin saatu määrä puolestaan luetaan vakuutetun, säästäjän tai varoihin oikeutetun pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna, jos oikeus eläkkeeseen, suoritukseen tai säästövaroihin luovutetaan tai pantataan 54 d §:n 4 momentin 2 kohdan vastaisesti. Eläkettä tai suoritusta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Pykälän 5 ja 6 momentissa säädetään mahdollisuudesta siirtää säästövarat toiselle vakuutuksenantajalle tai palveluntarjoajalle. Pykälän 5 momentin mukaan eläkettä tai suoritusta ei katsota saaduksi, jos vakuutuksenottaja tai säästäjä irtisanoo sopimuksen ja tekee uuden 54 d §:ssä säädetty edellytykset täyttävän sopimuksen 54 d §:n 9 momentissa tarkoitetun vakuutuksenantajan tai palveluntarjoajan kanssa. Edellytyksenä on, että kertyneet säästövarat siirretään suoraan uuden sopimuksen osapuolena olevalle edellä tarkoitetulle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle. Pykälän 6 momentin mukaan säästövarat katsotaan siirretyksi 5 momentissa tarkoitetulla tavalla suoraan uudelle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle myös silloin, kun säästövaroista on siirron yhteydessä toimitettu ennakonpidätys, jos Verohallinto, sen jälkeen kun verovelvollinen on esittänyt selvityksen siitä, että säästövaroja ei tule 6 momentin mukaisesti lukea veronalaiseksi tuloksi, palauttaa pidätetyn määrän uudelle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle.

Pykälän 7 momentin mukaan säästövarojen siirtohetken arvo luetaan vakuutuksenottajan tai säästäjän pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna, jos säästövarat siirretään muulle kuin 5 momentissa tarkoitetulle vakuutuksenantajalle tai palveluntarjoajalle tai uusi sopimus ei täytä 54 d §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Eläkettä tai etuutta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta. Mitä 7 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti, jos säästövarat siirretään Euroopan talousalueen toisessa jäsenvaltiossa olevaan vakuutuslaitokseen, ja on ilmeistä, että toimenpiteeseen on ryhdytty eläkkeestä suoritettavasta verosta välttämiseksi. Sama koskee säästövarojen siirtämistä toisessa jäsenvaltiossa olevalta vakuutuslaitokselta kolmannessa jäsenvaltiossa asuvaan vakuutuslaitokseen.

Eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden ehtoja koskevia säännöksiä muutettaessa on voitu tietyiltä osin säätää, että ennen lakimuutosta koskevan hallituksen esityksen antamispäivämäärää ennen otettuihin vakuutuksiin sovelletaan vanhoja säännöksiä. Esimerkiksi lailla 1741/2009 pidennettiin vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksettavan eläkkeen vähimmäismaksuaikaa kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen vuoden 2010 alusta lukien. Muutosta ei kuitenkaan sovellettu edellä mainitun lain voimaantulosäännökseen otetun siirtymäsäännöksen perusteella sellaisiin vakuutuksiin, jotka oli otettu ennen lakiesitystä koskevan hallituksen esityksen antamista. Siirtymäsäännöksen mukaan viimeistään 17.9.2009 otettuihin vakuutuksiin sovellettiin lain 1741/2009 voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisia säännöksiä maksujen vähennyskelpoisuudesta tietyin poikkeuksin.

2.1.4 Työntekijän maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuus

Työntekijän maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuudesta säädetään tuloverolain 96 a §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta suorittamiensa maksuja 5 prosenttia eläketurvan järjestäneen työnantajan verovelvolliselle verovuonna maksaman palkan määrästä, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa. Maksut eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin niiden määrä ylittää työnantajan lisäeläketurvasta maksaman määrän. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä

on lisäksi, että eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 54 d §:n 2 momentin 2 kohdan b alakohdassa säädetyn iän.

Pykälän 2 momentissa on määritelty, mitä kollektiivisella lisäeläketurvalla säännöksessä tarkoitetaan. Kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan työnantajan työntekijöistä koostuvalle henkilöpiirille järjestämää vapaaehtoista lisäeläketurvaa, jonka henkilöpiiri on määritelty ryhmittäin työalan tai muun siihen verrattavan perusteen mukaan siten, ettei se tosiasiaassa kohdistu nimettyihin tai muutoin yksilöllisesti määrättyihin henkilöihin. Kollektiivisena lisäeläketurvana ei pidetä järjestelyä, joka on tarkoitettu koskemaan vain yhtä työnantajan palveluksessa olevaa henkilöä kerrallaan.

Tuloverolain 96 a §:n 1 momentissa säädetty vähennyskelpoisten maksujen määrät ovat pysyneet samoina pykälän säätämisestä vuodesta 2004 alkaen. Eläkkeen maksamisen ikärajan sijaan on nostettu vuosina 2013 ja 2017 samalla, kun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevia eläkkeen nostamisen ikärajoja on nostettu. Siirtymäsäännösten nojalla eläkeikä määräytyy kuitenkin sen mukaan, mitä ikärajaa on sovellettu silloin, kun verovelvollinen on tullut vakuutuksen piiriin.

Työnantajan maksamat kollektiivisen lisäeläketurvan kuten esimerkiksi ryhmäeläkevakuutuksen maksut ovat pääsääntöisesti työntekijälle verovapaa etu, jos yllä mainitut edellytykset vakuutuksen kollektiivisuudelle täyttyvät. Vakuutuksen tuotto kertyy säästämisaikana verovapaasti. Aikanaan vakuutetulle vakuutuksesta maksettava lisäeläke verotetaan hänen ansiotulonaan. Tuloverolain 54 d §:n 2 momentin 2 kohdan b alakohdan mukaisia eläkeikää koskevia ikärajoja ei kuitenkaan sovelleta kollektiiviseen eläkevakuutukseen, jos pelkästään työnantaja on maksanut vakuutuksen maksuja. Eläkkeen maksaminen voi tällöin alkaa aikaisemmin kuin siinä tapauksessa, että myös työntekijä on itse maksanut kollektiivisen eläkevakuutuksen maksuja.

2.1.5 Erityinen alijäämähyvitys

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut vähennetään pääomatulosta tulonhankkimismenojen, pääomatuloista vähennettävien tuloverolain 59 §:n mukaisten tappioiden ja korkomenojen jälkeen. Siltä osin kuin pääomatulot eivät riitä maksujen vähentämiseen, huomioidaan vähentämättä jäänyt osa niin sanottuna erityisenä alijäämähyvityksenä. Erityisestä alijäämähyvityksestä säädetään tuloverolain 131 a §:ssä. Lisäksi erityisen alijäämähyvityksen vähentämisjärjestyksestä säädetään tuloverolain 132 §:n 2 momentissa, erityisen alijäämähyvityksen vähentämisestä eri veroista 133 §:n 2 momentissa ja erityisen alijäämähyvityksen siirtämisestä puolisolle tuloverolain 134 §:n 2 momentissa.

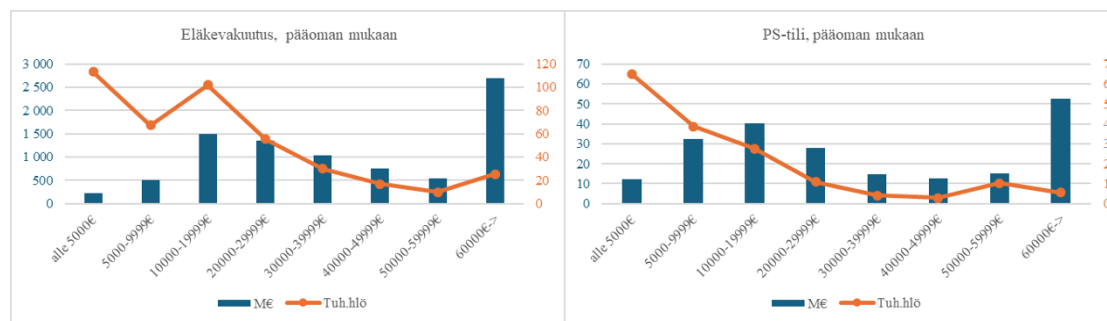
2.1.6 Nykytilan arviointi

2.1.6.1 Yksityishenkilöiden ottamat vapaaehtoiset yksilölliset eläkevakuutukset

Vapaaehtoisen eläkesäästämisen eläkeiän korottamiset ja eläkkeen maksuaikaan tehdyt pidennykset ovat käytännössä lopettaneet uusien eläkesäästäjien kiinnostuksen vapaaehtoisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissäästämissopimuksiin. Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissäästämissopimukseen liittyvästä verotuesta huolimatta eläkesäästäjät ovat päätyneet eri säästämismuotojen etuja ja haittoja punnitessaan säästämiseen muussa muodossa, joka sallii säästövarojen nostamisen joustavasti elämäntilanteiden muuttuessa.

Vuoden 2013 alusta voimaan tulleen muutoksen jälkeen vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten maksujen vähennyskelpoisuus edellytti, että eläkettä tai ps-suoritusta saisi nostaa aikaisintaan siinä vaiheessa, kun vakuutettu tai ps-suoritukseen oikeutettu saavuttaa työntekijän eläkelain (395/2006) mukaiseen lykättyyn vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän. Käytännössä tämä tarkoitti, että eläkkeen tai ps-suorituksen maksamisen alkamisen alaikäraja nousi 63 vuodesta 68 vuoteen. Eläkevakuutusten uusmyyntiä koskevista tiedoista on havaittavissa, että vuoden 2013 lakimuutoksen myötä vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten suosio romahti pysyvästi.

Finanssiala ry:ltä saatujen tietojen mukaan kesällä 2024 yksityishenkilöiden ottamia vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia oli noin 420 000 vakuutetulla. Yksityishenkilöiden ottamissa vapaaehtoisissa eläkevakuutuksissa olevan säästö pääoman yhteismäärä on noin 8,6 miljardia euroa. Vuoden 2024 lopussa eläkevakuutuksissa olevasta pääomasta noin 70 prosenttia oli sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa ja noin 30 prosenttia laskuperustekorkoisissa vakuutuksissa.¹ Pitkäaikaissäästämissopimuksia oli noin 16 500 henkilöllä. Sopimuksissa olevan säästö pääoman yhteismäärä oli noin 208 miljoonaa euroa.

Lukumääräisesti valtaosa eli noin 95 prosenttia voimassa olevista vakuutus sopimuksista on solmittu ennen vuotta 2010. Ennen vuotta 2010 solmittujen sopimusten osuus säästömäärän perusteella puolestaan on noin 97 prosenttia. Vakuutetuista noin 31 prosenttia on syntynyt vuonna 1964 tai aikaisemmin. Säästö pääomasta nämä vakuutukset muodostavat noin 46 prosenttia. Nämä vakuutetut saavuttavat eläkkeen nostamiseen oikeuttavan iän seuraavan viiden vuoden aikana eli vuoteen 2029 mennessä.² Vuonna 1980 tai sen jälkeen syntyneillä vakuutetuilla eläkkeen nosto ikään on vähintään 20 vuotta. Tällaisia vakuutettuja on noin 65 000 henkilöä, joiden osuus kaikista vakuutetuista on noin 15 prosenttia. Säästö pääomaa näillä vakuutetuilla on yhteensä noin, 468 miljoonaa euroa, joka on noin 5 prosenttia kaikesta vakuutusten säästö pääomasta.

¹ Finanssiala ry:n Vakuutussäästöt-tilasto 12/2024 (<https://www.finanssiala.fi/julkaisut/vakuutussaastot-12-2024/>).

²Valtaosa vakuutus sopimuksista on solmittu ennen vuotta 2013, joten niihin sovelletaan tuloverolain 54 d §:n 2 momentin 2 kohdan a alakohdan ikäraja taulukkoa. Esimerkiksi vuonna 1969 syntyneellä vakuutetulla tämä ikäraja on 65 vuotta, jonka hän saavuttaa vuonna 2034.

Yksilöllisessä vapaaehtoisessa eläkevakuutuksessa on säästö pääomaa keskimäärin noin 20 500 euroa. Pitkäaikaissäätämissopimuksissa säästö pääomaa on keskimäärin 12 600 euroa. Säästö pääoma jää alle 5 000 euron noin 113 000 vakuutuksessa ja 6 500 pitkäaikaissäätämissopimuksessa. Säästö varoja tällaisissa sopimuksissa on yhteensä noin 242 miljoonaa euroa.

Vaikka uusien vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäätämissopimusten myynti on hyvin vähäistä, vakuutuksiin ja pitkäaikaissäätämissopimuksiin maksetaan edelleen merkittävässä määrin maksuja. Vuosi-ilmoitustietojen mukaan vuonna 2023 yhteensä noin 176 000 henkilöä maksoi vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja yhteensä noin 154 miljoonaa euroa. Pitkäaikaissäätämissopimuksen maksuja maksoi noin 11 500 henkilöä yhteensä noin 11,6 miljoonaa euroa. Vuosi-ilmoitustietojen mukaan valtaosa eli noin 87 prosenttia maksuja maksaneista oli ottanut eläkevakuutuksen ennen 18.9.2009.³ Vuonna 2023 maksuja maksaneista viimeisimmän eläkevakuutuksen ikärajoja koskeneen lakimuutoksen voimaantulon eli 1.1.2013 tai sen jälkeen vakuutuksen ottaneita tai pitkäaikaissäätämissopimuksen tehneitä oli vain 1 114 henkilöä ja maksettujen maksujen yhteismäärä 1,44 miljoonaa euroa (0,9 prosenttia kaikista maksuista).

Verotuksessa vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäätämissopimusten maksuja vähentäneiden verovelvollisten ja vähennettyjen maksujen määrä on pienentynyt tasaisesti vuosi vuodelta. Esimerkiksi vuodelta 2018 toimitetussa verotuksessa yhteensä noin 245 000 verovelvollisen verotuksessa vähennettiin maksuja yhteensä noin 216 miljoonaa euroa.

³ Lain 1741/2009 voimaantulosäännöksen mukaan eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytykseksi 54 d §:n 2 momentin 1 kohdassa säädettyä ikärajaa sovelletaan 18.9.2009 ja sen jälkeen otettaviin vakuutuksiin verovuodesta 2009 alkaen.

Vuoden 2022 verotuksessa maksuja vähentäneiden verovelvollisten määrä oli laskenut noin 198 000 verovelvolliseen ja vähennettyjen maksujen määrä noin 173 miljoonaa euroon.

Vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen ja pitkäaikaissästämissopimusten maksujen vähennettävä määrä yhteensä (TVL 54 d §)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vähennysten määrä, miljoonaa euroa	331	309	281	233	216	202	191	183	173
Vähennysten saajien lukumäärä, tuhatta henkilöä	343	320	300	265	245	230	219	209	198
Keskimäärin vähennetty määrä henkilöä kohden, euroa/vuosi	963	964	938	881	881	877	873	879	872

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissästämissopimusten merkitys eläkesäästämisen muotona pienenee jatkuvasti, kun uusia vakuutuksia tai sopimuksia ei enää tehdä ja nykyiset säästäjät saavuttavat vakuutuksessa tai sopimuksessa tarkoitetun eläkeiän.

Tulorekisteriin ilmoitettujen tietojen mukaan yksityishenkilöiden ottamien vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten perusteella maksettiin vuonna 2023 eläkettä yhteensä noin 544 miljoonaa euroa noin 72 500 henkilölle. Keskimääräinen vuonna 2023 maksetun eläkkeen suuruus oli noin 7 500 euroa. Ansiotulona verotettavan eläkkeen osuus oli noin 56 prosenttia ja pääomatulona verotettavan eläkkeen osuus noin 44 prosenttia. Vuotta 2022 koskevien vuosi-ilmoitustietojen mukaan pitkäaikaissästämissopimusten perusteella maksettiin suoritusta 1 170 henkilölle yhteensä noin 5,2 miljoonaa euroa. Keskimääräinen suoritus vuonna 2022 oli noin 4 400 euroa.

2.1.6.2 Verovelvollisen suorittamat kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Verovelvollinen voi vähentää suorittamiaan kollektiivisen lisäeläketurvan maksuja tuloverolain 96 a §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti. Lähtökohtaisesti myös kollektiivisen eläketurvan maksujen vähennyskelpoisuus edellyttää, että eläkkeen maksaminen alkaa samasta ajankohdasta kuin vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten osalta on säädetty. Aikaisempien lakimuutosten siirtymäsäännösten perusteella eläkeikä määräytyy kuitenkin sen aikaisten säännösten perusteella, milloin verovelvollinen on tullut työnantajan järjestämän kollektiivisen lisäeläkejärjestelyn piiriin. Tulorekisteritietojen mukaan vuonna 2023 yhteensä 3 805 verovelvollista oli maksanut työnantajan ottaman kollektiivisen lisäeläkejärjestelyn maksuja yhteensä noin 2,75 miljoonaa euroa.

2.2 Kansainvälisessä liikenteessä työskentelevien vuokratyöntekijöiden verotus

2.2.1 Kansainvälisessä liikenteessä työskentelevien vuokratyöntekijöiden tuloverotus ja enakkoperintä

Tuloverolain 13 §:n mukaan suomalaisessa vesi- tai ilma-aluksessa toimessa olevalle henkilölle, jonka ei voida katsoa asuvan Suomessa, maksettu palkka on veronalaista tuloa. Tuloverolain 13 §:n säännös soveltuu kaikkeen vesi- tai ilma-aluksessa tehtyyn työhön ja tähän työhön välittömästi liittyvään työhön, joka tehdään muualla kuin aluksessa. Suomalaiseen alukseen rinnastetaan suomalaisen työnantajan vuokralle ottama tai muulla perusteella hallitsema sellainen ulkomainen alus, jonka mukana seuraa vain vähäinen määrä miehistöä tai jonka mukana ei lainkaan seuraa miehistöä. Palkkatulo on tuloverolain 13 §:n mukaan veronalaista tuloa Suomessa siis siinäkin tilanteessa, että työntekijän muodollis-juridinen työnantaja on

ulkomainen ja työskentely tapahtuu suomalaisen työnantajan aluksella. Sen sijaan tuloverolain 10 §:n 4 c kohtaan sisältyvä vuokratyösäännös soveltuu vain Suomessa tehtyyn työhön, minkä johdosta kansainvälisessä liikenteessä olevalla aluksella tehty työ jää sen soveltamisalan ulkopuolelle.

Useissa Suomen tekemissä verosopimuksissa, pois lukien muun muassa Pohjoismainen verosopimus, verotusoikeus määräytyy liikennettä harjoittavan henkilön asuinvaltion tai tosiasiallisen johtopaikan mukaan. Kun ulkomailla asuva henkilö työskentelee suomalaisella, kansainvälisessä liikenteessä olevalla aluksella esimerkiksi merimiehenä, lentoemäntänä tai lentäjänä, verosopimukset saattavat rajoittaa Suomen verotusoikeutta. Verosopimusten mukaan ensisijainen verotusoikeus on yleensä työnantajayrityksen kotivaltiolta tai yrityksen tosiasiallisen johdon sijaintivaltiolta. Joidenkin verosopimusten mukaan verotusoikeus voi olla sillä valtiolla, jonka kansallisuus eli niin kutsuttu lippuvaltio laivalla on. Suomalaisilla lentoyhtiöillä ja laivayhtiöillä, jotka vuokraavat työntekijöitä käyttöönsä, on yleensä ollut yrityksen asuinvaltio tai johtopaikka Suomessa, minkä johdosta myös verosopimukset useimmiten antavat verotusoikeuden Suomelle.

Rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 16 a §:ssä säädetään rajoitetusti verovelvollisen vuokratyöntekijän saaman palkan ennakonkannosta. Pykälän 1 momentin mukaan rajoitetusti verovelvollisen työntekijän saaman tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitettua palkan osalta toimitetaan ennakonkanto, jos palkan maksaja ei ole velvollinen perimään palkasta lähdeveroa ja kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta. Työntekijän on haettava ennakonkantoa Suomessa työskentelyn aloittamista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

2.2.2 Ulkomaisen yrityksen työnantajavelvoitteet

2.2.2.1 Palkkatietoilmoitus ja vuokratyön aloittamisilmoitus

Verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 15 a §:n mukaan ulkomaisen työnantajan on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitettua vuokratyöntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja työn teettäjistä sekä verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua tiedot maksetusta palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta. Ulkomaisen työnantajan on toimitettava Verohallinnolle verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua tiedot maksamastaan muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua palkasta myös silloin, kun palkansaaja jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan. Työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 8 §:n mukaisesti asetettua edustajan on toimitettava Verohallinnolle verotusmenettelystä annetun lain 15 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tiedot silloin, kun hänen edustamaansa ulkomaista työnantajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. Jos edustajaa ei ole asetettu, tiedot antaa kuitenkin aina ulkomainen työnantaja.

Tiedot tulee ilmoittaa tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 2 momentin 10 kohdan mukaisesti tulorekisteriin. Ulkomaisen työnantajan on ilmoitettava tulorekisteriin palkat, jotka se maksaa ulkomailta Suomeen töihin tulevalle tuloverolain 10 §:n 4 c kohdan mukaiselle vuokratyöntekijälle, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta sekä muu palkka silloin, kun palkansaaja jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan. Lisäksi tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 2 momentin 17 kohdan mukaan työnantajan on annettava tulorekisteriin ulkomaisesta vuokratyöntekijästä vuokratyöntekijän aloittamisilmoituksen tiedot. Tiedot annetaan silloin, kun verosopimus ei estä Suomea perimästä veroa työntekijän palkasta. Lisäksi tiedot on annettava vuokratyöntekijästä, joka tulee

valtiosta, jonka kanssa Suomella ei ole verosopimusta. Tiedot on velvollinen antamaan työntekijän ulkomainen työnantaja, joka on merkitty ennakkoperintärekisteriin. Jos työnantajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin, tiedot antaa työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu edustaja. Jos edustajaa ei ole asetettu, tiedot antaa kuitenkin aina ulkomainen työnantaja.

2.2.2.2 Työn teettäjän ilmoitus

Verotusmenettelystä annetun lain 17 §:n 7 momentin mukaan Suomessa olevan työn teettäjän on annettava ilmoitus Verohallinnolle ulkomaisesta yrityksestä, jolta työn teettäjä on vuokrannut Suomessa tehtävään työhön ulkomaista vuokratyövoimaa. Ilmoitus on annettava jokaisesta ulkomaisesta yrityksestä erikseen. Lisäksi työn teettäjän on ilmoitettava työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:ssä tarkoitettujen edustajan yksilöinti- ja yhteystiedot. Työn teettäjän tulee antaa ilmoituksella tiedot siitä ulkomaisesta työnantajasta, joka on työntekijöiden muodollis-juridinen työnantaja. Ilmoitus annetaan silloin, kun verosopimus ei estä Suomea perimästä veroa työntekijän palkasta. Lisäksi ilmoitus on annettava silloin, kun vuokratyöntekijä tulee sellaisesta valtiosta, jonka kanssa Suomella ei ole verosopimusta.

2.2.3 Nykytilan arviointi

Tuloverolain 13 §:n nojalla suomalaisessa vesi- tai ilma-aluksessa toimessa olevan saama palkka on Suomessa veronalaista siinäkin tilanteessa, että muodollis-juridinen työnantaja on ulkomainen ja työskentely tapahtuu suomalaisen työnantajan aluksella. Muodollis-juridisen työnantajan ja työn teettäjän verotusmenettelystä annetun lain 15 a §:n 1 momentissa ja 17 §:n 7 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten antamisvelvollisuus eivät koske tuloverolain 13 §:n mukaista työskentelyä kansainvälisessä liikenteessä, koska mainittujen säännösten nojalla ilmoitusvelvollisuus koskee vain tuloverolain 10 §:n 4 c kohdan mukaista työskentelyä.

Myöskään suomalaisella aluksella työskentelevällä vuokratyöntekijällä ei ole rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 16 a §:n mukaista velvollisuutta oma-aloitteisesti hakea ennakoveron määräämistä, koska myös kyseinen säännös koskee sanamuotonsa mukaan vain tuloverolain 10 §:n 4 c kohdan mukaista työskentelyä.

2.3 Rajoitetusti verovelvollisen rekisteröityminen ennakkoperintärekisteriin

Ennakkoperintärekisteristä säädetään ennakkoperintälain (1118/1996) 25 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan suorituksen maksajan on toimitettava ennakonpidätys työkorvauksesta ja käyttökorvauksesta, jos saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. Pykälän 2 momentin mukaan Verohallinto merkitsee hakemuksesta ennakkoperintärekisteriin sen, joka harjoittaa tai todennäköisesti ryhtyy harjoittamaan elinkeinotoimintaa, maataloutta tai muuta tulonhankkimistoimintaa, josta saatua suoritusta ei ole pidettävä palkkana eikä urheilijan palkkiona, ellei 26 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä muuta johdu. Pykälän 3 momentin mukaan rajoitetusti verovelvollinen voidaan kuitenkin merkitä ennakkoperintärekisteriin ainoastaan silloin, kun hänellä on Suomessa kiinteä toimipaikka tai hänen kotipaikkansa on valtiossa, jonka kanssa Suomella on kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus.

Kun Suomessa tuloverovelvollinen yritys on merkitty ennakkoperintärekisteriin, se vastaa itse tuloverojensa maksamisesta. Jos ulkomainen yritys on ennakkoperintärekisterissä, suomalainen työn teettäjä ei peri ulkomaiselle yritykselle maksamastaan työkorvauksesta lähdeveroa. Jos yritys ei ole ennakkoperintärekisterissä, suorituksen maksajan on perittävä lähdevero.

Rekisteröityminen ennakkoperintärekisteriin ei kuitenkaan itsessään aiheuta yhtiölle tuloverovelvollisuutta Suomessa.

Työn teettäjän tulee periä ulkomaiselle yritykselle maksamastaan työkorvauksesta lähdevero. Ulkomainen yritys voi kuitenkin hakeutua ennakkoperintärekisteriin, jolloin työn teettäjän ei ole tarpeen periä ulkomaiselle yritykselle maksamastaan työkorvauksesta lähdeveroa. Ennakkoperintälain 25 §:n 3 momentin mukaan rekisteröityminen ennakkoperintärekisteriin on mahdollista rajoitetusti verovelvolliselle, jonka asuinpaikka on valtiossa, jonka kanssa on tehty verosopimus, tai jolla on Suomessa kiinteä toimipaikka.

Ennakkoperintärekisteriin ei kuitenkaan ole esimerkiksi mahdollista merkitä portugalilaista eikä liechtensteinilaista yritystä, jos yrityksellä ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa, sillä Suomella ei ole tällä hetkellä voimassa olevaa verosopimusta edellä mainittujen valtioiden kanssa.

Kyseessä voi olla Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen tai Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen sisältyvien sijoittautumisvapauksien vastainen rajoite, koska ennakkoperintärekisteriin ei voi rekisteröityä sellainen rajoitetusti verovelvollinen, jonka asuinpaikka on EU- tai ETA-alueella ja jonka asuinvaltiolla ja Suomella ei ole sopimusta kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi.

2.4 Ennakonpidätyksen määrääminen

2.4.1 Ennakonpidätyksen toimittamisvelvollisuus

Ennakkoperintä merkitsee veronkantotoimenpiteenä verojen ja maksujen ennalta perimistä verovelvolliselta jo verovuoden aikana. Ennakkoperintä varmistaa veron kertymistä. Toisaalta ennakkoperintä jakaa verovelvollisen veronmaksun tasaisesti. Veron maksaminen tapahtuu tulon saamisajankohtana, jolloin verovelvollisella on veronmaksukykyä.

Palkan, työkorvauksen, eläkkeen, etuuden ja muun veronalaisen suorituksen maksaja on pääsääntöisesti velvollinen toimittamaan ennakonpidätyksen maksamastaan suorituksesta. Suorituksen maksajan ennakonpidätysvelvollisuudesta säädetään ennakkoperintälain 9 §:n 1 momentissa. Säännöksen mukaan suorituksen maksaja on ennakonpidätysvelvollinen, ellei lainsäädännössä toisin säädetä tai Verohallinnon päätöksessä muuta määrätä. Työnantaja on vastuussa työntekijöille maksettavan veronalaisen palkkatulon ennakonpidätyksen toimittamisesta. Työnantajalla tarkoitetaan sitä, jonka lukuun tehdystä työstä palkka maksetaan.

Ennakkoperintälain 3 §:ssä säädetään ennakoperinnän vastaavuusvaatimuksesta. Sen mukaan ennakonpidätyksen määrän on vastattava mahdollisimman tarkoin verovelvollisen ennakonpidätyksen alaisesta tulosta verovuoden veroasteikkoa koskevan lain ja muiden verovuoden veroperusteiden mukaan maksettavaa verojen ja maksujen yhteismäärää.

Ennakkoperintälain mukaan suorituksen maksajan tulee toimittaa ennakonpidätys vähentämällä suorituksen saajan ennakonpidätysprosentin mukainen määrä maksettavasta määrästä suorituksen yhteydessä. Jos suorituksen saaja ei esitä verokorttia eikä suorituksen maksaja ole saanut ennakonpidätystietoja sähköisesti, suorituksen maksajan on toimitettava ennakonpidätys lähtökohtaisesti 60 prosentin suuruisena. Ennakkoperintäasetuksessa (1124/1996) ja Verohallinnon päätöksessä ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä (28.11.2024, VH/5853/00.01.00/2024) on lisäksi säädetty 60 prosentin maksimimäärästä poikkeavista ennakonpidätysprosentteista, joita sovelletaan tiettyihin tulolajeihin. Oma-aloitteisten verojen

verotusmenettelylain 32 §:n mukaan suorituksen maksajan on maksettava ennakonpidätys Verohallinnolle kyseisen verokauden yleisenä eräpäivänä.

2.4.2 Ennakonpidätyksen laiminlyönnin seuraamukset

Jos suorituksen maksaja on ilmoittanut veroa liian vähän tai sitä on muusta syystä tullut liian vähän maksettavaksi, Verohallinto määrää veron tai oikaisee päätöstä verovelvollisen vahingoksi.

Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 51 §:n 1 momentin mukaan suorituksen maksajalle määrättävä ennakonpidätys on enintään 40 prosenttia maksetuista suorituksista. Ennakonpidätyksen määräämisen yhteydessä suorituksen maksajan maksettavaksi määrätään myös ennakonpidätyksen määrälle laskettu veronkorotus ja viivästyskorko.

Ennakonpidätyksen toimittamisen laiminlyönti tulee yleensä ilmi verotarkastuksessa tai työnantajasuoritusten valvonnassa. Verotarkastus tai muu valvontatoimi voidaan tehdä jo suorituksen maksuvuonna tai sen jälkeen. Veron määrääminen suorituksen maksajalle ja suorituksen saajan verotuksen oikaisu on tehtävä pääsääntöisesti kolmen vuoden kuluessa verovuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta. Verotuksen muuttamista koskevien määräaikojen vuoksi verotarkastukset kohdentuvat yleensä enintään kolmen verovuoden ajanjaksolle.

Laiminlyöty ennakonpidätys määrätään suorituksen maksajalle veron kertymisen turvaamiseksi. Suorituksen saaja on viime kädessä velvollinen maksamaan suorituksesta menevän veron. Suoritus luetaan hänen veronalaiseen tuloonsa verotusta toimitettaessa tai verotuksen oikaisussa. Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 51 §:n 3 momentin mukaan suorituksen maksajalle määrätty vero poistetaan viran puolesta, jos suorituksen saaja on maksanut suorituksesta maksettavat verot ja maksut tai niitä ei ole ollut maksettava.

Suorituksen maksajalle vero voidaan jättää määräämättä tai oikaisu tekemättä osittain tai kokonaan, kun olosuhteet huomioon ottaen on todennäköistä, että veron määräämistä tai oikaisua ei tarvita veron turvaamiseksi tai muusta vastaavasta erityisestä syystä. Siitä huolimatta veronkorotus ja viivästyskorko voidaan tällöin määrätä maksettavaksi, koska ennakonpidätyksen toimittaminen ja sen maksaminen Verohallinnolle määräajassa on laiminlyöty.

2.4.3 Ennakonpidätyksen määräämisen säädöstausta

Ennakonpidätyksen maksuunpanosta ja maksuunpantavasta määrästä säädettiin aikaisemmin ennakkoperintälain 4 luvussa, joka kumottiin 1.1.2017 voimaan tulleen oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain säätämisen yhteydessä. Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 51 §:n 1 momentti, jonka mukaan suorituksen maksajalle määrättävä ennakonpidätys on enintään 40 prosenttia maksetuista suorituksista, vastaa aikaisempaa ennakkoperintälain 38 §:n 2 momenttia, jonka mukaan maksuunpantava ennakonpidätys oli enintään 40 prosenttia maksetuista suorituksista.

Hallituksen esityksen HE 29/2016 vp mukaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 51 §:n 1 momentissa säädetään määrättävän veron enimmäismäärästä niissä tilanteissa, joissa toimittamaton ennakonpidätys määrätään suorituksen maksajan maksettavaksi. Kuten aiemmin ennakkoperintälain 38 §:n 2 momentissa säädettiin, enimmäismäärä on 40 prosenttia, ellei kyse ole sellaisesta suorituksesta, jolle on säädetty alempi ennakonpidätysprosentti.

Ennen vuoden 1996 ennakkoperintälakia ennakonpidätyksen maksuunpanosta ja maksuunpantavasta määrästä säädettiin sitä edeltäneessä ennakkoperintälaissa (418/1959). Sen 24 §:ään lisättiin vuonna 1990 lailla 1338/1990 uusi 5 momentti, jonka mukaan toimittamatta jätetty ennakonpidätys pannaan työnantajan maksettavaksi 40 prosentin suuruisena. Lakimuutosta edeltänyttä oikeustilaa on kuvattu hallituksen esityksessä HE 185/1990 vp. Esityksen mukaan toimittamatta jääneen pidätyksen määrä olisi tullut lähtökohtaisesti laskea ottamalla huomioon palkansaajan henkilökohtaiset pidätysprosentit sekä kaikki kyseisenä ajanjaksona työnantajalta saadut tulot ja luontoisedut, jotta työnantajaan kohdistuva maksuunpano tulisi lasketuksi tarkoin sen määräisenä kuin se ajallaan tehtynä olisi ollut. Hallituksen esityksessä todettiin, että tämä menettely olisi sekä Verohallinnon että työnantajan kannalta hankala. Käytännössä toimittamattoman pidätyksen laskennassa jouduttiin turvautumaan verovelvollisen henkilökohtaiseen sivutuloprosenttiin tai kaavamaiseen 60 prosentin enimmäispidätykseen, koska palkansaajan kaikkia tulotietoja ei ollut saatavissa. Pidätyskäytäntö ei siten ollut yhdenmukainen. Tämän johdosta esityksessä ehdotettiin, että pidätysprosentista säädettäisiin ennakkoperintälaissa kaavamaisesti siten, että laiminlyöty ennakonpidätys maksuunpantaisiin työnantajalle 40 prosentin suuruisena.

Voimassa olevaa ennakkoperintälakia edeltäneen ennakkoperintälain (418/1959) 24 §:n 5 momenttia muutettiin vuonna 1995 lailla 1559/1995. Muutetun säännöksen mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu ennakonpidätys pannaan työnantajan maksettavaksi enintään 40 prosentin suuruisena. Hallituksen esityksessä HE 131/1995 vp todettiin, että jos ennakonpidätys on jätetty osin tai kokonaan toimittamatta, pannaan työnantajan maksettavaksi 40 prosentin suuruisen pidätys. Hallituksen esityksessä ehdotettiin sanamuotoa väljennettäväksi siten, että mainittu prosenttimäärä olisi maksuunpantavan pidätyksen enimmäismäärä, koska pykälä koskee myös esimerkiksi puun myyntitulosta ja ennakkoperintärekisteriin kuulumattomalta yhteisöltä toimitettavaa ennakonpidätystä. Näille tuloille oli säädetty kaavamainen ennakonpidätysprosentti, joka oli pienempi kuin 40 prosenttia.

Ennakonpidätyksen määrää koskevien säännösten esitöiden mukaan eri vaiheissa toteutetuissa lakimuutoksissa ei ole ollut tarkoituksena muuttaa vuodesta 1990 alkaen sovellettua käytäntöä, jonka mukaan laiminlyöty ennakonpidätys maksuunpannaan työnantajalle 40 prosentin suuruisena. Säännösten sanamuoto on muutettu kiinteämääräisestä enimmäismääräiseksi sen vuoksi, että sitä sovelletaan palkan ja vastaavien luonnollisen henkilön ansiotulojen lisäksi myös sellaisiin tulotyyppeihin, joiden kaavamainen pidätysprosentti on 40 prosenttia pienempi.

2.4.4 Ennakonpidätyksen määräämistä suorituksen maksajalle koskeva oikeuskäytäntö

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2024:36 todetaan, että tunnistettujen palkansaajien veronalaisiin tuloihin lisättyjen palkkatulojen ennakonpidätyksiin on sovellettava palkansaajien todellisia kyseisten verovuosien veroprosentteja, joissa on otettu huomioon verotarkastuksen perusteella lisätyt palkkatulot. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavana oli tilanne, jossa ennakonpidätysten määräämisajankohtana suorituksen saajien tulon saantivuodelta toimitettu säännönmukainen verotus oli jo päättynyt.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perusteluissa todetaan, että lain esitöistä on pääteltävissä, että palkkatuloihin on tarkoitus soveltaa lain sanamuodosta poiketen kaavamaisesti 40 prosentin ennakonpidätystä. Korkein hallinto-oikeus päätyi kuitenkin katsomaan erityisesti oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 51 §:n 1 momentin sanamuodon ja ennakkoperintälain 3 §:n 1 momentin mukaisen vastaavuusvaatimuksen perusteella, että tunnistettujen palkansaajien veronalaisiin tuloihin lisättyjen palkkatulojen ennakonpidätyksiin on sovellettava kaavamaisen 40 prosentin sijasta palkansaajien todellisia veroprosentteja, joissa on otettu huomioon verotarkastuksen perusteella lisätyt palkkatulot.

Korkein hallinto-oikeus kiinnitti päätöksensä perusteluissa huomioita myös siihen, että vaikkakin työnantajalle jo määrätty ennakonpidätykset poistetaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 51 §:n 3 momentin mukaan, jos palkansaaja on maksanut suorituksesta maksettavat verot ja maksut, ei ennakonpidätystä palauteta siltä osin kuin palkansaaja ei niitä maksa. Lisäksi toimittamattoman ennakonpidätyksen määrääminen 40 prosentin suuruisena johtaa veronkorotuksen määräämiseen tuosta summasta ja vaikka sitä myöhemmin palkansaajan maksaessa suorituksesta maksettavat verot ja maksut alennettaisiinkin, jää veronkorotuksen ja viivästyskoron määrä ennalleen.

2.4.5 Ennakonpidätyksen määräämismenettely

Suorituksen maksajalle määrätään toimittamattomat ennakonpidätykset yleensä verotarkastuksen yhteydessä, kun suorituksen maksajan on todettu maksaneen palkkoja tai muita suorituksia, joista ei ole toimitettu ennakonpidätystä. Merkittävä osa ennakonpidätyksen määräämisistä liittyy harmaan talouden tilanteisiin, joissa palkanmaksusta ei ole annettu Verohallinnolle mitään ilmoituksia. Ennakonpidätysvelvollisuuden laiminlyöntejä esiintyy myös esimerkiksi silloin, kun palkansaajalle maksettuja suorituksia on käsitelty verovapaina kustannusten korvauksina, vaikka verovapaudelle säädetyt edellytykset eivät ole täyttyneet. Verotarkastuksessa selvitetään palkansaajien saamien palkkojen määrät, joista työnantaja on jättänyt ennakonpidätykset toimittamatta. Suorituksen maksajaa kuullaan verotarkastuskertomuksesta. Saadun vastineen perusteella tehdään tarvittavat muutokset myös verotarkastuskertomuksella oleviin palkkojen määriin.

Työnantajalle määrättävän ennakonpidätyksen määränä on korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen KHO 2024:36 antamiseen saakka käytetty kaavamaisista 40 prosenttia suorituksen määrästä. Veron määräämiset tehdään verotarkastuskertomuksen hyväksymisen yhteydessä suorituksen maksajalle ja suorituksen saajien osalta tiedot lähetetään käsiteltäväksi heidän verotuksessaan. Jos suoritusta ei ole huomioitu suorituksen saajan verotuksessa, heidän verotustaan oikaistaan ja avoimna olevaan verovuoteen tehdään saatujen suoritusten osalta lisäykset. Menettely on työnantajasuoritusten valvonnassa samanlainen paitsi, että laiminlyönnit ja määrättävät ennakonpidätykset yksilöidään kuulemiskirjeellä ja päätöksellä eikä verotarkastuskertomuksella.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen KHO 2024:36 mukaan verotarkastuksessa tulee suorituksen maksajan verotuksen lisäksi selvittää kaikkien verotarkastuksen kohteen maksamien suorituksen saajien verotusta. Tämä johtaa verotarkastuksen keston pidentymiseen, kun suorituksen saajien verojen määrät tulee laskea ennen verotarkastuksen kuulemista. Verotarkastuskertomuksen kuulemisen jälkeen on mahdollisesti tehtävä muuttuneiden suoritusten määrien osalta uudet koelaskennat ennen kuin suorituksen maksajalle voidaan määrätä verot toimittamattomista ennakonpidätyksistä. Tämän jälkeen tehdään vielä varsinaiset verotuksen oikaisupäätökset ja verotuspäätös avoimeen verovuoteen suorituksen saajien verotukseen. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen johdosta suorituksen saajien verotusta on siten laskettava kolmeen kertaan aiemman yhden kerran sijaan.

2.4.6 Tilastotietoja ennakonpidätysten määräämisestä

Ennen korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisua KHO 2024:36 Verohallinto on määrännyt toimittamatta jätettyjä ennakonpidätyksiä suorituksen maksajille verotarkastusten perusteella vuosittain seuraavasti:

Tarkastuksen hyväksymisvuosi	Suorituksen saajien lukumäärä verovuosien mukaan	Suorituksen maksajille määrätty ennakonpidätys 40 %:n mukaan	Tästä johtuen suorituksen maksajille määrätty veronkorotus
2019	1 387	6 618 201,01	2 397 154,15
2020	1 271	6 803 831,09	1 252 828,66
2021	1 279	9 578 028,33	1 582 416,45
2022	1 024	6 562 943,13	1 235 039,93
2023	812	4 653 940,76	889 638,65
Kaikki yhteensä	5 773	34 216 944,32	7 357 077,84

Toimittamattomien ennakonpidätysten määräämisten euromääriin vaikuttaa merkittävästi se, millaisia ohjaus- ja valvonta-alueita kunakin vuonna on ollut verotarkastuksen kohteena.

Veron määräämisesitysten perusteena olevia suorituksia on lisätty suorituksen saajan verotukseen, jonka verotus ei ollut vielä päättynyt, seuraavasti:

Tarkastuksen hyväksymisvuosi	Suorituksen saajille tehdyt veron määräämisesitykset avoimna olevaan verovuoteen	Vanhempiin verovuosiin kohdistuvat suorituksen saajien veron määräämisesitykset, jotka on siirretty avoimeen verovuoteen	Verotarkastuksen mukainen veronalainen tulo, josta ennakonpidätykset toimittamatta	Verotarkastuksen yhteydessä suorituksen maksajille määrätty vero
2019	219	112	1 237 791	461 743
2020	174	101	1 246 698	359 062
2021	226	108	1 936 748	739 324
2022	132	82	1 011 187	336 933
2023	121	49	903 590	350 979
Kaikki yhteensä	872	452	6 336 015	2 248 041

Suorituksen saajien verotukseen verotuksen oikaisuna tehdyt päätökset:

Tarkastuksen hyväksymisvuosi	Verotarkastuksella todettu saajien tulon määrä , josta ei oltu toimitettu ennakonpidätystä	Verotarkastuksen yhteydessä suorituksen maksajille määrätyn veron määrä	Suorituksen saajille verotuksen oikaisun määrätyn veron määrä	Suorituksen saajien laskennallinen veroprosentti	Suorituksen saajien veroja maksamatta	Maksamattoman veron osuus prosentteina
2019	19 686 413	6 326 754	5 885 638	30	1 328 158	23
2020	19 961 249	6 654 231	3 730 867	19	1 146 761	31
2021	24 803 378	9 012 301	7 145 427	29	2 469 058	35
2022	17 553 386	6 328 924	3 864 917	22	2 053 570	53
2023	12 919 039	4 382 844	3 626 120	28	2 064 225	57
Kaikki yhteensä	94 923 466	32 705 054	24 252 968	26	9 061 772	37

Työnantajasuoritusten valvonnassa tehdyt veronmäärämiset:

	Veron määräämispäätökset	Veronkorotukset	Sulkuveronmäärämiset (määrätään veronkorotus ja viivästysseuraamukset maksajalle)
2021	2 640 744	564 973	804 690
2022	3 064 838	480 558	255 165
2023	4 803 451	879 681	470 707
1.1.–31.5.2024	3 486 230	397 237	87 520

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen KHO 2024:36 jälkeen Verohallinto on muuttanut toimittamattoman ennakonpidätyksen veron määräämismenettelyä siten, että määrättäessä verotarkastuksen kohteelle veroja lasketaan suorituksen saajien todelliset veroprosentit, kun suoritus on palkkaa ja suorituksen saajan säännönmukainen verotus kyseiseltä verovuodelta on jo päättynyt. Todellisten veroprosenttien käyttäminen voi johtaa siihen, että ennakonpidätyksen määräämisen yhteydessä suorituksen maksajalle on asianosaisen tiedonsaantia koskevien säännösten nojalla annettava sellaisia tietoja suorituksen saajan verotuksesta, jotka ovat salassa pidettäviä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 4 §:n nojalla.

Suorituksen saajan todellisen veroprosentin laskeminen vie erillisenä työvaiheena noin kymmenen minuuttia verovuotta kohden. Tämän vaiheen tekeminen verotarkastuksen yhteydessä vaikuttaa verotarkastuskertomukselle kirjoitettavan veron määräämisesityksen tarkkuustasoon ja sitä myötä myös suorituksen maksajien vastineiden tarkkuustasoon. Suorituksen saajien verotustietoja käsitellään jatkossa myös suorituksen maksajien vastineissa, vaikka heillä ei kuitenkaan voi olla riittäviä tietoa suorituksen saajan muista perusteista, kuten tuloista ja vähennyksistä. Suorituksen saajan verotustietojen käsitteleminen suorituksen maksajan verotarkastuksen yhteydessä ei ole tarkoituksenmukaista, ja se lisää merkittävästi verotarkastukseen liittyvää hallinnollista työtä.

Erillisenä työvaiheena laskettavan suorituksen saajan todellisen veroprosentin laskemisen vaatiman resurssitarpeen lisäksi asia vaatii muutoksia verotarkastuksen muihin työvaiheisiin. Arvio lisätyön määrästä vastaa yhteensä noin yhtä henkilötyövuotta. Arvion perusteena on oletus, että erillisenä työvaiheena tehtäviä laskentoja tehtäisiin vuodessa noin 2 000. Verotarkastusten kokonaiskestot tulevat myös pitenemään menettelymuutoksen johdosta. Verotarkastuksen lisäksi työnantajasuoritusten ilmoitusvalvonnassa joudutaan pyytämään koelaskennat arviolta noin 500 tapauksen osalta vuosittain. Kokonaisarvio suorituksen saajan todellisten veroprosenttien käyttämisestä aiheutuvan lisätyön määrästä vastaan noin 1–2 henkilötyövuotta. Suorituksen saajien todellisten veroprosenttien laskentaa koskevien tietojen tallentaminen edellyttäisi lisäksi Verohallinnolta laajahkoja tietojärjestelmämuutoksia.

2.4.7 Maksuvelvollisuuden poistaminen

Suorituksen maksajalle määrätty ennakonpidätys poistetaan, kun suorituksen saaja on maksanut hänelle määrättyt verot tai niitä ei ole ollut alun perin maksettava. Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO 2024:36 saakka noudatetussa menettelyssä Verohallinto on oikaissut suorituksen maksajalle 40 prosentin mukaan lasketun kaavamaisen ennakonpidätyksen vastaamaan suorituksen saajalle suorituksesta määrättyä veroa sen jälkeen, kun saajalle on tehty suorituksesta verotuspäätös tai verotuksen oikaisu, jos vero on ollut 40 prosenttia pienempi. Suorituksen saajan maksettua hänelle määrättyä veroa, Verohallinto on vastaavalta osin poistunut suorituksen maksajan maksuvelvollisuuden. Maksuvelvollisuuden poistaminen tapahtuu osaksi automaatioissa suorituksen saajan verotuksesta ja veron maksusta saatavien tietojen perusteella ja osaksi virkailijatyönä.

Jos suorituksen maksajalle määrätty ennakonpidätys on suurempi kuin suorituksen saajalle verotuspäätöksellä määrätty vero, Verohallinto poistaa suorituksen saajan maksuvelvollisuuden erotuksen osalta verotuspäätöksen tekemisen jälkeen viranomaisaloitteisesti. Yleensä tämä voidaan tehdä heti päätöksen tekemisen jälkeen automaattisessa menettelyssä. Kun suorituksen saaja on maksanut hänelle määrätyn veron kokonaisuudessaan, maksuvelvollisuus poistetaan suorituksen maksajalta. Tämä tapahtuu myös pääasiallisesti automaattisesti. Jos suorituksen saaja maksaa veron osasuorituksina, Verohallinto tekee maksuvelvollisuuden poistoja kertyneiden verojen perusteella kolmesti vuodessa virkailijatyönä.

Suorituksen maksajan tiedonsaantioikeuden osalta verotuskäytännössä on katsottu, että silloin kun suorituksen maksajalle on määrätty laiminlyöty ennakonpidätys saajalle maksetusta suorituksesta, maksajalla on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisen asianosaisen tiedonsaantioikeuden perusteella oikeus pyynnöstä saada eräitä suorituksen saajan verotukseen liittyviä tietoja Verohallinnolta. Suorituksen maksaja voi saada esimerkiksi tiedon suorituksen saajan tulona tuosta suorituksesta verotetusta määrästä ja sen veroprosentista sekä tiedon siitä, jos saajan ei ole maksettava suorituksesta veroja. Suorituksen maksajalla on myös oikeus saada tieto suorituksen saajan suorituksesta määrättyistä veroista maksamasta määrästä.

2.4.8 Nykytilan arviointi

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös KHO 2024:36 poikkeaa usean vuosikymmenen ajan noudatetusta käytännöstä laiminlyötyjen ennakonpidätysten määräämisessä. Päätöksen edellyttämä suorituksen saajien todellisten veroprosenttien selvittäminen lisää ennakonpidätysten määräämiseen liittyvää hallinnollista työtä ja pidentää verotarkastusten sekä työnantajavalvonnan kestoa. Toisaalta hallinnollinen työ vähenee jonkin verran sen vuoksi, että käytettäessä todellisia veroprosentteja jo ennakonpidätysten määräämisvaiheessa, maksuvelvollisuutta ei ole yleensä tarpeen oikaista siinä vaiheessa, kun suorituksen saajille on tehty verotuspäätös heidän saamistaan suorituksista. Tällä on merkitystä erityisesti niissä tapauksissa, joissa Verohallinto ei voi oikaista maksuvelvollisuutta automaatiassa.

Ennakonpidätys voi valvontatoimenpiteiden ajoittumisesta riippuen tulla määrättäväksi jo verovuonna eli suorituksen maksuvuonna tai seuraavien vuosien aikana. Suorituksen saajan ansiotulojen todellista veroprosenttia ei ole mahdollista selvittää luotettavasti vielä verovuoden aikana tai ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä, koska se on riippuvainen saajan kokonaistulojen määrästä ja hänelle verotuksessa myönnettävistä vähennyksistä. Saajan verotuksen perusteisiin voi tulla muutoksia myös sen jälkeen, kun säännönmukainen verotus on jo päättynyt. Sääntelyn selkeyden ja soveltamisen kannalta ei ole tyydyttävää, jos ennakonpidätyksiä määrättäessä sovellettava veroprosentti vaihtelee sen mukaan, missä vaiheessa laiminlyönti todetaan ja ennakonpidätys määrätään. Sääntelyn selkeyden vuoksi on myös perusteltua, että samaa prosenttia sovelletaan määrättäessä ennakonpidätystä sekä tunnistetuille että tunnistamattomille saajille määrättyjen suoritusten osalta.

Ennakonpidätys määrätään suorituksen maksajan maksettavaksi tilanteessa, jossa suorituksen maksaja on laiminlyönyt lakiin perustuvan ennakonpidätysvelvollisuutensa. Suorituksen maksajan vastuu ennakonpidätyksistä on tärkeää veron kertymisen turvaamiseksi, ja sen tulee olla nopeasti ja tehokkaasti toteutettavissa myös harmaan talouden torjumiseksi. Suorituksen saajien todellisten veroprosenttien selvittäminen hidastaa veron määräämistä ja vähentää sääntelyn tehokkuutta.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä KHO 2024:36 perusteltiin suorituksen saajien todellisten veroprosenttien käyttämistä lain sanamuodon ohella ennakkoperinnän vastaavuusperiaatteella, jonka mukaan ennakonpidätyksen määrän on vastattava mahdollisimman tarkoin verovelvollisen verovuoden veroasteikkolain ja muiden verovuoden veroperusteiden mukaan maksettavaa verojen ja maksujen yhteismäärää. Vastaavuusperiaatetta ja suorituksen saajien veroperusteiden selvittämistä arvioitiin hallituksen esityksessä HE 185/1990 vp, mutta jo tuolloin päädyttiin niihin käytännössä liittyvien hankaluuksien vuoksi kaavamaiseen 40 prosentin pidätykseen. Ennakkoperintälain 3 §:n mukainen vastaavuusperiaate on tarkoitettu otettavaksi huomioon lähinnä silloin, kun Verohallinto määrää verovelvolliselle ennakonpidätysprosentin tai ennakonkannossa maksettavan veron taikka muuttaa niitä. Vastaavuusperiaatteelle ei sen sijaan ole yleensä annettu merkitystä laiminlyöntitilanteessa. Esimerkiksi palkasta on ennakonpidätys toimitettava 60 prosentin suuruisena, jos suorituksen saaja ei esitä maksajalle verokorttia ja suorituksen maksaja ei ole saanut tietoa saajan pidätysprosentista suoraan Verohallinnolta. Toisaalta on huomattava, että jos sovelletaan kaavamaista pidätysprosenttia ennakonpidätystä määrättäessä, vastaavuusperiaatteen voidaan katsoa toteutuvan siinä vaiheessa, kun suorituksen saajalle määrätään vero hänen saamistaan suorituksesta ja suorituksen maksajan maksuvelvollisuus oikaistaan vastaamaan tuota veron määrää.

2.5 Veronpalautusten säilyttäminen

Veronkantolain (11/2018) mukaisesti palautettavat määrät maksetaan verovelvolliselle viivytyksettä sen jälkeen, kun oikeus palautuksen saantiin on selvitetty. Veronpalautukset maksetaan pääsääntöisesti heti, kun palautusta koskeva verotus- tai oikaisupäätös on tehty. Säännönmukaisen tuloverotuksen veronpalautukset maksetaan veronkannosta annetussa valtiovarainministeriön asetuksessa (1010/2019) säädetyssä määräajassa verovelvollisen verotuksen päättymisen jälkeen. Veronkantolain 7 §:ssä tarkoitettua oma-aloitteista veroa palautetaan myös verovelvollisen vero- tai oikaisuilmoituksen taikka hakemuksen perusteella. Palautukset käytetään verovelvollisen erääntyneiden verojen ja muiden Verohallinnon saatavien suorituksiksi ennen palauttamista verovelvolliselle. Palautuksen maksamisen sijasta Verohallinto voi veronkantolain 28 §:n mukaisesti verovelvollisen pyynnöstä säilyttää palautuksen tulevien maksuvelvoitteiden suorituksiksi. Veronkantolain 37 §:n mukaan säilytettävälle palautukselle lasketaan hyvityskorkoa.

Verohallinnolle on säädetty valtuus antaa tarkempia määräyksiä palautusten säilyttämiseen liittyvistä verovelvollisia ja verolajeja koskevista rajoituksista, aikarajoituksista ja euromääräisistä rajoituksista sekä muusta menettelystä palautusten säilyttämisessä. Verohallinnon palautusten säilyttämisestä antaman päätöksen⁴ mukaisesti verovelvollisen pyynnöstä säilytetään oma-aloitteisten verojen palautuksia. Oma-aloitteisia veroja ovat arvonlisävero, valmisteverot ja muut oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaissa tarkoitettut verot. Verohallinto ei säilytä muiden verojen palautuksia.

Verovelvollinen voi valita kahdesta palautuksen säilyttämisvaihtoehdosta. Verovelvollinen voi jättää oma-aloitteisen veron palautuksen kokonaan myöhemmin käytettäväksi, jolloin palautus jää odottamaan tulevia oma-aloitteisen veron maksuvelvoitteita. Säilytettäväksi pyydettyjä palautuksia voidaan kalenterikuukauden lopussa käyttää myös verovelvollisen muiden erääntyneiden verojen suorituksiksi. Säilytettäväksi pyydetty palautus on palautettu verovelvolliselle vain pyynnöstä. Verovelvollinen voi myös valita palautusten säilyttämisen ilmoituspäivää seuraavaan yleiseen eräpäivään saakka, jolloin palautukset maksetaan verovelvolliselle seuraavan yleisen eräpäivän eli kuukauden 12. päivän jälkeen, jos niitä ei ole käytetty oma-aloitteisen veron suorituksiksi. Tässä vaihtoehdossa myös käyttämättä jääneet oma-aloitteisen veron suorituksiksi maksetut maksut palautetaan verovelvolliselle yleisen eräpäivän jälkeen. Muissa tilanteissa oma-aloitteisen veron suorituksiksi maksetut maksut jäävät odottamaan tulevia veroja ja käyttämättömät maksut voidaan palauttaa verovelvollisen erillisen pyynnön perusteella.

Palautusvaihtoehtojen lisäksi verovelvollinen voi asettaa euromääräisen palautusrajan, jonka ylittävä määrä palautetaan, ja loput palautuksista säilytetään tulevia maksuvelvoitteita varten joko pysyvästi tai seuraavaan yleiseen eräpäivään saakka.

Mahdollisuus palautusten säilyttämiseen on kohdennettu oma-aloitteisiin veroihin siksi, että oma-aloitteisia veroja suorittavilla verovelvollisilla on yleensä säännöllisesti maksettavia veroja. Palautusten säilyttämisellä tarjotaan mahdollisuus vähentää edestakaista rahaliikennettä Verohallinnon kanssa, jos verovelvollisella on sekä maksettavaa että palautettavaa oma-aloitteista veroa. Verovelvollinen on voinut säilyttää esimerkiksi palautukseen oikeuttavaa arvonlisäveroa maksettavia ennakonpidätyksiä varten. Oma-aloitteisten verojen palautusten

⁴ Verohallinnon päätös palautusten säilyttämisestä (VH/3649/00.01.00/2019, 16.10.2019)

säilyttäminen on poikkeus muusta palautusten maksamista koskevasta menettelystä, ja säilyttäminen on siksi edellyttänyt verovelvollisen pyyntöä.

Palautusten säilyttämisen on valinnut vain pieni osa verovelvollisista. Noin 94 prosenttia kaikista oma-aloitteisia veroja maksavista verovelvollisista ei ole valinnut palautusten säilyttämistä, vaan palautukset on maksettu viipymättä verovelvollisen tilille. Verovelvollisista kaksi prosenttia (noin 26 000 verovelvollista) on valinnut palautusten pysyvän säilyttämisen ja neljä prosenttia (noin 67 000 verovelvollista) on valinnut palautusten ja maksujen säilyttämisen seuraavaan yleiseen eräpäivään saakka. Yhteisöistä 84 prosentille palautukset on maksettu heti. Palautuksen pysyvän säilyttämisen on valinnut neljä prosenttia (noin 14 800 yhteisöä) ja palautuksen säilyttämisen seuraavan yleiseen eräpäivään saakka on valinnut 12 prosenttia yhteisöistä (noin 47 000 yhteisöä). Euromääräisen palautusrajan on asettanut vain noin 1 800 verovelvollista. Asetetut euromäärät vaihtelevat suuresti.

Palautusten säilyttämisen taustalla on edestakaisen rahaliikenteen vähentämisen lisäksi arvioitu olevan tarve esimerkiksi puskurin pitämiseen tulevia maksuvelvoitteita varten taikka varautuminen tiedossa oleviin oma-aloitteisten verojen veroilmoitusten korjauksiin. Palautusten säilyttäminen seuraavaan yleiseen eräpäivään on voitu valita myös siitä syystä, että yleisen eräpäivän jälkeen käyttämättä jääneet maksut ovat palautusvaihtoehdossa palautuneet automaattisesti eikä verovelvollisen ole tarvinnut erikseen pyytää maksujen palauttamista.

Palautusten säilyttämismahdollisuus on aiheuttanut myös epäselvyyttä verojen maksamisessa. Palautusten käyttäminen verojen suorituksiksi on saattanut vaikeuttaa verojen maksutilanteen seuraamista. Palautuksen säilyttämispyyntöstä huolimatta verovelvolliset eivät ole välttämättä huomioineet palautuksia verojen maksamisessa. Palautusten käyttämiseen liittyvät epävarmuustekijät ovat osaltaan johtaneet siihen, että verot on käytettävissä olevista palautuksista huolimatta saatettu maksaa ilmoitusten mukaisena. Myös erilaisten palautusvaihtoehtojen vaikutukset maksujen ja palautusten käyttöön ovat aiheuttaneet epäselvyyttä.

Palautuksen säilyttämiseen liittyvien epäselvyyksien ja säilyttämisen tarpeen vähäisyyden vuoksi palautusten säilyttämisen laajentamista muihin verolajeihin ei ole nykymallisessa veronkantomenettelyssä pidetty tarpeellisena.

2.6 Vuokratun työvoiman käyttö verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa

2.6.1 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:ssä säädetään julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Säännöksen mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:n 1 momentin mukaan Verohallinnon tehtäviä ovat verotuksen toimittaminen, verovalvonta, verojen ja maksujen kanto, perintä ja tilitys sekä veronsaajien oikeudenvilvonta. Verohallinto hoitaa näihin tehtäviin liittyvät ydintehtävät itse. Ydintehtäviä ovat muun muassa sellaiset, joissa tehdään verovelvollisen tai muun ilmoitusvelvollisen etuja, oikeuksia tai velvollisuuksia koskevia ratkaisuja. Verotuksen toimittaminen on merkittävää julkisen vallan käyttöä. Pykälän 2 momentin nojalla

Verohallinnon tulee edistää oikeaa ja yhdenmukaista verotusta sekä kehittää Verohallinnon palvelukykyä.

Verohallinnolla on hallintolain (434/2003) 8 §:n perusteella velvollisuus antaa asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastata asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Verohallinnossa neuvonta koskee kaikkia Verohallinnon toimivaltaan kuuluvia asioita eli kaikkia verolajeja ja verotuksen eri vaiheita. Hallintolain 7 §:n mukaisesti asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Verohallinnosta annetun lain 2 b §:ssä säädetään Verohallinnon oikeudesta siirtää verotuksen toimittamiseen, verovalvontaan, verojen ja maksujen kanton, perintään ja tilitykseen sekä veronsaajien oikeudenvallontaan liittyvä avustava tehtävä sellaiselle yksityiselle taholle, jolla on riittävät tekniset edellytykset sekä riittävä osaaminen tehtävän hoitamiseksi. Pykälän mukaan tällaisia avustavia tehtäviä ovat Verohallinnolle annettavien ilmoitusten ja muiden asiakirjojen vastaanotto, lajittelu sekä asiakirjojen ja niihin sisältyvien tietojen tallentaminen, Verohallinnon lähettämien asiakirjojen tulostaminen ja laittaminen kuoriin sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 18 ja 19 §:n mukainen sähköinen tiedoksianto ja siihen liittyvän suostumuksen hallinta. Avustavia tehtäviä hoitava henkilö toimii näitä avustavia tehtäviä suorittaessaan rikosoikeudellisella virkavastuulla. Vahingonkorvauksesta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Pykälässä tarkoitettavat avustavat tehtävät ovat teknisluonteisia.

Verohallinnosta annetun lain 2 b § koskee lainkohdassa mainittujen tehtävien siirtämistä yksityisen hoidettavaksi sopimuksen perusteella. Laissa ei ole säädetty erikseen avustavien neuvontatehtävien ulkoistamisesta. Säännös ei koske myöskään työvoiman vuokraamista Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisuuteen. Tämä tarkoittaa, että Verohallintoa koskevassa sääntelyssä ei ole nimenomaista säännöstä, jonka mukaisesti Verohallinto voisi käyttää tehtävissään vuokratyövoimaa.

Rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa. Mainitun luvun 11 ja 12 §:n nojalla rikosoikeudellinen virkavastuu ulottuu virkamiehen lisäksi myös työsuhteisiin ja julkista luottamustehtävää hoitavaan. Rikosoikeudellista virkavastuuta ei siten voida soveltaa työntekijään silloin, jos työntekijä ei ole virka- tai työsuhteessa suoraan viranomaiseen.

2.6.2 Kokeilu vuokratyövoiman käytöstä verotuksen avustavassa puhelinpalvelutehtävässä

Verohallinto on käyttänyt vuokratyövoimaa Verohallinnon puhelinpalvelun neuvontatehtävissä kokeiluluonteisesti vuonna 2020. Vuokratyövoiman käyttämisen perusteena oli puhelinneuvontapalvelun ruuhkahuippujen tasaaminen, jotta voitaisiin turvata hyvän hallinnon periaatteiden toteutuminen sekä asiakaspalvelu kohtuullisessa ajassa. Eduskunnan oikeusasiamies on huomauttanut Verohallintoa syksyllä 2019 (EOAK/5/2019) asiakkaan pääsystä neuvontaa koskeviin palveluihin. Päätöksen mukaisesti Verohallinnon puhelinneuvonta ei täyttänyt hyvän hallinnon perusteiden vaatimuksia asianmukaisesta palvelusta ja neuvonnasta, koska valtaosaan puheluita ei kyetty vastaamaan.

Verohallinnolla ja henkilöstövuokrausyhtiön välisellä sopimuksella sovittiin henkilöstön vuokraamisesta Verohallinnon käyttöön. Vuokratyövoiman käyttö Verohallinnossa perustui Hansel Oy:n puitejärjestelyyn sekä työsopimuslain (55/2001) säännöksiin. Työsopimuslain 1 luvun 7 §:ssä säädetään oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymisestä työnantajan siirtäessä

työntekijän tämän suostumuksella käyttäjäyrityksen käyttöön. Tällöin käyttäjäyritykselle siirtyy oikeus johtaa ja valvoa työntekoa sekä muut työnantajalle säädetyt välittömästi työn tekemiseen ja sen järjestelyihin liittyvät velvoitteet.

Vuokratyöntekijät työskentelivät kokeilujakson aikana Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisina. Vuokratyöntekijät eivät kuitenkaan olleet virka- tai työsuhteessa Verohallintoon eivätkä siten toimineet virkavastuulla. Vuokratyövoimaa käytettiin vain sellaisissa neuvontatehtävissä, joihin ei kuulunut Verohallinnon toimivallassa olevaa harkintaa tai verolainsäädännön tulkintaa. Verohallinnossa neuvonta on hyvin laajaa ja koskee hyvin monenlaisia veroasioita. Vuokratyövoimalla teetetty neuvonta rajoittui kuitenkin niin sanottuun perusneuvontaan, mikä käytännössä tarkoitti Verohallinnon vero.fi -internetsivustolla olevan ohjeistuksen läpikäyntiä asiakkaan kanssa. Tätä voidaan luonnehtia avustavaksi puhelinpalvelutehtäväksi. Vuokratyöntekijän tuli siirtää puhelu Verohallinnon virkamiehelle niissä tilanteissa, joissa asia edellytti virkavastuulla tehtävää harkintaa. Verohallinto vastasi vuokratyötä tekevien henkilöiden kouluttamisesta, ohjaamisesta ja valvonnasta. Perehdytyksessä vuokratyöntekijät koulutettiin tuloverotusta koskevaan yleiseen ohjaukseen ja Verohallinnon käytössä oleviin tietojärjestelmiin. Vuokratyöntekijöille oli tehtäviensä hoitamiseksi pääsy verotuksen tietojärjestelmään. Perehdytys oli käytännönläheistä. Siihen sisältyi harjoituksia ja Verohallinnon virkailijan työskentelyn seuraamista. Työskentelyn aikana Verohallinto tarjosi vuokratyöntekijöille tukea ja työhön opastusta.

Verohallinto on käyttänyt vuokratyövoimaa myös lomaketilaukset -puhelinpalvelussa. Lomaketilaukset-puhelinpalvelussa soittajalle lähetetään tämän pyytämät tyhjät veroilmoituslomakkeet ja palautuskuori. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on arvioinut ratkaisussaan EOAK/2030/2023 työsopimussuhteisen vuokratyövoiman käyttöä lomaketilaus-puhelinpalvelussa ja sitä, onko tämä verrattavissa aiempaan ratkaisuun vuokratyövoiman käytöstä avustavassa neuvontatehtävässä. Apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan verrannut lomaketilaus-palvelua verohallinnosta annetun lain 2 b §:n mukaiseen sääntelyyn, jonka mukaisesti Verohallinto voi teettää yksityisellä verotusasiakirjojen tulostamisen ja kuoreen laittamisen ja katsonut, että perustuslain 124 §:n mukaiset edellytykset toteutuvat, ja tässä tehtävässä rikosoikeudellinen virkavastuu ulottuu myös vuokratyöntekijään eikä menettely ole lainvastaista.

2.6.3 Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös kanteluun Verohallinnon vuokratyövoiman käytöstä

Vuokratyövoiman käytöstä Verohallinnon puhelinpalvelun neuvontatehtävissä tehtiin kantelu, johon eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi päätöksen (EOAK/7302/2019) vuonna 2020. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on 29.12.2020 antamassaan päätöksessä arvioinut vuokratyövoiman käyttöä Verohallinnon puhelinpalvelussa voimassa olevan hallintotoimintaa koskevan lainsäädännön kannalta. Päätöksessä on kiinnitetty huomiota erityisesti perustuslain 124 §:n asettamiin vaatimuksiin viranomaiselle kuuluvan tehtävän antamisessa muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Lisäksi päätöksessä on viitattu perustuslaista ilmenevään hallinnon lainalaisuuden vaatimukseen sekä hyvän hallinnon perusteisiin, joista säädetään myös hallintolaissa. Apulaisoikeusasiamiehen päätöksessä on viitattu avustavan puhelinneuvontapalvelun järjestämisen arvioinnissa perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöön perustuslain 124 §:ää koskien.

Apulaisoikeusasiamiehen päätöksessä on todettu, että vuokratyöntekijät olivat toimineet Verohallinnon työnjohdon ja valvonnan alaisina. Koska heitä ei voinut saattaa rikosoikeudelliseen virkavastuuseen, he eivät olleet asianmukaisen julkisen valvonnan alaisia. He olivat siten eri asemassa kuin Verohallintoon virka- ja työsuhteessa olevat samaa

puhelinneuvontaa hoitavat henkilöt. Apulaisoikeusasiamies on lausunut käsityksensä, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset ja erityisesti virkavastuun toteutuminen tulee turvata säännöspäätöksistä myös silloin, kun julkisen hallintotehtävän hoitamisessa käytetään vuokratyövoimaa.

Apulaisoikeusasiamiehen päätöksen mukaan avustavakin neuvontatehtävä kuuluu viranomaisen lakisääteisiin tehtäviin ja on siten julkinen hallintotehtävä. Perustuslain mukaan julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee pääsääntöisesti kuulua viranomaiselle ja olla viranomaisen hoidettavana. Apulaisoikeusasiamiehen päätöksen mukaan vuokratyövoiman käyttäminen edellyttäisi, että lainsäädäntöön lisättäisiin säännös Verohallinnossa vuokratyövoimana toimiviin henkilöihin sovellettavista rikosoikeudellista virkavastuuta koskevista säännöksistä heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Säännösehdotuksen sisältämän lakiesityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä olisi apulaisoikeusasiamiehen mukaan suotavaa saada perustuslakivaliokunnan kannanotto siihen, tulisiko myös vuokratyövoiman käyttämisestä Verohallinnossa säätää lailla.

2.6.4 Nykytilan arviointi

Verohallintoa koskevissa säännöksissä on määritelty ne tehtävät, jotka Verohallinto voi siirtää yksityisen hoidettavaksi. Laissa ei ole säädetty nimenomaisesti Verohallinnon tehtävien tekemisestä vuokratyövoimalla eikä Verohallinnon toimintaan liittyvien neuvontatehtävien ulkoistamisesta ole säännöksiä.

Julkisten hallintotehtävien ulkoistamista koskevia säännöksiä on lainsäädännössä lukuisia, ja sääntelyn perustuslailliset edellytykset ovat vakiintuneet. Esimerkiksi ajoneuvoverotusta koskevien avustavien neuvontatehtävien teettämisestä yksityisen toimesta on säädetty vuonna 2006. Vuokratyövoiman käyttämisestä viranomaisissa on kuitenkin vain yksittäisiä säädöksiä, eikä lainsäädännössä ole muodostunut vakiintunutta käytäntöä niistä edellytyksistä tai seikoista, jotka tulisi ottaa huomioon vuokratyön käyttöä koskevassa sääntelyssä.

Vuokratyöntekijän asemasta ja oikeuksista säädetään vuokratyöstä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2008/104/EY ja kansallisesti työsopimuslaissa. Yleisessä lainsäädännössä ei ole kuitenkaan erikseen säädetty vuokratyöntekijän vastuusta silloin, kun vuokratyön käyttäjänä on viranomainen.

Muilla hallinnonaloilla vuokratun työvoiman käyttämisestä on säädetty esimerkiksi hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevassa lainsäädännössä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 3 luvussa säädetään palveluiden hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta. Lain 12 §:n mukaisesti hyvinvointialue voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä niiden käyttöön liittyvää muuta tukea hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos niiden hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Laissa on myös rajattu niitä tehtäviä, joita ei voi hankkia yksityiseltä. Lain 13 §:n 1 momentin mukaisesti 12 §:ää sovelletaan myös hyvinvointialueen yksityiseltä palveluntuottajalta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamista varten hankkimaan työvoimaan (hankittu työvoima). Edellytyksenä kuitenkin on, että kyseinen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö toimii työsopimuslain 1 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla tai muun sopimuksen perusteella hyvinvointialueen johdon ja valvonnan alaisena. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaisesti lain 12 §:n 1–3 ja 5 momentin säännöksiä sovelletaan myös hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamista varten vuokratyövoimana käyttämään sosiaali- ja

terveydenhuollon henkilöstöön, joka ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen, mutta joka toimii työsopimuslain 1 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla hyvinvointialueen johdon ja valvonnan alaisena (vuokrattu työvoima). Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vuokratyövoimaa voidaan käyttää niissä samanlaisissa tehtävissä, jotka hyvinvointialue voi myös ulkoistaa yksityisen hoidettavaksi. Lain 15 ja 16 §:ssä on säännökset hankittavien palveluiden sopimusehdoista ja päätöksen perustelemisesta. Lain 18 §:ssä on säädetty yksityisen palveluntuottajan velvollisuudesta. Lain 19 §:ssä on säädetty hallinnon yleislakien soveltamisesta yksityisen palveluntuottajan toimintaan ja lain 20 §:ssä rikosoikeudellisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta. Rikosoikeudellista virkavastuuta sovelletaan myös lain 13 §:n mukaisen hankitun tai vuokratun työvoiman käyttöön.

Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta ulkoistaa avustava puhelinpalvelutehtävä säädetään ajoneuvoverolain (1281/2003) 56 §:n 3 momentissa. Laki koskee avustavan neuvontatehtävän siirtämistä yksityisen hoidettavaksi eikä siinä säädetä erityisesti tehtävän teettämistä vuokratyövoimalla. Tässä laissa on kuitenkin määritelty ajoneuvoveroasioiden avustava neuvontatehtävä sekä säädetty niistä edellytyksistä, joiden toteutuessa tehtävä voidaan siirtää yksityiselle toimijalle. Lain mukaisesti veronkantorviranomaisena toimivalla liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus tehdä sopimus veronkantoon liittyvän avustavan puhelinpalvelun siirtämisestä muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Avustavalla puhelinpalvelulla tarkoitetaan tiedon välittämistä verovelvollisille ajoneuvoveroa koskevan lainsäädännön ja ohjeiden sisällöstä, ajoneuvojen verotusta koskevien tietojen antamista liikenneasioiden rekisteristä sekä verovelvollisten ilmoitusten vastaanottamista, tallentamista ja välittämistä edelleen veroviranomaisille. Avustavaa puhelinpalvelua hoitavaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tätä tehtävää. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Avustavassa puhelinpalvelussa ei hoideta tehtäviä, joihin kuuluu verotusta koskevan päätöksentekovallan käyttöä.

Edellä selostetun eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätöksen perusteella voidaan todeta, että vuokratyövoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä edellyttää vähintään säännöstä Verohallinnossa vuokratyövoimana toimiviin henkilöihin sovellettavista rikosoikeudellista virkavastuuta koskevista säännöksistä heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Oikeustilan selvyyden kannalta olisi myös perusteltua säätää vuokratyövoiman käytöstä Verohallinnossa muiltakin osin kuin pelkästään rikosoikeudellisen virkavastuun osalta.

3 Tavoitteet

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuutta koskevan verotuen poistamisella tavoitellaan verotulojen kasvua ja siten julkisen talouden vahvistamista. Ehdotuksen tavoitteena on myös siirtyä kohti neutraalimpaa ja yhdenmukaisempaa verojärjestelmää, jossa vapaaehtoinen eläkesäästäminen rinnastuisi aikaisempaa paremmin muihin säästämismuotoihin.

Vuokratyötä kansainvälisessä liikenteessä koskevien muutosehdotusten tavoitteena on saattaa suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän velvollisuus hakea ennakkoveroa vastaamaan tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratyöntekijän velvollisuuksia. Lisäksi ulkomaisen muodollis-juridisen työnantajan ja suomalaisen työn teettäjän ilmoitusvelvollisuudet säädettäisiin vastaamaan tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratyöntekijän ulkomaista muodollis-juridista työnantajaa ja suomalaista työn teettäjää koskevia velvollisuuksia. Ehdotuksilla ei laajenneta tuloverolain 13 §:ssä tarkoitetun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän verovelvollisuutta.

Ennakonpidätyksen määräämistä koskevan muutosehdotuksen tavoitteena on palauttaa oikeustila vastaamaan voimassa olevan lain tarkoitusta ja vakiintunutta soveltamiskäytäntöä sekä yksinkertaistaa ennakonpidätyksen määräämiseen liittyvää menettelyä.

Veronkantolain muutos, jossa palautuksen säilyttämistä koskeva säännös kumottaisiin, on osa hallitusohjelmaan perustuvaa veronkantomenettelyn uudistusta, jolla tavoitellaan verojen maksamisen helpottamista sekä maksujen ja palautusten käytön selkeyttämistä. Muista hallitusohjelmakirjausta toteuttavista veronkannon uudistuksista annettaisiin erillinen esitys myöhemmin. Muutosten vaiheittaisella toteuttamisella turvattaisiin niiden toimeenpano Verohallinnossa.

Vuokratyövoiman käyttöä Verohallinnossa koskevan ehdotuksen tavoitteena on, että vuokratyövoiman käyttämisestä Verohallinnon julkisissa hallintotehtävissä säädettäisiin laissa ja Verohallinto voisi käyttää vuokratyövoimaa erityisesti avustavassa puhelinpalvelussa tasaamaan asiointin ruuhkahuippuja. Vuokratyövoiman käyttämisellä Verohallinto voisi taata puhelinpalvelussa hyvän hallinnon mukaista asiakaspalvelua kohtuullisessa ajassa myös silloin, kun palvelun kysyntä on suurta. Verohallinnolla ei olisi tällöin tarvetta ylläpitää virkamiesreserviä tai ryhtyä rekrytointimenettelyyn määräaikaisten virkamiesten saamiseksi näitä tilapäisluonteisia tehtäviä varten.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen

Esityksessä ehdotetaan, että vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten vakuutusmaksujen ja pitkäaikaissäätämissopimusten maksujen vähennyskelpoisuutta koskevat säännökset kumottaisiin tuloverolaista. Myös työntekijän maksamien työnantajan järjestämän kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuus poistettaisiin. Verovelvollinen ei siten voisi jatkossa vähentää edellä mainittuja maksuja verotuksessaan.

Suomen lakisääteinen eläkejärjestelmä on kansainvälisesti vertaillen kattava, ja sen erityispiirteenä on eläkekaton puuttuminen. Tämän vuoksi vapaaehtoisen eläkesäästämisen tukemiseen ei ole Suomessa vastaavaa yhteiskunnallista tarvetta kuin maissa, joissa lakisääteinen eläketurva on heikompi.

Vapaaehtoisen eläkesäästämisen maksujen vähennyskelpoisuus luo poikkeuksen säästämisen ja sijoittamisen verotuksen neutraalisuudessa. Koska lakisääteinen eläkejärjestelmä kattaa jo suuren osan väestön eläketurvasta, tällaisen verotuen perusteet ovat Suomessa vähäisemmät. Lisäksi vapaaehtoinen eläkesäästäminen on luonteeltaan omaehtoista, sisällöltään vaihtelevaa ja saavutettavissa vain osalle väestöstä. Suomessa vapaaehtoiset yksilölliset eläkevakuutukset kilpailivat ennen suosionsa romahtamista yhtenä sijoitustuotteena muiden sijoitustuotteiden joukossa kotitalouksien varallisuudesta. Esityksessä ehdotettavat muutokset lisääisivät verotuksen neutraalisuutta ja tasapuolisuutta sekä vähentäisivät mahdollisia maastamuuttoon liittyviä ongelmia, joissa lähtömaan verotuloihin jäivät pelkästään vähennysten kustannukset. Esityksen yhtenä tavoitteena on siirtyä kohti neutraalimpaa ja yhdenmukaisempaa verojärjestelmää, jossa vapaaehtoiselle eläkesäästämiselle ei enää myönnettäisi sellaisia veroetuja, joita ei myönnetä muille säästämistuotteille. Tämä ei heikentäisi merkittävästi väestön eläketurvaa, mutta parantaisi verotuksen oikeudenmukaisuutta ja toisi fiskaalisia

hyötyjä. Suomessa kattava lakisääteinen eläkejärjestelmä turvaa perustason, joten vapaaehtoisten järjestelyjen erityiskohtelu ei ole nykyisessä laajuudessaan perusteltua.

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten verotusta koskeva sääntely on useiden lakimuutosten ja niihin sovellettavien siirtymäsäännösten johdosta muodostunut monimutkaiseksi kokonaisuudeksi. Tässä esityksessä ehdotetut muutokset yhtäältä selkiyttäisivät vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotusta siltä osin, että vakuutusmaksut ja pitkäaikaissäästämissopimukseen maksetut maksut eivät olisi enää vähennyskelpoisia, mutta toisaalta aikaisemmat siirtymäsäännökset vaikuttaisivat edelleen eläkevakuutuksen perusteella maksettavan eläkkeen sekä ps-suorituksen verotukseen ja lisäksi vähennyskelpoisuuden poistamisen johdosta verotusta varten olisi tarpeen säätää myös uusia säännöksiä siltä varalta, että verovelvolliset jatkavat maksujen maksamista vakuutukseen tai pitkäaikaissäästämissopimukseen. Ehdotetuista muutoksista aiheutuu vakuutusyhtiöille ja muille palveluntarjoajille kustannuksia. Ehdotuksella tavoitellut hyödyt, jotka ilmenevät verotuottojen kasvamisena ja sijoitustuotteiden verokohtelun neutraalisuuden parantumisenä, kuitenkin ylittävät kokonaisuutena arvioiden ehdotuksen yrityksille aiheuttaman hallinnollisen taakan lisääntymisen. Ehdotuksen vaikutuksia verotuottoihin ja yritysten toimintaan on arvioitu esityksen pääasiallisia vaikutuksia koskevassa jaksossa.

Vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen ei lähtökohtaisesti vaikuttaisi vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella maksettavan eläkkeen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen perusteella maksettavan suorituksen verotukseen. Eläke ja ps-suoritus verotettaisiin jatkossakin koko määrästäan suorituksen saajan pääomatulona tai ansiotulona, jos vakuutusmaksuja on aikanaan vähennetty ansiotuloista. Maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen ei myöskään toisi muutosta eläkkeen tai ps-suorituksen maksamista koskeviin säännöksiin. Nykyisiä eläkkeen tai ps-suorituksen maksamisen ikärajoja noudatettaisiin myös jatkossa. Tuloverolaisissa säädettyjen edellytysten vastaisesti nostettuja säästövaroja verotettaisiin korotettuna myös lain voimaantumisen jälkeen. Myös aiemmat eläkkeen tai ps-suorituksen maksamista koskevat siirtymäsäännökset pysyisivät lähtökohtaisesti voimassa.

Kumottavaksi ehdotettava tuloverolain 54 d § sisältää säännökset vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksistä. Näillä edellytyksillä on myös merkitystä eläkevakuutuksen perusteella maksettujen eläkkeiden ja ps-suoritusten verotuksessa. Jos eläkettä tai ps-suoritusta maksetaan säädettyjen edellytysten vastaisesti, eläke tai suoritus verotetaan korotettuna. Esimerkiksi tuloverolain 34 a ja 34 b §:ssä on viitattu kumottavaksi tarkoitettuun 54 d §:ään. Eläkkeiden ja suoritusten verotusta ei kuitenkaan ole tarkoitus tässä yhteydessä muuttaa, joten viitattut kohdat 54 d §:ssä siirrettäisiin uuteen 34 c §:ään. Voimassa olevan tuloverolain 54 d §:n säännökset ovat merkityksellisiä myös tuloverolain 68 §:n 2 momentissa säädetyn työnantajan työntekijälle ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen osittaisen verovapauden näkökulmasta. Työnantajan työntekijälle ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen osittaista verovapautta koskeviin säännöksiin ei ehdoteta muutoksia tässä esityksessä.

Poikkeuksena pienet säästövarat olisi kuitenkin mahdollista nostaa kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta ilman, että varoja verotettaisiin korotettuna. Vakuutettujen olosuhteet sekä säästämisen tavoitteet, suunnitelmat ja säännöllisyys voivat vaihdella. Säästövarojen kertyminen vakuutukseen tai pitkäaikaissäästämissopimukseen on voinut jäädä eri syistä alhaiseksi. Maksujen vähennyskelpoisuuden poistuessa lakiehdotuksen voimaantumisen jälkeen verovelvollisen ei liene mielekäästä tehdä uusia suorituksia eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäästämissopimukseen, koska maksuja ei saa enää vähentää verotuksessa. Vakuutukseen tai sopimukseen ei siten todennäköisesti suoritettaisi uusia suorituksia ennen

sopimuksen mukaista ikää, jolloin eläkettä tai ps-suoritusta ryhdytään maksamaan. Verovelvollisen tämän hetkisestä iästä riippuen eläkkeen nostoajankohtaan saattaa olla pitkäkin aika. Vaikka verovelvollinen ei tekisikään uusia suorituksia, vakuutuksessa tai sopimuksessa oleville säästövaroille kertyisi tällä aikaa tuottoja. Toisaalta tuottoja rasittaisivat sopimuksen mukaiset kulut.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen voitaisiin joissain tilanteissa pitää verovelvollisen näkökulmasta kohtuuttomana sitä, että verovelvollinen ei voisi nostaa pieneksi jääneitä eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen säästövaroja ilman korotussanktiota etenkin, jos eläkkeen nostoajankohtaan on vielä paljon aikaa. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan, että korkeintaan 5 000 euron suuruiset säästöt varat olisi mahdollista nostaa kertasuorituksena ennenaikaisesti tietyin edellytyksin ilman, että nostettuja varoja verotettaisiin korotettuna.

Vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus perustuu vakuutuksenottajan ja vakuutusyhtiön väliseen sopimukseen, joka sisältää ehdot eläkkeen nostamisen ajankohdista. Sopimuksessa vakuutuksenottaja on muun ohessa sitoutunut eläkkeen maksamista koskeviin ehtoihin mukaan lukien eläkkeen maksamisen alkamisikä. Vakuutuksen takaisinosto on pääsääntöisesti mahdollista ennen sopimuksessa sovittua ja tuloverolaissa tarkoitettua eläkeikää vakuutussopimuksen ehtojen mukaisesti vain tuloverolaissa säädetyillä vakuutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla. Varojen nostaminen muilla syillä edellyttää lähtökohtaisesti vakuutusyhtiön suostumusta. Pienten säästövarojen nostaminen kertasuorituksena edellyttäisi siten myös vakuutuksenantajan suostumusta, vaikka verotuksessa tästä ei olisikaan seurauksena suorituksen verottamista korotettuna. Tuloverolain muuttamista koskevan lain siirtymäsäännöksellä säädettäväksi ehdotettu mahdollisuus nostaa pienet säästöt varat ilman verotuksellista sanktioita ei siten velvoittaisi vakuutuksenantajaa suostumaan vakuutuksen takaisinostoon ennenaikaisesti ilman vakuutussopimuksen mukaista perustetta. Mitä edellä on todettu vapaaehtoisesta yksilöllisestä eläkevakuutuksesta, soveltuu myös pitkäaikaissäästämissopimukseen ja sen tarjoajaan.

Esityksessä ehdotetaan myös, että työntekijän maksamien työnantajan järjestämän kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuus poistettaisiin. Työntekijä ei siten voisi jatkossa vähentää työnantajan ottamaan kollektiiviseen eläkevakuutukseen maksamiaan maksuja. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia työnantajan maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan kuten esimerkiksi ryhmäeläkevakuutuksen maksujen verotuskohteluun. Työnantajan maksamat maksut olisivat pääsääntöisesti jatkossakin työntekijälle verovapaa etu, jos laissa säädetyt edellytykset vakuutuksen kollektiivisuudelle täyttyvät.

Erityistä alijäämähyvitystä koskevat säännökset ehdotetaan kumottavaksi tuloverolaista. Erityinen alijäämähyvitys liittyy yksinomaan vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähentämiseen verotuksessa. Erityistä alijäämähyvitystä koskeville säännöksille ei olisi jatkossa tarvetta, koska edellä mainittuja maksuja ei saisi enää vähentää verotuksessa.

4.1.2 Vuokratyöhön suomalaisella aluksella liittyvät velvollisuusudet

Verotusmenettelystä annetun lain 15 a §:n sekä 17 §:n 7 momentin ilmoittamismenettely sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 2 momentin 10 ja 17 kohdan mukainen tulorekisteri-ilmoitusten antamisvelvollisuus ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan sellaista tuloa, joka perustuu suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön saamaan tuloon. Lakimuutos poistaisi vallitsevan puutteen ilmoitusvelvollisuuden osalta suomalaisella vesi- tai ilma-aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän palkan sekä muiden työskentelyyn

liittyvien tietojen osalta sekä myös yhtenäistäisi edellä mainitut ilmoitusvelvollisuudet tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitettujen vuokratyöntekijöiden tietojen kanssa.

Rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 16 a §:ssä säädettyä velvoitetta hakea ennakonkantoa ehdotetaan laajennettavaksi myös tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettuun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön saamaan palkkaan. Ehdotettu muutos poistaisi tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettuja vuokrattuja työntekijöitä koskevan nykysääntelyssä olevan puutteen sekä yhtenäistäisi rajoitetusti verovelvollisia vuokrattuja työntekijöitä koskevien velvollisuuksien nykykäytäntöä.

4.1.3 Rajoitetusti verovelvollisen rekisteröityminen ennakoperintärekisteriin

Ennakoperintälain 25 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennakoperintärekisteriin voisi rekisteröityä myös sellainen rajoitetusti verovelvollinen, jonka asuinpaikka on Euroopan talousalueella. Nykysääntelyn mukaisesti vain sellainen rajoitetusti verovelvollinen voi hakeutua ennakoperintärekisteriin, jolla on Suomessa kiinteä toimipaikka tai jonka kotipaikka on valtiossa, jonka kanssa Suomella on kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus.

4.1.4 Ennakonpidätyksen määrääminen suorituksen maksajalle

Esityksessä ehdotetaan, että ennakonpidätyksen laiminlyöntitilanteessa suorituksen maksajalle määrättävä ennakonpidätys olisi 40 prosenttia suorituksen määrästä, ellei kyse ole sellaisesta suorituksesta, jolle on säädetty tai määrätty muu ennakonpidätysprosentti laissa, asetuksessa tai Verohallinnon päätöksessä.

4.1.5 Palautusten säilyttämisestä luopuminen

Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi palautusten säilyttämisestä tulevia maksuvelvoitteita varten. Samalla luovuttaisiin erilaisista palautusten säilyttämisestä koskevista vaihtoehtoista ja euromääräisistä palautusrajoista. Palautusten säilyttämisestä luopumisella selkeytettäisiin verojen maksamista vähentämällä veronpalautusten käyttöä verojen suoritukseksi. Muutoksella selkeytettäisiin ja yhtenäistettäisiin eri verolajien palautusten maksamista koskevia menettelyjä.

Oma-aloitteisten verojen veronpalautukset ja muut palautettavat määrät palautettaisiin verovelvolliselle viipymättä vero- tai oikaisuilmoituksen antamisen jälkeen taikka palautusta koskevan päätöksen perusteella. Mikäli oma-aloitteisen veron vero- tai oikaisuilmoitukseen kohdistuisi valvontatoimia, palautukset maksettaisiin nykytilan mukaisesti viipymättä sen jälkeen, kun oikeus palautuksen saantiin on selvitetty. Palautukset käytettäisiin erääntyneiden verojen suoritukseksi ennen palauttamista verovelvolliselle muiden veronpalautusten ja palautettavien määrien tavoin. Veronkantolaissa säädettyt muut palautuksen esteet voisivat edelleen rajoittaa palautettavan määrän maksamista verovelvolliselle.

Palautusten säilyttämisestä luopuminen olisi pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjaukseen perustuvan verojen maksamista koskevan uudistushankkeen esivaihe, jossa yhtenäistettäisiin palautusten maksamista koskevia menettelyitä. Muista hallitusohjelmakirjausta toteuttavista veronkannon uudistuksista annettaisiin erillinen esitys myöhemmin. Muutosten vaiheittaisella toteuttamisella turvattaisiin uudistuksen toimeenpano Verohallinnossa.

4.1.6 Vuokratun työvoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä ja verotuksen avustavissa tehtävissä

Verohallinnosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuokratyön käyttäminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä ja verotuksen avustavissa tehtävissä olisi jatkossa mahdollista.

Verohallinnon asiakkaiden yhteydenotoista suurin osa tapahtuu puhelimitse. Saapuvia puheluita on vuosittain noin 2,7 miljoonaa kappaletta. Puhelinpalvelun kysynnässä on kuitenkin kausittaista vaihtelua. Vuokratyövoiman käyttö olisi Verohallinnossa perusteltua koska puhelinneuvonnan suurimpien ruuhkahuippujen aikana ei Verohallinnon asiakaspalvelun vakinaisen henkilöstöresurssin voimin kyetä hoitamaan puhelinneuvontaa eikä Verohallinnossa ole tarkoituksenmukaista ylläpitää resursseja ruuhkahuippujen hoitamista varten. Verohallinnossa vuokratyövoiman käyttämisen ensisijaisena tavoitteena olisi varmistaa, että Verohallinnon asiakkaat saisivat puhelinneuvontaa kohtuullisessa ajassa siten kuin hyvää hallintoa koskevat periaatteet edellyttävät. Vuokratyövoimalla olisi erityinen merkitys niinä ajanjaksoina, kun neuvonnan kysyntä on kaikkein suurinta. Vuokratyövoiman käyttämisellä turvattaisiin osaltaan Verohallinnon nykyisten tehtävien järjestämistä. Jos vuokratyövoiman käyttäminen olisi mahdollista, voisivat Verohallinnon palveluksessa olevat työntekijät huolehtia vaativammista asiantuntijatehtävistä eikä asiantuntijoita olisi tarpeen käyttää avustavan puhelinpalvelun kaltaisissa tehtävissä.

Vuokratyövoiman käyttäminen olisi tärkeää puhelinneuvonnan ruuhkahuippujen tasaamiseksi neuvontapalvelun kysynnän kausittaisen vaihtelun myötä. Vuokratyövoiman käyttö edistäisi puhelinneuvonnan saatavuutta ja näin tukisi hyvän hallinnon perusteiden toteutumista Verohallinnon puhelinneuvonnassa. Vuokratyövoimaa käytettäisiin vain silloin, kun se on tarpeen. Säännöksessä olisi selkeyden vuoksi todettu, että vuokratyövoimaa voidaan käyttää myös Verohallinnosta annetun lain 2 b §:n mukaisissa tehtävissä, jotka voidaan siirtää yksityisen hoidettavaksi. Verohallinto voisi tällöin käyttää tarkoituksenmukaisella tavalla laissa tarkoitetuissa avustavissa tehtävissä joko vuokratyövoimaa tai siirtää tehtävän yksityiselle sopimukseen perustuen.

Silloin, kun Verohallinto käyttäisi vuokratyövoimaa ehdotetun säännöksen mahdollistavalla tavalla, olisi työn välitön johto- ja valvontaoikeus Verohallinnolla ja vuokratyöntekijät olisi siirretty työsopimuslain 1 luvun 7 §:n nojalla Verohallinnon käyttöön. Ehdotuksen mukaan avustavaa puhelinneuvontaa vuokratyönä hoitaviin sovellettaisiin rikosoikeudellisesta virkavastuuta koskevia säännöksiä. Ehdotettu sääntelymalli noudattaisi Verohallinnosta annetun lain 2 b §:n mukaista sääntelyä avustavan tehtävän siirtämisestä yksityisen hoidettavaksi, ajoneuvoverolaisissa olevaa sääntelyä avustavan puhelinpalvelun siirtämisestä muun kuin viranomaisen hoidettavaksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 13 §:n mukaista sääntelyä vuokratun työvoiman käyttämisestä viranomaistehtävissä. Ehdotus toteuttaisi perustuslakivaliokunnan vakiintuneeseen käytäntöön perustuvaa vaatimusta siitä, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää asioita käsittelevien henkilöiden toimivan rikosoikeudellisella virkavastuulla.

Tarkkarajaisuusperiaatteen asettamien vaatimusten täyttämiseksi lakiin ehdotetaan otettavaksi myös avustavan puhelinpalvelun määritelmä. Tavoitteena on, että Verohallinto voisi edelleen siirtää Verohallinnosta annetun lain 2 b §:n mukaiset tehtävät yksityisen hoidettavaksi tai tämän lisäksi käyttää ehdotetun sääntelyn mukaisesti vuokratyöntekijöitä näissä samoissa tehtävissä. Tämän lisäksi Verohallinto voisi käyttää vuokratyöntekijöitä avustavissa

puhelinpalvelutehtävissä. Avustavia puhelinpalvelutehtäviä ei kuitenkaan voisi siirtää yksityisen hoidettavaksi.

Verohallinnon kannalta ehdotuksen vaikutukset liittyisivät laadukkaan puhelinneuvontapalvelun ja Verohallinnon nykyisten tehtävien järjestämisen turvaamiseen. Vuokratyövoiman käyttö tarjoaisi joustavan ja nopean tavan reagoida tilapäisiin työvoiman tarpeisiin. Vuokratyövoiman käyttö tukisi Verohallinnon puhelinneuvonnan asianmukaista ja joustavaa järjestämistä sekä palvelun saatavuutta kausittaisissa ruuhkatilanteissa. Vakituisen henkilöstön rekrytointia tilapäisten ruuhkahuippujen varalle ei olisi pidettävä tarkoituksenmukaisena eikä resurssien tehokkaan käytön kannalta ensisijaisena vaihtoehtona. Myös määräaikaisten työntekijöiden rekrytointimenettely ruuhkatilanteita varten kuormittaisi Verohallintoa ja työvoiman tarpeen tarkka etukäteinen ennakointi ruuhkatilanteita varten voisi olla haastavaa.

Käytettäessä puhelinpalvelussa vuokratyöntekijöitä, kuten vuoden 2020 kokeilujakson aikana, vastaisi Verohallinto heidän kouluttamisestaan puhelinneuvonnan tehtäviin. Verohallinnon ja vuokratyöyrityksen kesken määriteltäisiin, millaista osaamista vuokratyöntekijältä vaadittaisiin. Verohallinto kouluttaisi ja perehdyttäisi vuokratyöntekijät muun muassa Verohallinnon ohjaukseen ja tietojärjestelmän käyttöön tarpeellisilta osin. Alkuperehdytystä täydentäisi vuokratyöntekijän työskentelyn seuranta ja tuki. Käytännössä tämä tapahtuisi esimerkiksi niin, että tehtävään määrätty Verohallinnon virkamies olisi mukana neuvontatilanteessa ja työstä suoriutumista valvottaisiin puhelutallenteiden avulla. Verohallinnolle säädettäisiin myös velvollisuus huolehtia, että vuokratuilla työntekijöillä on riittävä osaaminen heille annettaviin työtehtäviin.

Työ tapahtuisi Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisuudessa. Vuokratyöntekijät kävisivät asiakkaiden kanssa läpi lainsäädäntöä ja Verohallinnon julkisia, vero.fi -sivustolta löytyviä viranomaisohjeistuksia. Näin ollen vuokratyövoiman käyttäminen osaltaan mahdollistaisi vakinaisten verovirkailijoiden keskittymisen verotuksen asiantuntijatehtäviin myös kausittaisissa ruuhkatilanteissa. Vuokratyövoiman käyttö ei vaikuttaisi asiakkaiden oikeuteen saada yhtäläisesti palvelua suomen, ruotsin ja saamen kielillä. Palvelut turvattaisiin siten, että erikielisissä puhelinsarjoissa olisi riittävästi osaavia vastaajia, joko Verohallinnon virkamiehiä tai vuokratyöntekijöitä.

Perustuslain 124 §:n mukaiset julkisen hallintotehtävän siirtoa koskevat säännökset on vuokratyövoiman käytön osalta otettu esityksessä huomioon määrittelemällä vuokratyövoimalla teetettävät avustavat puhelinpalvelutehtävät ja sääntelemällä vuokratyöntekijän virkavastuusta silloin, kun hän hoitaa avustavaa puhelinpalvelutehtävää. Koska vuokrattava työvoima työskentelee Verohallinnon työnjohdollisessa alaisuudessa, vastaa Verohallinto hallinnon yleislakien noudattamisesta myös käyttäessään vuokrattua työvoimaa. Vuokratyövoiman käyttö ei siirrä tehtävää Verohallinnolta yksityiselle ja Verohallinnon asiakkaan oikeusturva toteutuu vuokratyövoimalla tehtävässä avustavassa puhelinpalvelussa samalla tavalla kuin muissakin Verohallinnon tehtävissä. Vuokratun työvoiman käyttämisessä on samoja oikeudellisia piirteitä kuin julkisen hallintotehtävän antamisella muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Tehtävää hoitavat tällöin muut kuin viranomaisen palveluksessa olevat. Vuokrattu työntekijä toimii kuitenkin suoraan Verohallinnon työnjohdollisessa alaisuudessa, jolloin vuokratun työvoiman käyttöä ei voi rinnastaa ostopalveluna teetettävään työhön.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

4.2.1.1 Yleistä vaikutusten arvioinnista

Esityksessä ehdotettujen muutosten vaikutuksia on pääosin arvioitu Verohallinnon ylläpitämällä HVSR-mikrosimulointimallilla.

Esityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan vaikuttavan myös kotitalouksien ja yhteisöjen taloudelliseen toimintaan, joten muutoksiin liittyy myös epäsuoria vaikutuksia. Taloudellisessa toiminnassa tapahtuvien muutosten voidaan arvioida vaikuttavan eri verojen ja maksujen tuottoon. Lisäksi sen voidaan arvioida vaikuttavan julkisiin menoihin, kuten esimerkiksi työllisyyteen liittyviin menoihin ja eläkemenoihin. Epäsuorat vaikutukset ovat kuitenkin vaikeasti arvioitavissa, eikä niitä ole voitu kattavasti sisällyttää tässä esityksessä esitettyihin taloudellisiin vaikutuksiin.

Esityksessä ehdotettujen lakimuutosten, jotka koskevat rajoitetusti verovelvollisen ennakoperintärekisteröintiä, ennakonpidätyksen määräämistä maksajalle, veronpalautusten säilyttämisestä luopumista sekä vuokratyövoiman käytön mahdollistamista Verohallinnon avustavassa puhelinalvelussa ja verotuksen avustavissa tehtävissä, vaikutus verotuottoihin arvioidaan vähäiseksi.

4.2.1.2 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen

Esityksessä ehdotetaan, että vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen sekä työntekijän maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuus poistetaan. Ehdotetun maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen arvioidaan kasvattavan verotuloja staattisesti vuonna 2027 noin 37 miljoonalla eurolla. Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksujen osuus yhteismäärästä olisi 35,5 miljoonaa euroa ja työntekijän maksamien kollektiivisten lisäeläketurvan maksujen osuus 1,5 miljoonaa euroa. Valtion verotulojen arvioidaan lisääntyvän noin 36 miljoonalla eurolla, josta ansiotuloverojen osuus olisi 22 miljoonaa euroa ja vero pääomatulosta olisi 14 miljoonaa euroa. Kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan noin 1 miljoonalla eurolla. Muutosten vaikutus seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen verotuloihin arvioidaan olevan vähäinen.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen kertyneet varat voisi nostaa kertasuorituksena kahden vuoden aikana lain voimaantulosta ilman, että suoritusta verotetaan korotettuna, jos vakuutukseen tai sopimukseen kertyneiden säästövarojen määrä tuotto huomioon ottaen ei ylitä 5 000 euroa. Pienten säästövarojen ennaikainen nostaminen edellyttäisi vakuutusyhtiön tai pitkäaikaissästämissopimuksen tarjoajan suostumusta, koska sopimuksen ehdoissa ei ole sovittu tällaisesta säästövarojen ennaikaisesta nostoperusteesta.

Jos oletetaan, että vakuutusyhtiöt tai pitkäaikaissästämissopimuksen tarjoajat suostuvat ennaikaiseen enintään 5 000 euron suuruisen säästövarojen nostamiseen, kasvaisi ansio- ja pääomatuloveron tuotto arviolta noin 20 miljoonaa euroa vuodessa. Oletuksena arvioissa on, että noin puolet noin 120 000 yksityishenkilön ottamasta vapaaehtoisesta yksilöllisestä eläkevakuutuksesta ja pitkäaikaissästämissopimuksesta, joiden säästöpääoma ei ylitä 5 000

euroa, nostettaisiin ehdotetun kahden vuoden aikana. Tällaisia säästövaroja olisi yhteensä noin 120 miljoonaa euroa, josta pitkäaikaissäätämissopimusten osuus olisi noin 6 miljoonaa euroa.

Vuonna 2027 valtion osuus edellä mainitusta verotulojen lisäyksestä olisi 18 miljoonaa euroa (tulovero pääomatulosta 13 miljoonaa euroa ja progressiivinen ansiotulovero 5 miljoonaa euroa), kuntien osuus olisi 1,5 miljoonaa euroa, seurakuntien osuus olisi 0,25 miljoonaa euroa ja Kansaneläkelaitoksen osuus olisi 0,25 miljoonaa euroa. Koska pitkäaikaissäätämissopimuksista tehdyt nostot verotetaan lähtökohtaisesti kokonaan pääomatulona ja eläkevakuutuksista tehdyt nostot osittain ansiotuloina ja osittain pääomatuloina, arviota tehtäessä on oletettu, että kaikista alle 5 000 euron nostetuista määristä 75 prosenttia olisi pääomatuloa ja 25 prosenttia ansiotuloa. Kertaluonteinen verotuoton kasvu vuonna 2028 olisi suuruusluokaltaan ja jakaumaltaan eri veronsaajien kesken vastaava kuin vuonna 2027. Arvion perustana oleviin oletuksiin liittyy huomattavaa epävarmuutta.

Esityksessä vapaaehtoista eläkesäästämistä koskeviin säännöksiin ehdotettujen muutosten arvioidaan siten kasvattavan verotuloja vuonna 2027 yhteensä noin 57 miljoonalla eurolla, jos huomioon otetaan myös pienten säästövarojen ennaaikaisesta nostamisesta tehty arvio. Valtion verotulojen arvioidaan lisääntyvän noin 54 miljoonalla eurolla, josta ansiotuloverojen osuus olisi 27 miljoonaa euroa ja vero pääomatulosta olisi 27 miljoonaa euroa. Kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan noin 2,5 miljoonalla eurolla. Muutosten vaikutus seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen verotuloihin arvioidaan olevan yhteensä 0,5 miljoonaa euroa.

Verotuottomuutoksen kompensatio kunnille

Hallitusohjelman mukaisesti kunnille aiheutuvat verotulomuutokset kompensoidaan nettomääräisesti. Tässä esityksessä vapaaehtoista eläkesäästämistä koskeviin säännöksiin vuodelle 2027 ehdotetut muutokset kasvattavat kuntien verotuloja yhteensä 2,5 miljoonaa euroa. Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen sekä työntekijän maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen osuus kuntien verotulojen kasvusta on yhteensä noin 1 miljoonaa euroa. Ansiotuloveroperusteiden muutosten kompensoinnit toteutetaan valtion talousarvion määrärahamomentin kautta.

4.2.1.3 Vuokratyöhön suomalaisella aluksella liittyvät velvollisuudet

Verotusmenettelystä annetun lain mukaisen tiedonantovelvollisuuden sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain mukaisen tulorekisteri-ilmoitusten antamisvelvollisuuden laajentaminen koskemaan suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön saamaa tuloa ja muita työskentelyyn liittyviä tietoja sekä rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain mukaisen velvollisuuden hakea ennakonkantoa arvioidaan parantavan Verohallinnon tiedonsaantia kyseisen henkilöjoukon osalta ja tätä kautta lisäävän työntekijöiltä kertyvien verotulojen määriä.

Verohallinnon verotustiedoista ei ole saatavissa tietoa muutoksen kohteena olevien työntekijöiden lukumäärästä, heidän saamistaan tuloista tai siitä, kuinka paljon he ovat tähän mennessä maksaneet veroja Suomeen. Henkilömäärää voidaan kuitenkin arvioida Eläketurvakeskukselta työntekijöille myönnettyistä A1-todistuksista saatujen tietojen perusteella. Näiden tietojen mukaan todistuksia on myönnetty vuosittain noin 235 suomalaisen lentoyhtiön palveluksessa tai suomalaisella merialuksella työskennelleelle työntekijälle, jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai Suomessa asuvia. A1-todistus myönnetään enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Todistusten lukumäärätiedoissa ei ole eroteltu aluksella työskenteleviä

vuokratyöntekijöitä, vaan määrä sisältää myös aluksen liikennöitsijän tai alihankkijan palveluksessa aluksella työskentelevät työntekijät. Eläketurvakeskuksen tietojen perusteella ei myöskään voida päätellä suoraan työntekijän verovelvollisuusasemaa. Edellä mainitussa luvussa mukana olevien työntekijöiden voidaan kuitenkin arvioida pääosin olevan Suomessa rajoitetusti verovelvollisia.

Muutoksen vaikutus verotuottoihin on riippuvainen siitä, kuinka moni muutoksen kohteena olevista henkilöistä ei ole aikaisemmin ilmoittanut tulojaan Verohallinnolle ja maksanut tuloistaan veroa Suomeen. Koska näistä tiedoista ei ole saatavilla arviota, euromääräistä verotuottovaikutusta ei voida esittää. Kuitenkin, kun otetaan huomioon muutoksen kohteena olevien henkilöiden todennäköisesti vähäinen määrä, vaikutus verotuottoihin voidaan arvioida positiiviseksi, mutta vähäiseksi. Muutoksen vaikutus yksittäisiin henkilöihin riippuu siitä, kuinka paljon he ovat maksaneet veroja aiemmin, ja onko tämä otettu jollain tapaa huomioon heidän palkkatulonsa määrässä.

4.2.2 Vaikutukset verovelvollisille

4.2.2.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen

Vaikutukset verovelvollisten eläkesäästämiseen ja eläköitymispäätökseen

Vähennyskelpoisuuden poistaminen vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuilta tarkoittaisi, että verovelvolliset eivät jatkossa enää saisi verohyötyä suoritusten maksamisesta näihin vakuutuksiin tai sopimuksiin. Verovelvollisilta poistuisi siten verotuksellinen kannustin maksaa lisäsuorituksia vakuutuksiin, minkä johdosta voidaan olettaa, että verovelvolliset siirtyisivät sijoittamaan aiemmin verotuetun eläkevakuutuksen maksuihin käyttämänsä varat jatkossa suurelta osin muihin ehdoiltaan joustavampiin tuotteisiin tai käyttäisivät ne muuhun kulutukseen.

Voimassa olevien vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten ehdot pysyisivät maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisesta huolimatta ennallaan. Eläkettä tai ps-suoritusta voitaisiin alkaa maksaa vasta, kun vakuutettu tai varoihin oikeutettu saavuttaa sopimuksessa sovitun iän. Vakuutetun tämän hetkisestä iästä riippuen eläkkeen maksamisen alkamiseen voi olla pitkäkin aika. Jos vakuutukseen ei makseta enää lisää suorituksia maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen jälkeen, aikanaan vapaaehtoisesta vakuutuksesta maksettavan lisäeläkkeen määrä jää suunniteltua pienemmäksi. Tosin valtaosa eläkevakuutuksissa olevista säästövaroista on sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa, joissa aikanaan maksettavan eläkkeen määrä riippuu vakuutukseen valituista sijoituskohteista ja niiden arvonkehityksestä.

On kuitenkin todennäköistä, että verovelvolliset siirtyvät ehdotetun lakimuutoksen jälkeen säästämään myös muihin säästämisen tuotteisiin. Lisäksi on huomattava, että suoritusten maksaminen vapaaehtoisiiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissäästämissopimuksiin on tähänkin mennessä perustunut verovelvollisen omaan harkintaan. Verovelvolliset ovat siten voineet maksaa tai olla maksamatta suorituksia vakuutukseen omien suunnitelmiansa ja olosuhteidensa mukaisesti joko säännöllisesti tai epäsäännöllisin väliajoin. Esityksellä voi olla vähäinen verovelvollisten säästämistä pienentävä vaikutus, jos verovelvolliset käyttävät vakuutusmaksuista säästyneet varansa kulutukseen sen sijaan, että varat käytettäisiin korvaaviin sijoitustuotteisiin.

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia verovelvollisten eläköitymispäätöksiin ja niiden ajankohtaan, koska voimassa olevien vakuutusten eläkeikään ei tule muutoksia. Esityksessä ehdotetaan myös mahdollisuutta nostaa pienet korkeintaan 5 000 euron suuruiset säästövarat ennenaikaisesti ilman, että suoritusta verotettaisiin korotettuna. Koska kysymys on pienistä säästömääristä, ehdotetulla mahdollisuudella ei arvioida olevan vaikutusta verovelvollisten eläköitymispäätökseen tai muutoin eläkesäästämiseen.

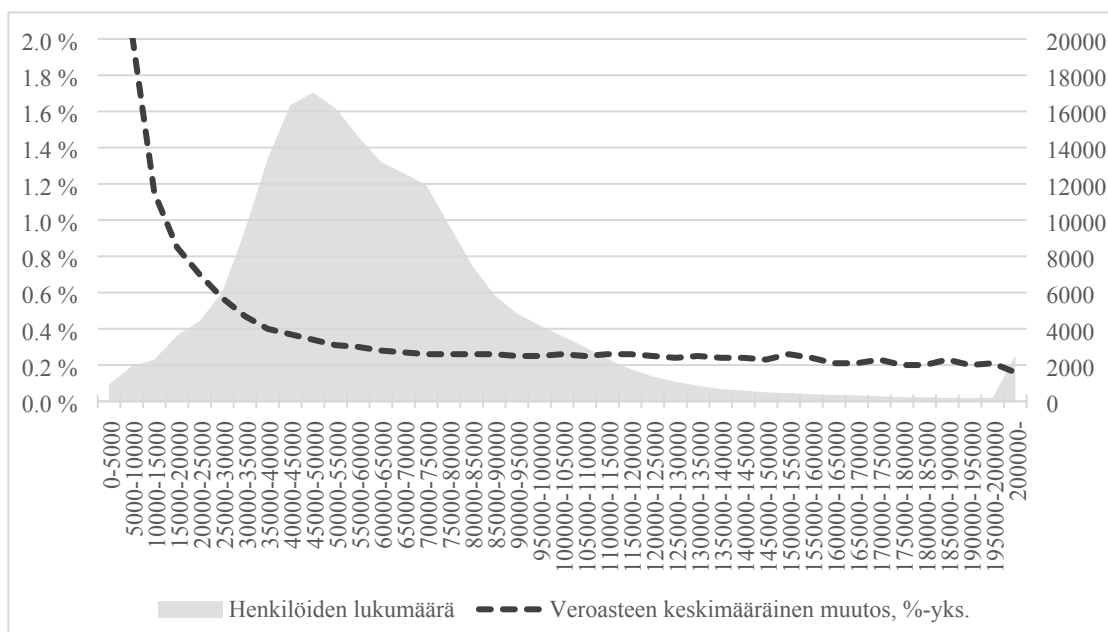
Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennysoikeuden poistaminen voi heikentää yksityishenkilöiden mahdollisuuksia kerryttää eläkkeen aikaista tuloa. Nykytilanteessa reilut 190 000 henkilöä hyödyntävät tämän verovähennyksen, mikä tarkoittaa, että heillä on ollut vuosittain käytettävissään noin 40 miljoonaa euroa enemmän eläkesäästöihin. On kuitenkin huomioitava, että viime vuosina vähennyksiä hyödyntävien henkilöiden määrä on laskenut noin 10 000 henkilöllä ja vähennysten kokonaismäärä on pienentynyt noin 10 miljoonalla eurolla vuosittain.

Vähennysoikeuden poistaminen johtaa siihen, että eläkesäästämiseen käytettävissä olevat varat pienenevät, vaikka säästäjä sijoittaisi varat muihin vaihtoehtoihin sijoitustuotteisiin. Tämä johtuu siitä, että verovähennyksen poistaminen vähentää säästöihin käytettävissä olevan rahamäärää, mikä pitkällä aikavälillä pienentää eläkesäästö pääomaa ja siten eläkkeen aikaisia tuloja. Vähennysoikeuden poistamisen vaikutuksia on arvioitava ottaen huomioon sen vaikutukset yksilöiden taloudelliseen tilanteeseen eläkeaikana ja siihen, kuinka he voivat kompensoida tämän muutoksen muilla säästämismuodoilla.

Vaikutukset verovelvollisten verotukseen

Ehdotettu vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamista koskeva muutos kiristäisi maksujen suorittajien verotusta verrattuna nykytilanteeseen, jossa maksut ovat vähennyskelpoisia tuloverotuksessa.

Alla olevassa kuviossa esitetään henkilöverotuksen kokonaisaineiston perusteella laskettu arvio veroasteen keskimääräisestä muutoksesta 5 000 euron tuloluokittain, kun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuus poistettaisiin. Mediaani kiristys olisi noin 0,25 prosenttiyksikköä ja keskimääräinen kiristys noin 0,4 prosenttiyksikköä. Muutoksen arvioidaan koskevan noin 195 000 henkilöä, joiden keskimääräiset bruttotulot ovat noin 65 000 euroa vuodessa. Tulojakauman alkupäässä näyttää olevan henkilöitä, joiden verotus kiristyisi laskennallisesti keskimäärin jopa yli 9 prosenttiyksikköä. On todennäköistä, että näissä tapauksissa maksut on suoritettu verovapaista tuloista tai muusta omaisuudesta, jotka eivät näy henkilöverotuksen tulotiedoissa. On myös mahdollista, että vakuutetun puoliso on suorittanut maksut. Näissä tapauksissa verojen muutos suhteessa bruttotuloihin voi näyttäytyä todellista suurempana.

Alla olevassa taulukossa esitetään muutoksen verotusta kiristävä vaikutus tuloluokittain.

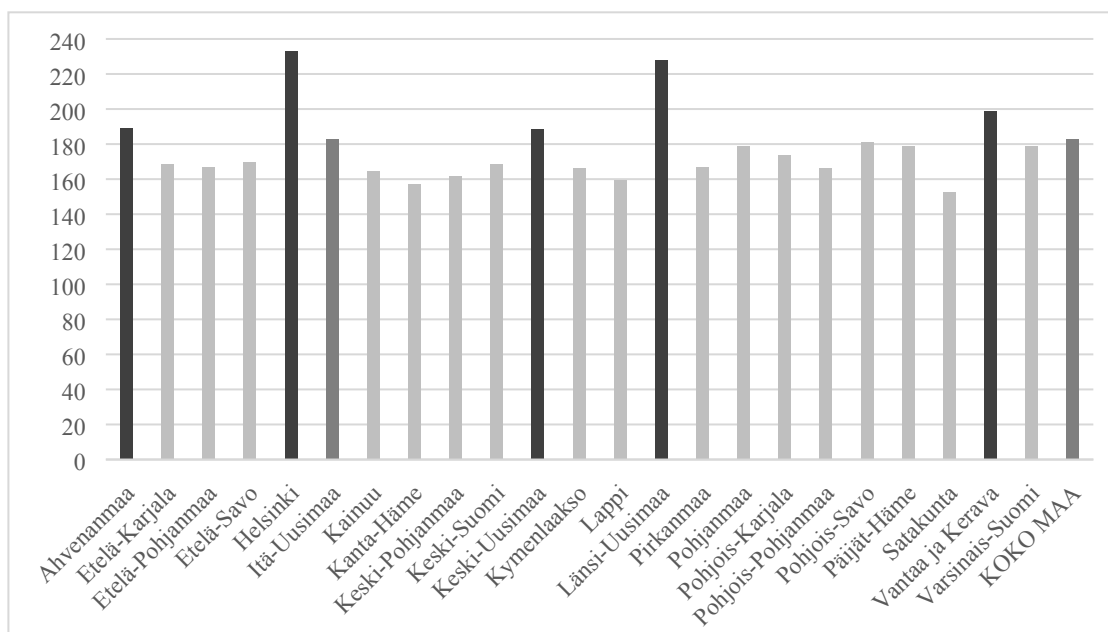
Tuloluokka, euroa/vuosi	Verojen muutos, euroa/vuosi	Verojen keskimääräinen muutos, euroa/vuosi.
0–1 000	14 930	49
1 000–2 000	22 936	144
2 000–3 000	29 303	170
3 000–4 000	23 495	159
4 000–5 000	27 662	137
5 000–6 000	47 554	139
6 000–7 000	65 762	140
7 000–8 000	62 158	153
8 000–9 000	59 813	148
9 000–10 000	52 613	150
10 000–11 000	56 555	148
11 000–12 000	70 088	145
12 000–13 000	61 018	131
13 000–14 000	65 088	134
14 000–15 000	82 787	143
15 000–20 000	538 122	146
20 000–30 000	1 653 402	136

Tuloluokka, euroa/vuosi	Verojen muutos, euroa/vuosi	Verojen keskimääräinen muutos, euroa/vuosi.
30 000–40 000	3 457 418	137
40 000–50 000	5 305 946	157
50 000–60 000	5 104 155	164
60 000–70 000	4 519 146	173
70 000–80 000	4 213 576	192
80 000–90 000	2 930 932	218
90 000–100 000	2 134 687	234
100 000–150 000	4 427 237	287
150 000–200 000	985 017	377
200 000–300 000	581 718	433
300 000–400 000	186 330	492
400 000–500 000	73 243	485
500 000–	147 310	513

Tulonsaajaryhmittäin tarkasteltuna muutoksen verotusta kiristävä vaikutus kohdistuisi pääasiassa palkansaajiin ja yrittäjiin. Muutoksesta aiheutuvat suurimmat keskimääräiset veronkiristykset kohdistuisivat pääomatulon saajiin ja yrittäjiin. Alla olevasta taulukosta käy ilmi muutoksen verotuottovaikutukset tulonsaajaryhmittäin.

Tulonsaajaryhmä	Miljoonaa euroa	Euroa/henkilö
Eläkeläinen	0,9	145
Pääomatulonsaaja	0,9	301
Palkansaaja	31,3	180
Työtön	0,6	159
Yrittäjä	2,9	224
Muut	0,3	149
Yhteensä	37	183

Ehdotetun muutoksen vaikutukset verovelvollisille vaihtelevat hieman alueittain. Koko maan tasolla ja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella verotuksen arvioidaan kiristyvän keskimäärin noin 183 eurolla. Verotus kiristyy keskimääräistä enemmän Helsingissä, Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueilla sekä Ahvenanmaan maakunnassa. Muilla hyvinvointialueilla verotus kiristyy keskimääräistä vähemmän. Alla olevasta kuviosta näkyvät verojen keskimääräiset muutokset alueittain.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna vajaa 80 prosenttia muutoksen verotuottovaikutuksesta kohdistuu 45–62 vuotiaisiin. Alla olevasta taulukosta käy ilmi muutoksen kohdentuminen ikäryhmittäin.

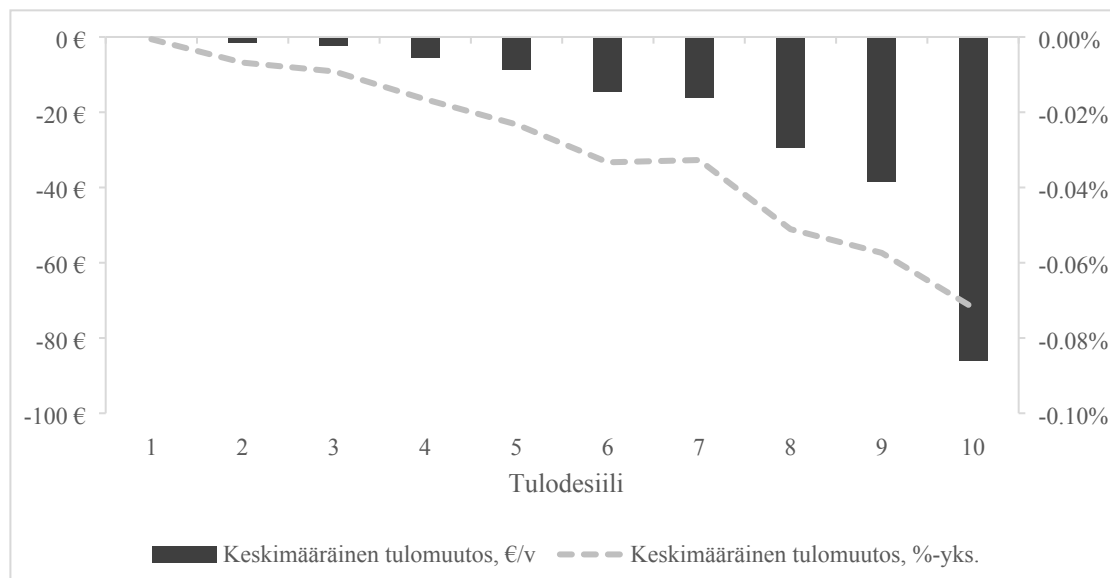
Ikäryhmä	Osuus verovaikutuksesta, %
0–17	0,00
18–24	0,04
25–44	14,64
45–62	78,79
>62	6,53

Tulonjakovaikutukset

Ehdotetulla muutoksella on vaikutusta henkilöiden väliseen tulonjakoon. Tuloerojen muutosta mitataan Gini-kertoimen avulla. Gini-kerroin on kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen jakautumista kuvaava indikaattori, joka voi saada arvot 0:n ja 100:n välillä. Mitä korkeampi indikaattorin arvo on, sitä suuremmat tuloerot ovat. Suomessa tuloerot ovat esimerkiksi muihin OECD-maihin verrattuna pienet, mutta tuloerot ovat kasvaneet 1990-luvun alun tasosta merkittävästi. Tuorein tuloerojen tarkastelu, jonka tilastokeskus on tehnyt tulonjaon kokonaistilaston tiedoista, on vuodelta 2022. Tuloeroja kuvaavan Gini-kertoimen arvo oli 28,6, mikä on 0,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Alla olevaan kuvioon on koottu vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamista koskevan muutosehdotuksen yhteisvaikutukset tulodesiileittäin. Kuvioista käy ilmi, että verotus kiristyy kaikissa tulodesiileissä. Vaikutus on sekä euromääräisesti että suhteellisesti suurin tulodesiilissä

10 eli suurituloisilla kotitalouksilla. Kuviossa esitetyt muutokset on laskettu OECD:n modifioidun ekvivalenssiasteikon mukaisilla kotitalouskohtaisilla ekvivalenteilla tuloilla.

Tässä esityksessä ehdotetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen vaikutus tulonjakoon Gini-kertoimella mitattuna on -0,01 prosenttiyksikköä eli toimenpide kaventaa tuloeroja hieman.

Työllisyysvaikutukset

Esitetyn muutoksen vaikutus työllisyyteen voidaan laskennallisesti arvioida estimoimalla muutosten vaikutusta niin sanottuun työllistymisveroasteeseen sekä hyödyntämällä tutkimuskirjallisuudesta saatavia työllistymisjoustoestimaatteja. Tässä esityksessä ehdotetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen arvioidaan korottavan työllistymisveroastetta hieman. Työllisyysvaikutusten arviointi perustuu SISU-mikrosimulointimallilla simuloituihin muutoksiin henkilöiden työllistymisveroasteissa. Työllistymisveroasteella tarkoitetaan ansiotuloveroihin, veronluonteisiin vakuutusmaksuihin ja tulonsiirtoihin kuluva osuutta palkkatuloista työttömän henkilön työllistyessä. Tässä esitetyn muutoksen vaikutus ansiotuloveroihin tulee erityisen alijäämähyvityksen kautta. Koska työttömien henkilöiden palkkatuloja ei voida havaita, on näitä työllistymispalkkoja arvioitu lineaarisella regressiomallilla. Menetelmää ovat kuvanneet tarkemmin mm. Kärkkäinen ja Tervola (2018)⁵. Työvoiman tarjonnan joustoista, eli siitä kuinka työvoiman tarjonta reagoi työllistymisen kannusteiden muutoksiin on laajasti tutkimusta. Lundberg ja Norell (2020)⁶ päättelivät 35 tutkimuksen perusteella politiikkarelevantin koko populaatiota koskevan jouston olevan välillä

⁵ Kärkkäinen, O., & Tervola, J. (2018). Talouspolitiikan vaikutukset tuloeroihin ja työllisyyteen 2015–2018.

⁶ Lundberg, J., & Norell, J. (2020). Taxes, benefits and labour force participation: A survey of the quasi-experimental literature. *Journal of the Finnish Economic Association*, 1(1), 60–77.

0,1–0,2. Jäntti ym. (2015)⁷ arvioivat Suomea koskien osallistumisjoustoksi 0,17, jota on sovellettu tässä ehdotettujen työllisyysvaikutusten arvioinnissa. Työllisyyden muutos on laskettu kertomalla työllisten määrä työllistymisveroasteen muutoksella ja sovelletulla joustolla. Tässä ehdotetun muutoksen yhteisvaikutuksen voidaan arvioida pienentävän työllisten lukumäärää vähäisesti.

Työllisten osuus työvoimasta	Työvoima	Työllistymisveroasteen muutos	Jousto	Työllisten määrän muutos
0,77	3 132 000	0,00043	0,17	-177

Sukupuolivaikutukset

Tuloverotus perustuu tulojen verottamiseen ja verotus toimitetaan samalla tavalla sukupuolesta riippumatta, joten myös tässä esityksessä ehdotetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen vaikutukset eivät ole riippuvaisia sukupuolesta. Tässä ehdotetun muutoksen kokonaisverotuottovaikutuksesta noin 46,8 prosenttia arvioidaan kohdistuvan miehiin ja 53,2 prosenttia naisiin. Vaikutusten kohdentuminen on seurausta ansio- ja pääomatulojen ja muutosten kohteena olevien sijoitusinstrumenttien jakaantumisesta sukupuolten kesken.

Vaikutukset perusoikeuksien toteutumiseen

Ehdotetulla vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisella olisi vaikutusta niiden henkilöiden säästämiseen tai sijoittamiseen, jotka ovat maksaneet maksuja mainittuihin vakuutukseen tai sopimukseen. Esityksen säätämisyjärjestysperusteluita koskevassa jaksossa tarkastellaan lakiehdotuksen suhdetta perustuslain 15 §:n turvaamaan omaisuuden suojaan. Samalla tuodaan esiin myös maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen vaikutuksia eläkevakuutusopimuksen tai pitkäaikaissäätämissopimuksen solmineiden henkilöiden perusteltujen odotusten suojan näkökulmasta.

4.2.2.2 Ennakonpidätyksen määrääminen suorituksen maksajalle

Ennakonpidätyksen määräämistä suorituksen maksajalle koskevaan säännökseen ehdotettu muutos tarkoittaisi, että laiminlyödyt ennakonpidätykset esimerkiksi palkoista määrättäisiin suorituksen maksajille aikaisemman käytännön mukaisesti aina 40 prosentin suuruisina ja eräistä muista tuloista niille säädettyjen muiden kaavamaisten prosenttien mukaan. Tämä lisäisi suorituksen maksajien maksuvelvollisuutta korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaiseen laskentatapaan verrattuna. Muutoksen johdosta myös veronkorotus ja ennakonpidätykselle laskettava viivästyskorko laskettaisiin aikaisemman käytännön mukaisesti kaavamaiselle määrälle.

Ehdotettua muutosta ei voida pitää kohtuuttomana suorituksen maksajien kannalta, koska ennakonpidätyksen määrääminen liittyy suorituksen maksajan velvollisuuksien laiminlyöntiin. Veron pääoman osalta muutoksen merkitystä lieventäisi se, että maksuvelvollisuus oikaistaisiin

⁷ Jäntti, M., Pirttilä, J., & Selin, H. (2015). Estimating labour supply elasticities based on cross-country micro data: A bridge between micro and macro estimates?. *Journal of Public Economics*, 127, 87–99.

nykyisen tapaan vastaamaan suorituksen saajan suorituksesta maksettavan veron määrää sen jälkeen, kun suorituksen saajalle on tehty verotuspäätös kyseisestä suorituksesta. Lisäksi maksuvelvollisuus poistettaisiin sitä mukaa, kun suorituksen saaja maksaisi hänelle suorituksesta määrättyjä veroja.

Kaavamaisen ennakonpidätysprosentin käyttäminen toimittamattomien ennakonpidätysten määräämisessä tekisi verotuksesta suorituksen maksajalle ennakoitavaa ja yhdenmukaista, kun kaikkien suoritusten saajien osalta toimittamaton ennakonpidätys määrättäisiin maksuun samalla tavoin.

Ehdotetulla muutoksella ei olisi suoraa vaikutusta suorituksen saajan verotukseen. Ehdotetun muutoksen myötä välttyttäisiin kuitenkin siltä, että ennakonpidätyksen määräämisen yhteydessä suorituksen maksajalle olisi annettava sellaisia tietoja suorituksen saajan verotuksesta, jotka ovat salassa pidettäviä verotustietoja.

4.2.2.3 Palautusten säilyttämisestä luopuminen

Palautusten säilyttämisestä luopumisen jälkeen verovelvolliset eivät voisi välttää edestakaista rahaliikennettä Verohallinnon kanssa tilanteessa, jossa verovelvollisella on sekä maksettavaa että palautettavaa oma-aloitteista veroa. Verovelvollisten tulisi suorittaa maksettavat oma-aloitteiset verot ilmoitusten mukaisesti eräpäivään mennessä huomioimatta mahdollisia palautettavia määriä.

Muutoksen arvioidaan lisäävän jonkin verran edestakaista rahaliikennettä Verohallinnon ja verovelvollisten välillä. Tästä aiheutuvat kustannukset ja hallinnollinen taakka verovelvollisille arvioidaan kuitenkin vähäisiksi.

Palautusvaihtoehtojen poistumisen myötä arviolta noin 13 000 verovelvolliselle palautuisi säilytettävänä olleita palautuksia lain voimaantullessa. Palautus seuraavan yleisen eräpäivän jälkeen -vaihtoehdon valinneilla verovelvollisilla lain voimaantulon jälkeen suoritettua käyttämättä jääneet maksut eivät enää palautuisi automaattiossa yleisen eräpäivän jälkeen. Vaihtoehdon poistuminen lisäisi hieman maksuja koskevia palautuspyyntöjä.

Palautusten säilyttämisestä luopuminen vaikuttaisi erityisesti yrityksiin, jotka nykyisin ovat hyödyntäneet palautusten säilyttämistä. Henkilöasiakkailta ja muilla verovelvollisryhmillä palautusten säilyttämisen tarve on ollut vähäistä. Palautusten säilyttämisestä luopuminen selkiyttäisi osaltaan yleisesti ottaen verojen maksamista ja vähentäisi mahdollisia maksamiseen liittyviä epäselvyyksiä myös verovelvollisen näkökulmasta.

4.2.2.4 Vuokratun työvoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä ja verotuksen avustavissa tehtävissä

Verohallinnon asiakkaiden kannalta vuokratyövoiman käyttö Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä turvaisi heidän mahdollisuuksiaan saada tarvitsemaansa neuvontapalvelua kohtuullisessa ajassa myös ruuhkahuippujen aikana.

Verohallinnosta annetun lain 2 b §:ssä tarkoitettujen avustavien tehtävien teettäminen vuokratyövoimalla Verohallinnon vakinaisen henkilöstön sijaan tehostaisi ja nopeuttaisi menettelyjä myös Verohallinnon asiakkaiden kannalta.

4.2.3 Vaikutukset yrityksiin

4.2.3.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen vaikutukset yritystoimintaan kohdistuvat lähinnä vakuutusten tarjoajiin eli henkivakuutusyhtiöihin. Tällaisia vakuutusyhtiöitä on arvion mukaan Suomessa noin kymmenen. Pitkäaikaissäästämissopimuksia puolestaan voivat tarjota luottolaitokset, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt, joihin maksujen vähennysoikeuden poistamisella olisi vaikutusta. Uusien vakuutusten ja pitkäaikaissopimusten myynti on ollut hyvin vähäistä vuonna 2013 maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksiin tehdyn muutoksen jälkeen. Vakuutusyhtiöt ja muut palveluntarjoajat eivät nykyään markkinoi vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia ja pitkäaikaissäästämissopimuksia eläkesäästämisen muotoina, ja osa yhtiöistä on poistanut mainitut tuotteet kokonaan myytävien sijoitustuotteiden valikoimastaan. Yksityishenkilöille tarjotaan pitkäaikaisen säästämisen kohteina tällä hetkellä muita joustavampia sijoitustuotteita, kuten esimerkiksi rahastosijoituksia, osakesäästötilejä tai sijoitusvakuutuksia. Ehdotetuilla muutoksilla ei siten arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia säästämistuotteiden uusille asiakkaille kohdistuviin markkinoihin.

Vaikka uusia vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia tai pitkäaikaissäästämissopimuksia ei ole juuri myyty viimeiseen kymmeneen vuoteen, aiemmin otettuihin eläkevakuutuksiin ja sopimuksiin säästetään vielä merkittäviä määriä. Verovähennysoikeuden poistaminen johtaisi todennäköisesti siihen, että vakuutetut eivät enää suorittaisi maksuja vakuutukseen. Henkivakuutusyhtiöiden näkökulmasta tämä tarkoittaisi sitä, että asiakkaiden suoritukset voimassa oleviin vakuutuksiin loppuisivat. Tämä muutos aiheuttaisi henkivakuutusyhtiöille haasteen tarjota asiakkaille korvaavia tuotteita, joiden avulla ne voisivat säilyttää asiakaskuntansa ja markkinaosuutensa. Sinänsä markkinoilla on useita säästämiseen soveltuvia, vapaaehtoiset yksilölliset eläkevakuutukset korvaavia sijoitustuotteita, joita henkivakuutusyhtiöt tai samaan finanssikonserniin kuuluvat yhtiöt voivat tarjota asiakkailleen. Tällä hetkellä eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimusten maksuja maksaneet voivat jatkossa siirtyä säästämään toiseen sijoitustuotteeseen tai käyttää maksuista säästyneet varat kulutukseen. Ehdotetun muutoksen vaikutus säästämiseen tarkoitettujen tuotteiden tarjontaan arvioidaan kokonaisuudessaan tältäkin osin vähäiseksi. Muiden sijoitustuotteiden kysynnän voidaan kuitenkin arvioida kasvavan jossain määrin, kun suoritusten maksaminen olemassa oleviin vapaaehtoisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin tai pitkäaikaissäästämissopimuksiin lakkaa maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen jälkeen.

Maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisesta aiheutuu vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimuksen tarjoajille tarvetta tiedottaa asiakkaitaan lakimuutoksesta ja sen vaikutuksista. Lakimuutoksesta tiedottaminen ja muutokseen liittyviin asiakaskyselyihin vastaaminen voi aiheuttaa yrityksille jonkin verran lisätyötä ottaen kuitenkin huomioon, että yritykset tiedottavat muutenkin asiakkailleen näiden ottamiin vakuutuksiin liittyvistä ajankohtaisista asioista ja muutoksista.

Esityksessä ehdotetaan, että verovelvollisella olisi mahdollisuus nostaa ennenaikaisesti vapaaehtoiseen yksilöllisen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäästämissopimukseen kertyneet enintään 5 000 euron suuriset säästövarat kertasuorituksena ilman, että suoritusta verotettaisiin korotettuna. Ennenaikainen varojen nostaminen on mahdollista solmituissa vakuutusopimuksissa voimassa olevan tuloverolain 54 d §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisilla vakuutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla, joihin ei sisälly mahdollisuutta nostaa pieniä säästövaroja kertasuorituksena. Ehdotetulla tuloverotusta koskevalla säännöksellä ei olisi

vaikutusta vakuutusyhtiön ja vakuutuksenottajan välisen sopimuksen ehtoihin, eikä säännös velvoittaisi vakuutusyhtiötä maksamaan enintään 5 000 euron suuruisia säästövaroja ennenaikaisesti. Enintään 5 000 euron suuruisen säästövarojen ennenaikainen nostaminen edellyttäisi siten jatkossakin vakuutusyhtiön suostumusta.

Vakuutusyhtiön omassa harkinnassa olisi siten, suostuako vakuutuksenottajan pyyntöön pienten säästövarojen ennenaikaisesta takaisinostosta. Jos vakuutusyhtiö suostuu pyyntöön, aiheutuisi pyynnön toteuttamisesta hallinnollista työtä vakuutusyhtiölle. Jos oletetaan, että noin puolet verovelvollisista, joiden vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäätämissopimukseen kertyneet säästövarat ovat enintään 5 000 euroa, nostaisivat säästövaransa ennenaikaisesti kertasuorituksena kahden vuoden aikana, aiheuttaisi tämä merkittävää lisätyötä palveluntarjoajille suoritusten maksamisessa, asiakasviestinnässä ja yhteydenottojen käsittelyssä. Pienten säästövarojen nostosta ja asiaan liittyvistä yhteydenotoista aiheutuva työ olisi lähtökohtaisesti henkilötyötä kuten tällä hetkellä sopimusehtojen mahdollistamissa takaisinostoissa vakuutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla.

Muutoksen kohteena olevien sijoitusten jakaumatietojen perusteella arvioidaan, että vuosina 2027 ja 2028 yksittäisiltä yrityksiltä vaadittaisiin yhteensä noin 6 000 tuntia asiantuntijatyötä, 800 tuntia yleissihteerien tai palkanlaskijoiden työtä sekä 80 tuntia toimistoavustajien tai tallentajien työpanosta. Arviossa oletetaan, että yhden tapauksen käsittely vie työaikaa yhden tunnin verran. Työvoimakustannusten, sisältäen sivu- ja yleiskulut, arvioidaan olevan keskimäärin noin 36 euroa tunnilta. Tämä johtaisi yritysکوhtaisiin hallinnollisiin kustannuksiin, jotka olisivat yhteensä noin 250 000 euroa kahden vuoden aikana. Kohdejoukon osalta kokonaiskustannukset olisivat näin ollen noin 2,5 miljoonaa euroa.

Yllä mainittu arvio on laadittu työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän sääntelytaakkalaskurin avulla. Arvioon liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta erityisesti asiakaskäyttäytymisen ja palveluntarjoajien reaktioiden osalta. Vaikka muutoksesta aiheutuvat kustannukset olisivat kertaluontoisia, ne voisivat olla merkittäviä pienemmille toimijoille. Tästä syystä muutoksen toimeenpanon suunnittelussa ja aikataulutuksessa tulisi ottaa huomioon yritysten tarpeet ja mahdollisuudet sopeuttaa toimintansa muutosten edellyttämällä tavalla.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että lain voimaantulon jälkeen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäätämissopimukseen maksettujen maksujen perusteella maksettavasta suorituksesta verotettaisiin pääomatulona ainoastaan tuoton osuus. Vaikka vakuutusmaksuja ei lain voimaantulon jälkeen enää saa vähentää verotuksessa, voi osa vakuutetuista jatkaa maksujen maksamista vakuutukseen tästä huolimatta. Aikaisemmin eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäätämissopimusten tarjoajien on pitänyt eritellä vakuutuksen tai pitkäaikaissäätämissopimusten perusteella maksamansa suoritukset ansiotulona ja pääomatulona verotettaviin osiin. Jatkossa palveluntarjoajien olisi pystyttävä erittelemään myös lain voimaantulon jälkeen maksettujen maksujen perusteella kertyneen tuoton osuus maksettavasta suorituksesta. Tietojärjestelmien muutostarve kohdistuu lähinnä Verohallinnolle tehtäviin ilmoituksiin ja suorituksesta tehtävän ennakonpidätyksen toimittamiseen. Kysymyksessä olisi siten olemassa olevaan vakuutus- tai säästämistuotteeseen kohdistuva rajattu muokkaustarve.

Muutoksen toteuttaminen aiheuttaisi jokaiselle palveluntarjoajalle tietojärjestelmien päivityskustannuksia. Eläkkeen tai ps-suoritusten maksamisen ikärajoihin tai muihin suoritusten maksamista koskeviin säännöksiin ei tässä yhteydessä ehdoteta muutoksia pienten säästövarojen nostamista lukuun ottamatta, joten tietojärjestelmien muutostarpeen voidaan arvioida olevan vähäisempi kuin aikaisemmissa vapaaehtoista eläkesäästämistä koskeneissa lakimuutoksissa.

Järjestelmien eroista johtuen tietojärjestelmien päivittämisestä aiheutuvat kustannukset vaihtelevat eri yrityksissä, mistä johtuen euromääräisen arvon esittäminen kustannuksista on vaikeaa. Jos muutosten arvioidaan vaativan suuruusluokaltaan noin yhden henkilötyövuoden suuruisen työpanoksen yritystä kohden, aiheutuisi esityksestä sääntelytaakkalaskurin mukaan laskettuna kullekin palveluntarjoajalle keskimäärin 81 000 euron kertaluonteiset kustannukset. Tämä arvio perustuu siihen, että muutoksen toteuttaminen vaatisi keskimäärin 1 880 tuntia eli yhden henkilötyövuoden yritystä kohden, ja työpanos jakautuisi puoliksi erityisasiantuntijan ja puoliksi asiantuntijan välillä. Koko kymmenen yhtiön kohdejoukolla kustannus olisi yhteensä 810 000 euroa. Tämä arvio ei sisällä mahdollisia lisäkustannuksia, kuten esimerkiksi lisenssimaksuja, jotka voivat vaihdella yrityskohtaisesti. Tämänkin arvon pohjana käytettyihin oletuksiin liittyy huomattavaa epävarmuutta.

Vakuutusyhtiön näkökulmasta pienten säästövarojen nostomahdollisuuteen liittyy myös yhtiön vastuuvelan hallintaan liittyvää lisätyötä, koska vakuutusyhtiöt ovat voineet sitoa vastuidensa katteena olevat varat pitkäaikaisiin kohteisiin. Edellä mainittu koskee vakuutusyhtiöiden laskuperustekorkoista vakuutuskantaa, jota Finanssiala ry:n lausunnon mukaan on edelleen merkittävä määrä useilla yhtiöillä. Finanssialan lausunnon mukaan säästöjen ennaaikainen takaisinostaminen aiheuttaa yhtiöille ennustettua suuremman äkillisen likviditeettitarpeen. Tämä voi olla hankala toteuttaa, koska tarvittavien varojen määrää on vaikea ennakoida.

4.2.3.2 Vuokratyö kansainvälisessä liikenteessä

Esityksessä ehdotetaan, että verotusmenettelystä annetun lain mukaista tiedonantovelvollisuutta sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain mukaisen tulorekisteri-ilmoitusten antamisvelvollisuutta laajennetaan koskemaan suomalaisella aluksella toimissa olevan vuokratun henkilön saamaa tuloa ja muita työskentelyyn liittyviä tietoja. Verotusmenettelystä annetun lain 15 a §:n mukainen tiedonantovelvollisuus koskisi vuokratyöntekijän ulkomaista työnantajaa ja 17 §:n 7 momentin mukainen tiedonantovelvollisuus työn teettäjää. Tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 2 momentin 10 ja 17 kohdan mukainen ilmoittamisvelvollisuus koskisi vuokratyöntekijän ulkomaista työnantajaa tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetettua edustajaa.

Edellä mainittujen velvollisuuksien laajentamisen voidaan arvioida lisäävän näiden kohteena olevien toimijoiden hallinnollista työtä. Hallinnollisen työn lisääntyminen arvioidaan kuitenkin vähäiseksi, kun otetaan huomioon tietojen antamisen kohteena olevien vuokratyöntekijöiden vähäinen määrä.

4.2.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.4.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaisäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen ja vuokratyö kansainvälisessä liikenteessä

Eläkevakuutuksiin, pitkäaikaisäästämiseen ja kansainvälisen liikenteen vuokratyöhön liittyvien muutosten toteuttamisesta muun muassa ilmoittamisenmenettelyihin ja verotuksen tietojärjestelmään arvioidaan aiheutuvan yhteensä 450 000 euron suuruiset kertaluonteiset investointikustannukset sekä useammalle vuodelle jakautuvat yhteensä 37 000 euron suuruiset ylläpitokustannukset.

Muutosten toteuttamisesta tulotietojärjestelmään arvioidaan aiheutuvan 376 000 euron suuruiset kertaluonteiset investointikustannukset sekä lisäksi 21 600 euron suuruiset vuosittaiset ylläpitokustannukset.

Muutoksilla arvioidaan olevan vaikutuksia Verohallinnon virkailija- ja asiakasohjeisiin, ja ne lisäävät asiakasneuvonnan tarvetta.

4.2.4.2 Rajoitetusti verovelvollisen rekisteröityminen ennakkoperintärekisteriin

Muutoksella arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia Verohallinnon virkailija- ja asiakasohjeisiin.

4.2.4.3 Ennakonpidätyksen määrääminen suorituksen maksajalle

Ehdotettu muutos selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi ennakonpidätyksen määräämiseen liittyvää menettelyä ja vähentäisi Verohallinnon virkailijatyötä vuosittain noin 1–2 henkilötyövuoden verran verotarkastuksen perusteella määrättävien verojen käsittelyssä sekä työnantajasuoritusten ilmoitusvalvonnassa. Muutos mahdollistaisi julkisen talouden tilanteen vuoksi niukkenevien Verohallinnon resurssien kohdentamisen tarkoituksenmukaisemmin verovalvontaan ja verotulojen turvaamiseen.

Muutos poistaisi tarpeen käsitellä ja luovuttaa yksittäisten suorituksen saajien salassa pidettäviä verotustietoja suorituksen maksajalle ennakonpidätysten määräämisvaiheessa. Muutoksella arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia Verohallinnon virkailija- ja asiakasohjeisiin.

4.2.4.4 Palautusten säilyttämisestä luopuminen

Palautusmenettelyjen yhtenäistäminen vähentäisi hieman palautusmenettelyihin liittyvää neuvonta- ja ohjaustyötä Verohallinnossa. Muutoksella arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia Verohallinnon tietojärjestelmiin sekä asiakas- ja virkailijaohjeistukseen. Muutoksen voimaantumisen arvioidaan lisäävän hetkellisesti neuvontatyötä.

4.2.4.5 Vuokratyövoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä

Verohallinnosta annettuun lakiin ehdotettava säädösmuutos olisi luonteeltaan mahdollistava. Muutoksella poistettaisiin lainsäädännöstä johtuvat esteet vuokratyövoiman käytölle Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä. Vuokratyövoiman käyttämisen tavoitteena olisi varmistaa, että asiakkaat saisivat Verohallinnon puhelinneuvontapalvelua kohtuullisessa ajassa siten kuin hyvää hallintoa koskevat periaatteet edellyttävät myös puhelinneuvonnan ruuhkahuippujen aikana. Vuokratyövoiman käytön tarkoituksena ei täten olisi vähentää Verohallinnon tarvetta vakinaisten, virka- ja työsopimussuhteisten henkilöiden rekrytointiin. Tarkoituksena ei myöskään olisi vähentää Verohallinnon henkilöstöä. Vuokratyövoiman käyttämisen ei arvioitaisi vähentävän puhelinpalvelun kustannuksia normaalioloissa. Näin ollen vuokratyövoiman käytöllä ei lähtökohtaisesti arvioitaisi olevan Verohallinnolle taloudellisia vaikutuksia. Esityksen jaksossa 4.1.6 on tarkemmin kuvattu vuokratyövoiman mahdollisesta käyttämisestä Verohallinnolle aiheutuvia vaikutuksia.

5 Lausuntopalaute

5.1 Yleistä

Lausunnon esitysluonnoksesta antoivat: oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, eduskunnan oikeusasiamies, Kirkkohallitus, valtioneuvoston oikeuskansleri, Verohallinto, Ammattiliitto Ava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Finanssiala ry, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Keskuskauppakamari ry, Suomen Yrittäjät ry, Veronmaksajain

Keskusliitto ry ja Verovirkailijain Liitto ry. Lausunnon antoivat myös Intressi Oy, OTT Timo Viherkenttä ja professori (emeritus) Asko Lehtonen. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö sekä Eläketurvakeskus ilmoittivat, että niillä ei ole asiassa lausuttavaa. Saaduista lausunnoista on laadittu lausuntoyhteenveto, joka löytyy valtioneuvoston hankesivustolta osoitteesta valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella VM083:00/2024.

5.2 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen

5.2.1 Yleisiä kommentteja ehdotuksesta

Osassa lausuntoja ehdotusta vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisesta pidettiin perusteltuna. Finanssiala ry, Elinkeinoelämän keskusliitto ry ja Veronmaksajain Keskusliitto ry vastustivat lausunnoissaan ehdotusta. Lausuntojen mukaan vapaaehtoinen eläkesäästäminen on tarpeellista ja siihen pitäisi kannustaa. Osassa lausuntoja myös katsottiin, että esitettyä eläkesäästöjen verokohtelun olennaista muuttamista säästämisajankautana ei voi pitää kansalaisen oikeutettujen odotusten kannalta hyväksyttävänä.

Lisäksi oikeusministeriö esitti lausunnossaan perustuslain turvaamaan omaisuuden suojaan liittyviä havaintoja ehdotukseen liittyen. Oikeusministeriön mukaan perustuslain 15 §:n omaisuuden suoja on perustellusti otettava arvioinnissa huomioon tavalla, miten perustuslakivaliokunta on omaisuuden suojan takaamia perusteltuja odotuksia aikaisemmin arvioinut. Sääntelyn perustuslainmukaisuutta tulee arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten perusteella kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö totesi lausunnossaan yleisesti, että Suomen eläkejärjestelmässä kansaneläke perustuu Suomessa asumiseen ja työeläketurva kattaa ansiotyön tekijät. Suomen lakisääteinen työeläkejärjestelmä on laaja ja tarve esimerkiksi työnantajakohtaiselle tai yksilöllisiin vakuutuksiin perustuvalle eläketurvalle ei ole Suomessa niin suuri kuin muissa Euroopan maissa. Suomessa myöskään eläkkeen perusteena olevilla ansioilla tai eläkkeen määrällä ei ole kattoa.

Senior Fellow, OTT, Timo Viherkenttä katsoi lausunnossaan, että ehdotus parantaisi eri säästämismuotojen verotuksen neutraalisuutta. Lausunnon mukaan nykytilassa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuus verotuksessa merkitsee selkeää neutraalisuuspoikkeamaa säästämisen verotuksessa. Viherkenttä toteaa myös, että Suomen eläkejärjestelmän kattavuuden johdosta vapaaehtoisen eläkesäästämisen tukemiseen ei ole vastaavaa yhteiskunnallista tarvetta kuin joissakin muissa maissa.

5.2.2 Lausunnoissa esitettyjä havaintoja ja muutosehdotuksia säännösehdoituksiin

Finanssiala esitti lausunnossaan huomioita useisiin esityksessä ehdotettuihin säännöksiin. Finanssiala ehdotti muun ohessa harkittavaksi euromääräisen rajan alentamista 2 000 euroon ehdotuksessa, jonka mukaan enintään 5 000 euron suuriset säästövarat voitaisiin nostaa ennenaikaisesti ilman korotettua verotusta tai, että ennenaikaisen nostamisen sijaan maksujen vähennyskelpoisuuden poistamiselle asetettaisiin pidempi siirtymäaika. Toisena vaihtoehtona ennenaikaiselle nostamiselle Finanssiala esittää pienten säästövarojen nostamista kerralla vasta eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Finanssiala katsoo yleisesti, että olisi eläkesäästämisuutteen perusluonteen vastaista säätää uusi ennenaikaisen nostamisen verotuksellinen mahdollisuus.

Veronmaksajain Keskusliitto puolestaan ehdotti, että vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäätämissopimukseen kertyneet säästövarat pitäisi olla takaisinostettavissa ilman euromääräistä ylärajaa, kun maksujen vähennyskelpoisuus poistuu. Osassa lausuntoja pidettiin tärkeänä, että maksujen vähennyskelpoisuuden poistuessa, pieniä, enintään 5 000 euron suuruisia säästövaroja on mahdollista nostaa kertasuorituksena ilman korotettua verotusta.

Finanssiala toteaa lisäksi lausunnossaan, että etenkin vakuutusyhtiöissä, joissa on iso yksilöllisten eläkevakuutusten kanta, ennenaikaisten nostojen käsittely hyvin todennäköisesti ruuhkauttaisi asiakaspalvelun, millä olisi vaikutusta myös muiden asiakkaiden palveluun. Ruuhka todennäköisesti johtaisi myös viivästyskorkojen maksamiseen suoritusten viivästyessä vakuutuslainsäätöä (543/1994) mukaisesta määräajasta. Vakuutuslainsäätöä mukaan vakuutusyhtiön on suoritettava korvaus hakijalle 30 päivän kuluessa maksamiseen tarvittavien riittävien tietojen saamisen jälkeen. Mikäli vakuutusyhtiö ei suorita korvausta 30 päivän kuluessa, on sen maksettava viivästyskorkoa viivästyksen ajalta. Finanssialan näkemyksen mukaan tällaisessa lainsäätäjän yksipuolisten toimien aiheuttamassa poikkeuksellisessa tilanteessa täytyisi lainsäädännössä mahdollistaa tilanne, jossa käsittelyyn ei sovellettaisi kyseistä määräaikaa, taikka antaa vakuutusyhtiölle oikeus määrätä käsittelyn aikataulusta tarkemmin. Lisäksi säästöjen ennenaikainen takaisinostaminen aiheuttaa yhtiöille ennustettua suuremman äkillisen likviditeettitarpeen. Tämä voi olla hankala toteuttaa, koska tarvittavien varojen määrä on vaikea ennakoita.

Finanssiala tuo lausunnossaan esiin, että todennäköisesti osa asiakkaista pitää maksuohjelmat edelleen voimassa myös vuoden 2027 alun jälkeen, vaikka maksujen vähennyskelpoisuus poistuu. Yhtiöiden tulee siksi tuloverolain muutoksen jälkeen pystyä erottelamaan säästöistä taas yksi uusi osio, jota verotetaan aikanaan vain tuoton osalta. Tekninen valmius vastaanottaa lisäsuorituksia on pakko rakentaa järjestelmiin, koska ei ole mahdollista estää lisämaksujen suorittamista näihin sopimuksiin. Tämä edellyttää Finanssialan mukaan merkittäviä ja samalla siis kalliita tietoteknisiä muutostöitä, vaikka vain edes pienikin osa asiakkaista jatkaisi säästämistä. Lisäksi asiakkaiden tiedottaminen ja automaattisten maksusuoritusten peruuttaminen tulee olemaan suuri urakka. Finanssiala toteaa myös, että hallituksen esitysluonnoksessa ei oteta kantaa siihen, millä ehdoin vähennyskelpottomien maksujen muodostamia säästöjä voisi halutessaan takaisinostaa eli onko takaisinosto rajoitettu tuloverolain mukaisiin erityisiin takaisinostoperusteisiin. Finanssiala toteaa lisäksi, että eläkevakuutuksiin liittyvän kuolemanvaraturvan maksujen vähennyskelpoisuuden poistamista ei käsitellä esitysluonnoksessa lainkaan.

Esityksen ehdotukseen työntekijän maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisesta Finanssiala esittää lausunnossaan, että työntekijän maksamiin työnantajan järjestämän kollektiivisen lisäeläketurvan maksuihin ei puututtaisi ollenkaan. Vaihtoehtoisesti tuloverolakiin voitaisiin lisätä siirtymäsäännös, jonka mukaan ennen hallituksen esityksen antamista tehtyihin sopimuksiin sovellettaisiin jatkossakin nykyisin voimassa olevia säännöksiä. Finanssialan lausunnon mukaan esityksessä ei ole huomioitu sitä, että osa työntekijän itse maksamista vakuutusmaksuista perustuu työnantajan ja työntekijän välisen työsuhteen ehtoihin. Ehdotetulla muutoksella puututtaisiin työntekijöiden oikeuksiin, ja muutoksella on laajemmat vaikutukset kuin mitä esityksen luonnoksessa on tuotu esille.

Lisäksi Finanssiala tuo lausunnossaan esiin, että eräiden vanhojen siirtymäsäännösten voimassa pysyminen tulee varmistaa esityksen jatkovalmistelussa. Finanssiala ehdottaa myös, että tässä yhteydessä säästöhenkivakuutuksia koskevan tuloverolain 34 §:n 3 momentissa säädetyin sanotun kahden vuoden säännön kumoamista tarkasteltaisiin. Lausunnon mukaan säännön alkuperäinen tarkoitus on käynyt epäselväksi, ja nykyään sääntö on tarpeeton. Sääntö rajoittaa

tavallisen säästöhenkivakuutuksen käyttämistä korvauksen suorittamiseen pidemmän kuin kahden vuoden ajan.

5.2.3 Lausuntopalautteen ottaminen huomioon jatkovalmistelussa

Lausunnoissa esitetyt huomiot on otettu esityksen jatkovalmistelussa huomioon mahdollisuuksien mukaan. Esityksen perusteluita on täsmennetty esimerkiksi omaisuuden suojan näkökulmasta ja vaikutusarvioiden osalta. Ehdotettuihin säännöksiin on myös tehty täsmennyksiä Finanssialan lausunnossa esitettyjen seikkojen perusteella.

Ehdotus enintään 5 000 euron säästövarojen nostamisesta ilman, että nostettuja varoja verotetaan korotettuna, keräsi vaihtelevaa lausuntopalautetta. Ehdotuksen tarkoituksena on lieventää maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen vaikutuksia niissä tilanteissa, kun säästövaroja on kertynyt vakuutukseen tai pitkäaikaissäästämissopimukseen vain vähäisissä määrin. Esitystä valmisteltaessa 5 000 euron raja on katsottu kohtuulliseksi rajaksi sekä vakuutuksenottajan että vakuutusenantajan näkökulmasta. Myöskään pidempiä siirtymäaikoja ei voida pitää tarkoituksenmukaisena tapana lieventää maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen vaikutuksia pienten säästövarojen ennakaisen nostomahdollisuuden sijaan. Lausuntopalautte ei siten aiheuta syytä muuttaa ehdotusta tältä osin.

Finanssialan korvauksen maksamista ja viivästyskorkoa koskeva muutosehdotus edellyttäisi vakuutuslainsäädännön 70 §:n muuttamista. Vakuutuslainsäädäntö on oikeusministeriön alaisuudessa. Oikeusministeriöstä saadun tiedon mukaan säännöksen muuttaminen edellyttäisi tarkempaa selvitystä, eikä säännöksen muuttaminen siten ole mahdollista tämän esityksen aikataulussa. Finanssialan ehdotus säästöhenkivakuutuksia koskevan tuloverolain 34 §:n 3 momentin muuttamisesta edellyttäisi myös asian tarkempaa selvittämistä, eikä sitä voida ottaa tarkasteltavaksi tämän esityksen aikataulun puitteissa.

Työntekijän maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen on osa esityksessä ehdotettua lisäeläkesäästämisen veroedun poistamista. Ehdotus vähennysoikeuden poistamisen rajaamisesta pelkästään sellaisiin vakuutuksiin, joiden piiriin työntekijä on tullut vasta lain voimaantulon jälkeen, vähentäisi esityksen verotuottoja lisäävää vaikutusta arviolta 1,5 miljoonalla eurolla. Lisäksi on huomattava, että sellaisiin kollektiivisiin lisäeläkejärjestelyihin, joihin myös työntekijä on maksanut maksuja työnantajan ohella, on sovellettu samaa maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa ikärajaa kuin vapaaehtoisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin. Verokohtelun johdonmukaisuuden näkökulmasta on myös perusteltua, että maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen koskee työntekijän maksamia kollektiivisen lisäeläketurvan maksuja myös silloin, kun työntekijä on tullut järjestelyn piiriin ennen lain voimaantuloa.

5.3 Vuokratyöhön suomalaisella aluksella liittyvät velvollisuudet

Oikeusministeriö katsoi lausunnossaan, että jatkovalmistelussa esitystä olisi täydennettävä arviolla luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) liikkumavaran käyttämisestä koskien ehdotusta, jossa laajennetaan ilmoittamisvelvollisuutta suomalaisella aluksella työskentelevän vuokratyöntekijän tuloon ja työskentelyä koskeviin tietoihin. Esityksen jatkovalmistelussa säätämisperusteluita on täydennetty mainittua ehdotusta koskevilla henkilötietojen suojaa koskevilla perusteluilla.

5.4 Ennakonpidätyksen määrääminen maksajalle

Professori Asko Lehtonen ja Intressi Oy vastustivat lausunnoissaan säännösehdotusta, joka koskee ennakonpidätyksen määräämistä suorituksen maksajalle, kun maksaja on laiminlyönyt ennakonpidätyksen toimittamisen. Lausuntojen mukaan ehdotus on vastoin ennakkoperinnän vastaavuusvaatimusta. Myös Veronmaksajain Keskusliitto on tällä kannalla lausunnoissaan. Veronmaksajain Keskusliitto ja Elinkeinoelämän keskusliitto esittivät lausunnoissaan, että itse ennakonpidätyksen määrän lisäksi myös veronkorotuksen ja viivästysseuraamusten määrä jatkossa oikaistaisiin vastaamaan todellisen veroprosentin mukaista oikaistua ennakonpidätystä. Veronmaksajain Keskusliitto esitti myös, että määrättävän ennakonpidätyksen suuruudeksi pitäisi säätää 30 prosenttia 40 prosentin sijaan.

Esityksessä ei ehdoteta muutosta veronkorotuksen määräämistä tai viivästyskoron laskemista koskeviin oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain säännöksiin tai menettelyihin, kun suorituksen maksajalle määrätään laiminlyönnin johdosta ennakonpidätystä maksettavaksi. Jos ennakonpidätys määrätään suorituksen maksajan maksettavaksi 40 prosentin mukaan laskettuna, myös veronkorotus lasketaan tuosta 40 prosentin mukaan lasketun ennakonpidätyksen eli veron määrästä. Suorituksen maksajalle määrättyä veronkorotusta ei oikaista, vaikka tämän jälkeen toimitettavassa suorituksen saajan verotuksessa tai verotuksen oikaisussa suorituksen saajan suorituksesta maksettava vero olisi vähemmän kuin 40 prosenttia. Vastaavasti eräpäivää edeltävältä ajalta määrättyä viivästyskorkoa ei oikaista, vaikka suorituksen maksajan maksettava määrä myöhemmin pienenisikin. Sen sijaan veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) 5 b §:n mukaisesti eräpäivän jälkeiseltä ajalta laskettava viivästyskorko alenee ennakonpidätyksen määrän alentuessa tai suorituksen saajan maksaessa veroa.

Veronkorotuksen määrän pysyminen ennallaan, vaikka suorituksen maksajan maksuvelvollisuutta oikaistaisiin jälkikäteen, on tarpeen ennakkoperintävelvoitteiden noudattamisen tehosteena. Veronkorotuksen määrän oikaiseminen ei olisi myöskään perusteltua maksajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta. Jos esimerkiksi havaitaan, että useampi suorituksen maksaja olisi jättänyt ennakonpidätyksen toimittamatta samalle saajalle maksamissaan suorituksissa, oikaistun veronkorotuksen määrä maksajille riippuisi sattumanvaraisesti siitä, kumman maksajan suoritus oikaistaisiin ensin suorituksen saajan verotuksessa. Lausunnoissa ehdotettu malli asettaisi suorituksen maksajat eriarvoiseen asemaan.

Harmaan talouden tapauksissa ei ole myöskään harvinaista, että suorituksen saajalle ei tule määrättäväksi lainkaan veroa, kun ilmoittamaton tulo lisätään oikaisupäätöksellä verovelvollisen tuloihin. Elinkeinoelämän keskusliiton ja Veronmaksajain Keskusliiton ehdotuksesta seuraisi, että näissä tilanteissa ennakonpidätyksen laiminlyöneelle suorituksen maksajalle määrätty veronkorotus poistettaisiin kokonaan, eikä laiminlyönnistä koituisi minkäänlaista sanktiota. Ehdotus avaisi myös harmaan talouden toimijoille mahdollisuuden säädellä pimeää palkanmaksua yksittäisille työntekijöille siten, että laiminlyönnin paljastuessa suorituksen maksajaan ei kohdistuisi mitään seuraamuksia.

Esityksen mukainen oikeustila, jonka mukaan veronkorotusta tai viivästyskorkoa ei alenneta sen johdosta, että määrätyn ennakonpidätyksen määrä pienenee, vastaa myös pitkäaikaista lainsäädännöllistä tilaa. Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 51 §:n muuttamista koskevan lakiehdotuksen tarkoituksena on saattaa lainsäädäntö vastaamaan lainsäätäjän tarkoitusta ja ennen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua vastannutta oikeustilaa. Ehdotuksen tavoitteena on myös vähentää Verohallinnon virkailijatyötä verotarkastuksen perusteella määrättävien verojen käsittelyssä sekä työnantajasuoritusten ilmoitusvalvonnassa ja

siten mahdollistaa Verohallinnon resurssien kohdentaminen tarkoituksenmukaisemmin verovalvontaan ja verotulojen turvaamiseen. Veronkorotuksen ja viivästyskoron oikaiseminen lausunnoissa ehdotetulla tavalla lisäisi virkailijatyön tarvetta merkittävästi ja olisi siten vastoin esityksen tavoitteita.

Lausuntopalautteessa esitetty ehdotus siitä, että ennakonpidätys määrättäisiin 30 prosentin suuruisena 40 prosentin sijaan, ei palvelisi säännöksen perimmäistä tarkoitusta eli verojen kertymisen turvaamista. Ennakonpidätyksen määrääminen 30 prosentin suuruisena ei turvaisi riittävällä tavalla verojen kertymistä, sillä maksajalle määrätyn ennakonpidätyksen määrä voisi jäädä useammin suorituksen saajalle määrättävän veron määrää pienemmäksi kuin esityksen mukaisessa tilanteessa, jossa ennakonpidätys määrätään 40 prosentin suuruisena.

Edellä esitetyn perusteella esityksen muuttamista ei ole pidettävä perusteltuna.

5.5 Vuokratun työvoiman käytön mahdollistaminen Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa ja verotuksen avustavissa tehtävissä

Ammattiliitto Ava ry, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry ja Verovirkailijain Liitto ry vastustivat vuokratyövoiman käytön Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa ja verotuksen avustavissa tehtävissä mahdollistavaa säännöstä. Edellä mainitut ammattiliitot katsoivat, että Verohallintoa ei ole tarkoitettu sellaiseksi työpaikaksi, jossa virkavastuullisia tehtäviä teetetään vuokratyövoimalla. Vuokratyövoiman ei myöskään katsottu soveltuvan määräaikaisten virkasuhteiden tilalle.

Valtioneuvoston oikeuskansleri katsoi lausunnossaan, että vuokratyöntekijöiden riittävä osaaminen on olennainen hyvän hallinnon tae ja tämä tulee ilmetä ehdotettavasta säännöksestä ja sen perusteluista. Riittävä osaaminen pitää sisällään myös vuokratyöntekijältä edellytettävät kielivaatimukset ja vastaavasti Verohallinnon asiakkaan kielelliset oikeudet. Lausunnon mukaan jatkovalmistelussa esitysluonnoksen perusteluita on täydennettävä näiden osaamisvaatimusten ja kielellisten oikeuksien osalta. Oikeuskanslerin näkemyksen mukaan esityksen perusteluita olisi hyvä täydentää myös muun ohessa tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen osalta. Esimerkiksi lausunnosta nostettiin esiin kysymys siitä, miten harkintaa tai tulkinnanvaraa sisältävä kysymys siirtyisi vuokratyöntekijältä virkamieskäsittelyyn joustavasti ja asiakasta kuormittamatta. Oikeuskansleri totesi myös lausunnossaan, että esitystä tulisi täydentää myös julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) sekä tietosuojaja- ja tietoturvasääntelyn näkökulmasta. Lausunnossa todettiin, että vuokratyö ei saa esimerkiksi vaarantaa tietosuojaa ja tiedonhallinnan vaatimusten toteutumista siten, että vuokratyön käyttö johtaisi tosiasiallisesti laajempaan henkilötietojen käsittelyyn.

Myös oikeusministeriö katsoi lausunnossaan, että esitysluonnoksen jatkotyössä olisi perusteltua kiinnittää huomiota ehdotetun puhelinneuvonnan sisällöllisen laajuuden sekä siinä edellytettävän ammattitaidon ja tarvittavan kouluttamisen tarkempaan kuvaamiseen. Lisäksi oikeusministeriö katsoi, että jatkovalmistelussa olisi tarpeen kiinnittää tarkempaa huomiota työntekijän, vuokratyönantajan ja Verohallinnon välisen vastuunjaon vaikutukseen rikosoikeudellisen virkavastuun mahdollisimman tarkkarajaisessa määräytymisessä nykyisen rikoslain puitteissa.

Esityksen jatkovalmistelussa esityksen perusteluita on täydennetty lausuntopalautteessa esitettyjen huomioiden perusteella. Lausuntopalaute ei aiheuta muilta osin tarvetta muuttaa esitystä. Esitetyn säännöksen mukaan vuokratyöntekijöitä olisi mahdollista käyttää Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa ja verotuksen avustavissa tehtävissä.

Vuokratyöntekijät eivät käyttäisi työtehtävissään verotusta koskevaa päätösvaltaa, eikä heidän tehtäviinsä siten kuuluisi julkisen vallan käyttöä. Mahdollisuutta käyttää vuokratyöntekijöitä ehdotetun säännöksen mukaisissa rajatuissa tehtävissä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena Verohallinnon ja myös verovelvollisten näkökulmasta.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Tuloverolaki

34 a §. Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvat suoritukset. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siinä oleva viittaus kumottavaksi ehdotettuun tuloverolain 54 d §:ään korvattaisiin viittauksella uuteen 34 c §:ään. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin siitä, että vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvasta suorituksesta on veronalaista pääomatuloa vain tuotto siltä osin kuin suoritus on kertynyt sellaisten maksujen perusteella, joita ei ole saanut vähentää verotuksessa. Säännös koskisi tilanteita, joissa verovelvollinen maksaisi eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissästämissopimuksen maksuja sen jälkeen, kun maksujen vähennyskelpoisuuden poistava lakimuutos on tullut voimaan. Vaikka vähennyskelpoisuuden poistamisen jälkeen maksujen maksamisella ei saisi enää veroetua, voi osa vakuutetuista jatkaa maksujen maksamista joko tarkoituksella tai epähuomiossa esimerkiksi aiemmin laaditun maksusuunnitelman mukaisesti. Palveluntarjoaja ei voi lakkauttaa näitä maksusuunnitelmia yksipuolisesti siinäkin tapauksessa, että maksujen vähennyskelpoisuus poistuu, eikä se voi kieltäytyä sopimukseen sisältyvän, voimassa olevan maksusuunnitelman mukaisten maksujen vastaanottamisesta.

Perusteltua on, että tällaisissa tilanteissa verovelvollisen saamasta suorituksesta veronalaista on vain tuotto siltä osin kuin suoritus on kertynyt vähennyskeltottomien maksujen perusteella. Suoritukset verotettaisiin tältä osin siten samalla tavalla kuin sellaisten eläkevakuutusten perusteella maksetut suoritukset nykyään verotetaan, jotka eivät täytä tuloverolaissa säädettyjä edellytyksiä maksujen vähennyskelpoisuudelle.

Lain voimaantulon jälkeen maksettavien vähennyskeltottomien maksujen perusteella maksettavan eläkkeen tai suorituksen verotusta koskeviin eläkeikää tai eläkkeen ennaikaista maksamista koskeviin säännöksiin ei ehdoteta muutoksia. Tuloverolain 34 a §:n 3 momentissa tosin säädetään, että saman pykälän 2 momentissa tarkoitettua korotusta ei määrätä siltä osin kuin osoitetaan, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa. Vastaavasti on säädetty tuloverolain 34 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista korotuksista.

Vapaaehtoisesta yksilöllisestä eläkevakuutuksesta ja pitkäaikaissästämissopimuksesta ei voisi syntyä verotuksessa vähennyskelpoista tappiota myöskään siltä osin kuin maksut eivät ole olleet vähennyskelpoisia, koska kyse ei ole sellaisesta tuloverolain 34 §:n 3 ja 5 momentissa tarkoitettua säästöhenkivakuutuksesta, kapitalisaatiosopimuksesta tai määräaikaisesta eläkevakuutuksesta, josta syntyneet tappiot on erikseen säädetty vähennyskelpoisiksi tuloverolain 35 §:ssä.

Siltä osin kuin suoritus on kertynyt vähennyskelpoisten maksujen perusteella, veronalaista olisi jatkossakin suorituksen pääoma ja tuotto.

Uudessa 4 momentissa säädettäisiin myös siitä, miten vähennyskeltottomien maksujen perusteella kertynyt suoritus jaettaisiin pääoman ja tuoton kesken. Ehdotetun säännöksen mukaan suorituksen tuotoksi katsottaisiin se suhteellinen osuus, joka suorituksen maksuhetkellä

vastaa vakuutuksessa tai sopimuksessa jäljellä olevan tuoton osuutta jäljellä olevasta siitä eläkkeen tai säästövarojen määrästä, joka on kertynyt sellaisten maksujen perusteella, joita ei ole saanut vähentää verotuksessa. Suoritusta maksettaessa ei siten olisi mahdollista maksaa ensin pääomaa ja vasta sen jälkeen tuottoa.

34 b §. Eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvan suorituksen verotusta koskevia erityisiä säännöksiä. Tuloverolain 34 b §:ssä säädetään muun ohessa vakuutussuorituksen ja ps-suorituksen verotuksesta niissä tilanteissa, joissa suorituksia maksetaan vastoin vähennyskelpoisuuden edellytyksiä. Näissä tilanteissa suoritukset verotetaan joko 20 tai 50 prosentilla korotettuna. Esityksessä ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia korotussäännöksiin. Pykälän 1, 3, 5 ja 7 momenteissa olevat viittaukset kumottavaksi ehdotettuun 54 d §:n eri momentteihin korvattaisiin viittauksilla vastaaviin kohtiin uudessa 34 c §:ssä.

Voimassa olevan pykälän 1 momenttiin kohdistuu siirtymäsäännöksiä, joiden perusteella esimerkiksi eläkkeen maksamisen kestoa koskevaa ehtoa sovelletaan sen mukaan, milloin kyseinen eläkevakuutus on otettu. Aiemmat siirtymäsäännökset on tarkoitus pitää voimassa myös tässä esityksessä 1 momenttiin ehdotetusta teknisestä muutoksesta huolimatta. Lakiin ehdotettavan voimaantulosäännöksen mukaan 34 b §:n 1 momenttia sovellettaisiin vain lain voimaantulon jälkeen otettaviin vapaaehtoisin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissästämissopimuksiin. Ennen lain voimaantuloa otettuihin vakuutuksiin ja pitkäaikaissästämissopimuksiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jotka koskevat eläkkeen tai suorituksen verottamista korotettuna.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen tuloverolain 54 d §:n 2 momentin 2 kohdan muutoksen jälkeen vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä ollut eläkkeen tai suorituksen maksamisen alkamisen ikäraja ei ole ollut enää sidottu eläkelain mukaiseen vanhuuseläkeikään.

Esityksen tuloverolain muuttamista koskevan lain voimaantulosäännöksen 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tilapäinen poikkeus 34 b §:n 1 momentin ja sitä koskevien siirtymäsäännösten soveltamiseen. Kysymyksessä olisi mahdollisuus nostaa vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissästämissopimukseen kertyneet pienet säästövarat ennaikaisesti ilman korotussanktiota. Ehdotetun säännöksen mukaan korotusta ei määrättäisi, jos verovelvolliselle maksetaan kertasuorituksena vakuutukseen tai pitkäaikaissästämissopimukseen kertyneet säästövarat kokonaisuudessaan, säästövarojen suuruus lain voimaantulohetkellä on enintään 5 000 euroa ja suoritus maksetaan kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Ehdotettu säännös ei velvoittaisi henkivakuutusyhtiötä tai pitkäaikaissästämissopimuksen tarjoajaa maksamaan säännöksessä tarkoitettuja säästövaroja ennaikaisesti vakuutetulle tai suoritukseen oikeutetulle. Suorituksen ennaikainen maksaminen voimassa olevien sopimusehtojen vastaisesti edellyttäisi vakuutusyhtiön tai sopimuksen tarjoajan suostumusta. Jos vakuutusyhtiö suostuisi ennaikaiseen suorituksen maksamiseen, suoritusta ei verotettaisi korotettuna voimaantulosäännöksen 4 momentin edellytysten täyttyessä.

34 c §. Vapaaehtoisena yksilöllisenä eläkevakuutuksena tai pitkäaikaissästämissopimuksena pidettävät sopimukset. Esityksessä ehdotetaan, että tuloverolakiin lisättäisiin uusi 34 c §, jossa säädettäisiin määritelmä sille, mitä sopimuksia pidettäisiin tuloverolain näkökulmasta vapaaehtoisina yksilöllisinä eläkevakuutuksina tai pitkäaikaissästämissopimuksina. Pykälän tarkoituksena olisi säilyttää aikaisemmin vakuutusmaksujen tai pitkäaikaissästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden

edellytyksinä olleet rajoitukset säädöstekstissä. Vaikka vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuudesta luovutaan, pysyvät eläkevakuutukset ja pitkäaikaissäätämissopimukset voimassa. Eläkkeen tai ps-suorituksen maksamista ja sen edellytyksiä on edelleen tarpeen säännellä. Koska esimerkiksi eläkkeen nostamisen ikäraja tai eläkkeen maksuaikataulua koskevat ehdot oli lakiteknisesti määritelty maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksinä kumottavaksi ehdotettavassa 54 d §:ssä, edellytyksistä on tarpeen jatkossa säätää erikseen omassa pykälässään.

Pykälän mukaan vapaaehtoisena yksilöllisenä eläkevakuutuksena tai pitkäaikaissäätämissopimuksena pidettäisiin pykälän 1–8 kohtien edellytykset täyttäviä sopimuksia.

Pykälän 1 kohdan mukaan vapaaehtoisena yksilöllisenä eläkevakuutuksena pidettäisiin sellaista vakuutusta, jonka on ottanut verovelvollinen tai hänen puolisonsa, ja jossa verovelvollinen on vakuutettuna. Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin vastaavasti pitkäaikaissäätämissopimuksesta. Edellytyksenä on, että pitkäaikaissäätämissopimuksen on tehnyt verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja sopimuksessa verovelvollinen on sidotusta pitkäaikaissäätämisestä annetussa laissa tarkoitettu varoihin oikeutettu. Edellä mainitut 1 ja 2 kohdat vastaisivat sisällöltään kumottavan 54 d §:n 1 momentissa asetettuja edellytyksiä.

Pykälän 3 ja 4 kohdassa säädettäisiin vastaavista eläkkeen nostamisen ajankohtaa koskevista edellytyksistä kuin kumottavan 54 d §:n 2 momentissa. Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin niistä edellytyksistä, jolloin verovelvollinen voisi takaisinostaa tai nostaa säästömäärän ennen laissa säädettyä yleistä ikärajaa ilman, että suoritusta verotettaisiin korotettuna. Mainitun kohdan mukaan tällaisia vakuutetun tai pitkäaikaissäätämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyviä perusteita olisivat vähintään vuoden kestänyt työttömyys tai pysyvä työkyvyttömyys tai osatyökyvyttömyys, puolison kuolema tai avioero. Perusteita ei ehdoteta muutettavaksi nykyisestä.

Pykälän 4 kohdassa puolestaan säädettäisiin eläkkeen tai ps-suorituksen nostamisen ikärajoista. Säännökseen liitettäisiin samat ikärajataulukot, joista säädettiin kumottavaksi ehdotetussa 54 d §:n 2 momentin 2 kohdassa. Eläkkeen nostamisen ikärajiin ei siten tulisi muutoksia.

Pykälän 5 ja 6 kohdat vastaisivat kumottavaksi ehdotetun 54 d §:n 4 momenttia. Pykälän 5 kohdassa säädettäisiin eläkkeen ja ps-suorituksen maksamisen jaksottamisesta. Eläke tai muu suoritus maksettaisiin pääsäännön mukaan toistuvina erinä vuosittain tai lyhyemmin määräajoin varoihin oikeutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän aikana tai vähintään kymmenen vuoden aikana siten, että kunakin vuonna suoritetaan enintään se osa jäljellä olevasta säästömäärästä, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästömäärä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä. Kalenterivuoden aikana eläkettä tai muuta suoritusta voitaisiin kuitenkin jäljellä olevasta säästömäärästä riippumatta maksaa aina 2 000 euroon asti. Pykälän 6 kohdassa säädettäisiin sopimukseen perustuvan oikeuden panttaus- ja luovutuskiellosta.

Pykälän 7 kohdassa säädettäisiin edellytykseksi, että vakuutuslaitos, talletuspankki, rahastoyhtiö tai sijoituspalveluyritys on vakuutus sopimuksessa tai pitkäaikaissäätämissopimuksessa sitoutunut antamaan Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset Verohallinnon määräämät tiedot Verohallinnon määräämällä tavalla. Pykälä vastaisi kumottavaksi ehdotettua 54 d §:n 7 momenttia.

Pykälän 8 kohdassa puolestaan säädettäisiin edellytykseksi, että vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta tai pitkäaikaissäätämissopimussopimus on tehty Suomessa asuvan tai

täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa. Pykälä vastaisi kumottavaksi ehdotettua 54 d §:n 9 momenttia.

54 d §. Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut. Tuloverolain 54 d §:ssä säädetään vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuudesta. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska maksujen vähentämisoikeudesta luovutaan. Osasta kumottavan pykälän momenteista on tarkoitus säätää sisällöllisesti vastaavasti uudessa 34 c §:ssä, jossa määritellään vapaaehtoisena yksilöllisenä eläkevakuutuksena ja pitkäaikaissäästämissopimuksena tuloverotuksessa pidettävät sopimukset. Maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen koskisi kaikkia vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia ja pitkäaikaissäästämissopimuksia riippumatta siitä, milloin vakuutus tai pitkäaikaissäästämissopimus on otettu. Ehdotetun lain voimaantulon jälkeen eli 1.1.2027 tai sen jälkeen maksetut maksut eivät olisi vähennyskelpoisia verotuksessa.

Pykälän kumoaminen tarkoittaisi myös sitä, että pykälän 6 momentissa tarkoitettujen eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen kohdistuvat maksut eivät jatkossa olisi vähennyskelpoisia. Eläkevakuutukseen liittyvän kuolemanvaravakuutuksen perusteella maksetun vakuutuskorvauksen verotukseen ei ehdoteta muutoksia. Tuloverolain 36 §:n 2 momentin mukaisesti saman lain 34 a §:ssä tarkoitettuun eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen perustuva vakuutuskorvaus olisi jatkossakin edunsaajan tai, jos edunsaajaa ei ole määrätty, kuolinpesän veronalaista pääomatuloa eläkevakuutuksen säästömäärään asti, jos vakuutus on otettu 18.9.2009 tai sen jälkeen.

60 §. Alijäämä ja pääomatulolajin tappio. Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Momentissa säädetään vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen aiheuttaman pääomatulolajin alijäämän verokohtelusta. Säännös ei olisi jatkossa enää tarpeen, koska edellä mainittuja maksuja ei saisi enää vähentää.

68 §. Työnantajan maksamat vakuutusmaksut. Esityksessä ei ehdoteta muutosta työnantajan maksamien työntekijälleen ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen osittaiseen verovapauteen. Pykälän 2 momentin viittaukset kumottaviin tuloverolain 54 d §:n 2 momentin 2 kohtaan, 4 momentin 1 kohtaan sekä 7 momenttiin korvattaisiin viittauksilla uuden 34 c §:n 4, 5 ja 7 kohtaan. Voimassa olevan säännöksen viittausta tuloverolain 54 d §:n 5 momenttiin ei olisi tarpeen korvata, koska lainkohta on kumottu jo aiemmin lailla 792/2012. Pykälän 2 momenttia koskien lain voimaantulosäännökseen lisättäisiin siirtymäsäännös, jolla varmistettaisiin, että vanhoja siirtymäsäännöksiä sovellettaisiin myös jatkossa.

Pykälään lisättäisiin uusi 6 ja 7 momentti. Pykälän 6 momentissa säädettäisiin, että työnantajan maksamat kollektiivisen lisäeläketurvan maksut eivät olisi työntekijän veronalaista tuloa. Työnantajan maksamia kollektiivisen lisäeläketurvan maksuja ei ole pidetty oikeus- ja verotuskäytännössä työntekijän veronalaisena tulona, jos tuloverolain 96 a §:n 2 momentin edellytykset täyttyvät. Vallitseva verotuskäytäntö ilmaistaisiin jatkossa myös lain tasolla.

Pykälän 7 momentissa puolestaan määriteltäisiin, mitä kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan tuloverolaissa. Kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitettaisiin työnantajan työntekijöistä koostuvalle henkilöpiirille järjestämää vapaaehtoista lisäeläketurvaa, jonka henkilöpiiri on määritelty ryhmittäin työalan tai muun siihen verrattavan perusteen mukaan siten, ettei se tosiasiaassa kohdistu nimettyihin tai muutoin yksilöllisesti määrättyihin henkilöihin. Kollektiivisena lisäeläketurvana ei kuitenkaan pidettäisi järjestelyä, joka on tarkoitettu koskemaan vain yhtä työnantajan palveluksessa olevaa henkilöä kerrallaan.

Kollektiivisen lisäeläketurvan määrittelyyn ei ehdoteta muutoksia, ja 4 momentti vastaisikin kumottavaksi ehdotettua 96 a §:n 2 momenttia, jossa määrittelystä nykyään säädetään.

96 a §. Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut. Voimassa olevassa pykälässä säädetään verovelvollisen oikeudesta vähentää kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta suorittamiensa maksuja. Esityksessä ehdotetaan, että vähennysoikeudesta luovutaan ja että 96 a § pykälä kumotaan kokonaisuudessaan. Työntekijän maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen koskisi kaikkia lisäeläkejärjestelyjä riippumatta siitä, milloin työntekijä on tullut järjestelyn piiriin. Ehdotetun lain voimaantulon jälkeen eli 1.1.2027 tai sen jälkeen maksetut maksut eivät olisi vähennyskelpoisia verotuksessa.

Voimassa olevan pykälän 2 momentissa säädetty kollektiivisen lisäeläketurvan määrittely siirrettäisiin sellaisenaan 68 §:ään uudeksi 7 momentiksi.

131 a §. Erityinen alijäämähyvitys. Erityistä alijäämähyvitystä koskeva pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Voimassa olevien säännösten mukaan vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksut vähennetään pääomatulosta tulohankkimismenojen, pääomatuloista vähennettävien tuloverolain 59 §:n mukaisten tappioiden ja korkomenojen jälkeen. Siltä osin kuin pääomatulot eivät riitä maksujen vähentämiseen, huomioidaan vähentämättä jäänyt osa niin sanottuna erityisenä alijäämähyvityksenä. Pääomatulon veroprosentin mukainen osa pääomatuloista vähentämättä jääneestä maksusta vähennetään ansiotulon verosta. Maksujen perusteella ei kuitenkaan vahvisteta pääomatulolajin tappiota. Erityistä alijäämähyvitystä koskeville säännöksille ei jatkossa olisi enää tarvetta, koska vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksuja ei saisi enää vähentää.

132 §. Alijäämähyvitysten vähentäminen verovelvollisen valtionverosta. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana erityisestä alijäämähyvityksestä luopumisen johdosta.

133 §. Alijäämähyvityksen vähentäminen verovelvollisen eri veroista. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana erityisestä alijäämähyvityksestä luopumisen johdosta.

134 §. Alijäämähyvityksen siirtäminen puolisolle. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana erityisestä alijäämähyvityksestä luopumisen johdosta.

6.2 Laki korkotulon lähdeverosta

4 §. Veronalaisuutta koskevat poikkeukset. Pykälän 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi. Voimassa olevassa säännöksessä oleva viittaus tuloverolain 54 d §:ään korvattaisiin viittauksella tuloverolain uuteen 34 c §:ään. Kysymyksessä olisi tekninen muutos, eikä sillä olisi vaikutusta säännöksen sisältöön.

6.3 Laki verotusmenettelystä

15 a §. Ulkomaisen työnantajan tiedonantovelvollisuus. Pykälän 1 momenttiin sisältyvää ulkomaisen työnantajan tiedonantovelvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettuun, suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön työskentelystä saatuun tuloon. Ulkomaisen työnantajan olisi siten toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettua suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön työskentelyn arvioidusta kestosta ja työn teettäjistä sekä verotusmenettelystä annetun lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tiedot maksetusta palkasta,

jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta. Viimeksi mainitun osalta pykälään jätetään maininta kansainvälisestä sopimuksesta, sillä verosopimus voi rajoittaa tuloverolain 13 §:n mukaisen tulon veronalaisuutta Suomessa.

16 §. Meno- ja vähennystietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tiedonantovelvollisuus poistettaisiin pitkäaikaissästämissopimusten osalta. Tietojen antaminen pitkäaikaissästämissopimuksen maksuista ei olisi enää tarpeen sen jälkeen, kun maksujen vähennyskelpoisuus poistuu. Tiedonantovelvollisten piiristä poistettaisiin myös pitkäaikaissästämissopimusten tarjoajat eli talletuspankit, rahastoyhtiöt ja sijoituspalveluyritykset. Tiedonantovelvollisuutta koskevaa pykälää ei muutettaisi eläkevakuutusten osalta, sillä pykälä kattaa myös muita eläkevakuutuksia kuin vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia koskevan tiedonantovelvollisuuden.

Pykälän 3 momentista poistettaisiin viittaus tuloverolain 96 a §:ssä tarkoitettuihin maksuihin. Tietojen antaminen kollektiivisen lisäeläketurvan maksuista ei olisi enää tarpeen, koska työntekijän maksamien työnantajan järjestämän kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuus poistuu.

17 §. Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus. Pykälän 6 momentin viittaus kumottavaksi ehdotettuun tuloverolain 54 d §:ään ehdotetaan korvattavaksi viittauksella tuloverolain 68 §:n 4 momenttiin. Voimassa olevassa momentissa muina vakuutuksenottajina on tarkoitettu 54 d §:n 8 momentissa lueteltuja tilanteita, jossa avoin yhtiö on ottanut vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen yhtiömiehelleen, kommandiittiyhtiö vastuunalaiselle yhtiömiehelleen ja osakeyhtiö sellaiselle osakkaalleen, jota ei työntekijän eläkelain 7 §:n mukaan pidetä mainittua lakia sovellettaessa työsuhhteessa olevana. Tuloverolain 54 d §:n 8 momentti käy tarpeettomaksi vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden poistuessa, mutta vastaavan sisältöinen säännös on myös tuloverolain 68 §:n 4 momentissa.

Pykälän 7 momenttia ehdotetaan laajennettavaksi tuloon, joka perustuu tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettuun, suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön työskentelyyn suomalaisella aluksella. Siten jokaisen, joka teettää työtä tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettulla suomalaisella aluksella toimessa olevalla vuokratulla henkilöllä, on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tiedot työntekijän ulkomaisesta työnantajasta ja tieto yrityksen työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetusta edustajasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta.

6.4 Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta

16 a §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettuun, suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän palkkaan sovellettaisiin vastaavaa menettelyä kuin tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitettua työskentelystä saatuun tuloon. Siten suomalaisella aluksella työskentelyyn perustuvan tulon osalta toimitettaisiin ennakonkanto, jos palkan maksaja ei ole velvollinen perimään palkasta lähdeveroa.

6.5 Laki tulotietojärjestelmästä

6 §. Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot. Pykälän 2 momentin 10 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulorekisteriin talletetaan myös ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettuna suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta.

Momentin 15 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ilmoittamisvelvollisuus poistettaisiin työntekijältä perittyjen 96 a §:ssä tarkoitettujen kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen osalta. Kyseisten maksujen vähennyskelpoisuuden poistuessa ilmoittamisvelvollisuudelle ei ole enää tarvetta. Lisäksi momentissa oleva viittaus kumottavaksi ehdotettuun tuloverolain 54 d §:ään korvattaisiin viittauksella saman lain 34 c §:ään.

Momentin 17 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulorekisteriin talletettaisiin myös ulkomaisen työnantajan antamat tiedot tuloverolain 13 §:ssä tarkoitettun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön työskentelyn arvioidusta kestosta sekä työn teettäjistä, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta, sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot.

6.6 Ennakkoperintälaki

25 §. Ennakkoperintärekisteri. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rajoitusti verovelvollinen voidaan merkitä ennakkoperintärekisteriin myös silloin, kun hänen kotipaikkansa on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

6.7 Laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä

51 §. Suorituksen maksajaa koskevia erityisiä säännöksiä. Pykälän 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin siten, että suorituksen maksajalle määrättävä ennakonpidätys olisi 40 prosenttia maksetuista suorituksista. Jos ennakkoperintälaiissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä säädettäisiin tai määrättäisiin kyseistä suoritusta koskevasta muusta ennakonpidätysprosentista, määrättäisiin ennakonpidätys suorituksen maksajalle kuitenkin tämän muun prosentin mukaan.

Esitetyn muutoksen myötä toimittamaton ennakonpidätys määrättäisiin suorituksen maksajalle maksuun kaavamaisen 40 prosentin mukaisena kaikkien suorituksen saajien osalta. Pääsäännöstä poikettaisiin ainoastaan silloin, jos ennakkoperintälaiissa tai ennakkoperintäasetuksessa olisi säädetty tai Verohallinnon päätöksessä olisi määrätty muun suuruudesta ennakonpidätysprosentista. Kaavamainen 40 prosentin ennakonpidätys koskisi tällöin luonnollisen henkilön saamia palkkoja ja luontoisetuja, urheilijan palkkaa, merityötuloa, Ahvenanmaan maantielauttatuloa ynnä muita palkaksi katsottavia suorituksia, ennakkoperintärekisteriin merkitsemättömän luonnollisen henkilön työkorvausta, luonnollisen henkilön ansiotuloa olevaa käyttökorvausta, luonnollisen henkilön urheilijan palkkiota, luonnollisen henkilön omaishoitajan palkkiota, luonnollisen henkilön perhehoitajan palkkiota ja kustannusten korvausta sekä luonnollisen henkilön muuta veronalaista ansiotuloa, henkilöstörahostosta nostettua rahasto-osuutta ja ylijäämää, vuorottelukorvausta, lasten kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea sekä muutosturvarahaa.

Ennakkoperintäasetuksessa on säädetty tai Verohallinnon päätöksessä on määrätty muusta ennakonpidätysprosentista esimerkiksi työttömyysturvaetuuden, lakkoavustuksen, opintorahan, aikuiskoulutustuen, ansiotuloa olevan työ- ja virkasuhde-eläkkeen, kuntoutustuen, kuntoutuskorotuksen ja muiden eläkkeiden ja elinkorkojen, Kansaneläkelaitoksen maksamien eläkkeiden, koron, voitto-osuuden, jälkimarkkinahyvityksen ja muun pääomatulon, pääomatuloa olevan käyttökorvauksen, vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutukseen perustuvan pääomatuloa olevan eläkkeen ja pitkäaikaissäätämissopimukseen perustuvan suorituksen, vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvan ansiotuloa olevan eläkkeen, julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadun osingon, julkisesti noteeratusta asuntojen vuokraustoimintaa harjoittavasta yhtiöstä saadun osingon, muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöistä saadun osingon, julkisesti noteeratusta osuuskunnista saadun ylijäämän, muusta kuin

julkisesti noteeratuista osuuskunnista saadun ylijäämän, kotimaisen säästöpankin kantarahasto-osuudelle ja lisärahastosijoitukselle maksetun voitto-osuuden ja koron sekä keskinäisen vakuutusyhtiön ja vakuutusyhdistyksen maksaman takuupääoman koron, hallintarekisteröidyn osakkeen osingolle sekä puun myyntitulolle ja vakuutuskorvaukselle. Näihin ei siis tulisi sovellettavaksi esitetty 40 prosentin kaavamainen veroprosentti.

Veron määräämisessä sovellettaisiin 40 prosentin kaavamaisista veroprosenttia myös niissä tapauksissa, joissa suorituksen saaja ei ollut esittänyt verokorttia ja ennakonpidätys olisi ennakoperintäasetuksen 3 §:n mukaan toimitettava 60 prosentin suuruisena.

Ennakonpidätyksen määrääminen maksettavaksi kohdistuu suorituksen maksajaan, joka on jättänyt ennakonpidätyksen toimittamatta ja näin laiminlyönyt ennakoperintälain 9 §:n mukaisen ennakonpidätysvelvollisuuden. Näissä tilanteissa ei ole välittömästi selvittävänä eikä ratkaistavana yksittäisten suoritusten saajien verotus.

Toimittamatta jätetty ennakonpidätys voi joissain tilanteissa kohdistua laajaan palkansaajien joukkoon, jotka voivat tulla yksilöidyksi selvitysten jälkeen tai jäädä kokonaan tai osittain yksilöimättä. Näiden palkansaajien tulot voivat myös muodostua eri lähteistä ja olla määrältään myös verotuksessa riidanalaisia. Toimittamatta jätetyn ennakonpidätyksen kaavamaisuus ja hallinnollinen yksinkertaisuus puoltavat sitä, että työnantajan toimittamatta jättämän ennakonpidätyksen määrääminen maksuun ei edellytä tuossa vaiheessa työntekijöiden yksilöllisten veron määräämishetken veroprosenttien selvittämistä.

Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain 51 §:n 2 momentin mukaan suorituksen maksajalle vero voidaan jättää määräämättä tai oikaisu tekemättä osittain tai kokonaan, kun olosuhteet huomioon ottaen on todennäköistä, että veron määräämistä tai oikaisua ei tarvita veron turvaamiseksi tai muusta vastaavasta erityisestä syystä. Säännöstä sovellettaisiin entiseen tapaan 51 §:n 1 momentin muuttamisesta huolimatta.

6.8 Veronkantolaki

20 §. Aiheettoman maksun palauttaminen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Säännöksessä oleva viittaus kumottavaksi ehdotettuun 28 §:ään poistettaisiin.

28 §. Palautuksen säilyttäminen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Palautuksia ei enää säilytettäisi verovelvollisen pyynnöstä tulevien maksuvelvoitteiden suorituksiksi. Palautusten säilyttäminen on koskenut Verohallinnon määräyksen nojalla ainoastaan oma-aloitteisten verojen palautuksia. Pykälän kumoamisen myötä kaikkien verolajien palautukset ja muut palautettavat määrät maksettaisiin verovelvolliselle viipymättä, jos palautusta ei ole käytettävä erääntyneen veron tai muun Verohallinnon saatavan suorituksiksi eikä muita palauttamisen esteitä ole.

32 §. Palautettavan määrän maksamista koskevat rajoitukset. Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään muun ohessa, että palautettava määrä voidaan jättää maksamatta, jos sitä säilytetään tulevien maksuvelvoitteiden suorituksiksi 28 §:n nojalla. Säännös ei olisi enää tältä osin tarpeen sen jälkeen, kun 28 §:n mukaisesta mahdollisuudesta palautuksen säilyttämiseen luovuttaisiin. Kyseinen maininta palautettavan määrän jättämisestä maksamatta ehdotetaan siten poistettavaksi 1 momentista.

6.9 Laki Verohallinnosta

2 c §. Vuokratun työvoiman käyttö. Verohallinnosta annettuun lakiin lisättäisiin uusi vuokratyövoiman käyttöä koskeva 2 c §. Kysymyksessä olisi uusi säännös, jossa säädettäisiin vuokratyövoiman käyttämisestä Verohallinnon tehtävissä. Ehdotetun säännöksen mukaisesti Verohallinto voisi käyttää vuokratyövoimaan ensinnäkin samoissa verotuksen avustavissa tehtävissä, jotka voidaan lain 2 b §:n mukaisesti siirtää yksityisen hoidettavaksi. Esimerkkinä tällaisesta tehtävästä on veroilmoituslomakkeiden tilauspalvelu, jossa asiakas voi tilata lomakkeita puhelimitse ja nämä tilatut lomakkeet laitetaan asiakkaan tilauksen mukaisesti kirjekuoreen ja lähetetään asiakkaan pyytämään osoitteeseen. Ehdotetun pykälän mukaisesti Verohallinto voisi käyttää vuokratyövoimaa myös avustavassa puhelinpalvelussa. Avustava puhelinpalvelu määriteltäisiin säännöksessä ja avustavassa puhelinpalvelutehtävässä voitaisiin käyttää vuokratyövoimaa, mutta tätä tehtävää ei voitaisi siirtää yksityiselle lain 2 b §:n mukaisesti.

Avustava puhelinpalvelutehtävä on julkinen hallintotehtävä. Verohallinto voisi säännöksen nojalla tehdä sopimuksen, jonka perusteella toinen työnantaja siirtäisi työntekijöitä Verohallinnon käyttöön. Verohallinnolle siirtyisi työsopimuslain 1 luvun 7 §:n mukainen oikeus johtaa ja valvoa työntekoa sekä ne työnantajalle säädetyt velvollisuudet, jotka liittyvät välittömästi työn tekemiseen ja sen järjestelyihin. Avustavassa puhelinpalvelussa ei hoidettaisi tehtäviä, joihin kuuluu verotusta koskevan päätöksentekovallan käyttöä tai verolainsäädännön tulkintaa. Sopimus avustavasta puhelinneuvontapalvelusta ei vaikuttaisi Verohallinnolle kuuluviin tehtäviin tai viranomaisen velvollisuuksiin.

Verohallinto ja vuokratyöntekijä vastaisivat Verohallinnon asiakkaisiin nähden siitä, että neuvontatehtävä hoidetaan asianmukaisesti. Verohallinto ei voi siirtää vastuuta tästä sopimuksin vuokratyöntekijälle. Vuokratyöntekijän asiana olisi hankkia asianmukainen työvoima, jota Verohallinto voi käyttää vuokratyöntekijän ja Verohallinnon välisen sopimuksen mukaisesti. Kuten työvoiman vuokrauksessa yleensäkin vuokratyöntekijä maksaisi palkan vuokratyöntekijälle ja vastaisi muun muassa tämän eläketurvan ja työterveyshuollon järjestämisestä.

Vuokratyöntekijöiden riittävä osaaminen on olennainen hyvän hallinnon tausta. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Verohallinnon velvollisuudesta huolehtia siitä, että vuokratyöntekijöillä on riittävä osaaminen heille annettaviin työtehtäviin. Verohallinto kouluttaisi ja perehdyttäisi vuokratyöntekijät heidän tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Avustavalla puhelinpalvelulla tarkoitettaisiin neuvontaa verotusta koskevan lainsäädännön ja sitä koskevien viranomaisohjeiden sisällöstä. Ottaen huomioon, että kysymys on laajamittaisesti käytettävästä, verotusta koskevasta avustavasta puhelinpalvelusta, ei ole mahdollista tyhjentävästi luetella tai yksityiskohtaisesti kuvata, mitä tietoja neuvonnassa voitaisiin kysyjille antaa. Puhelinneuvontapalvelun sisältö tulisi kuitenkin perustuslain 124 §:n perusteella määrittää niin tarkkarajaisesti kuin mahdollista. Määrittelyn keskeinen lähtökohta olisi, että puhelinpalvelussa annettaisiin vain neuvontaa lainsäädännön ja sitä koskevien julkisten viranomaisohjeiden sisällöstä, jotka olisivat täten saatavilla myös esimerkiksi Verohallinnon vero.fi -internetsivustolla. Säännöstiedon ja ohjeiden osalta neuvonta vastaisi näin ollen muita, esimerkiksi internetin kautta verovelvollisten käytettävissä olevia säännöstietolähteitä. Tämän lisäksi neuvontatilanteessa voitaisiin antaa tunnistetulle asiakkaalle tietojärjestelmästä häntä koskevia yksiselitteisiä tietoja, kuten järjestelmästä ilmenevä tieto asiakkaan veroilmoituksen määräpäivästä, veron eräpäivästä ja määrästä tai veronmaksun viitenumeroista.

Palveluun ei liittyisi missään muodossa verotusta koskevaa päätöksentekovallan käyttöä. Avustavaa puhelinpalvelua tekevä vuokratyöntekijä siirtäisi puhelun virkamiehelle silloin, kun

asia edellyttäisi virkavastuulla tehtävää harkintaa tai mikäli säännökset ja ohjeet olisivat joissakin tapauksissa tulkinnanvaraisia. Asia saatettaisiin virkamiehen hoidettavaksi siirtämällä puhelu heti hänelle tai siten, että virkamies soittaisi takaisin asiakkaalle. Virkamiehelle siirtämisen perusteita käytäisiin läpi vuokratyöntekijän perehdytyksessä. Epävarmoissa tapauksissa tilanteissa asia tulisi siirtää virkamiehelle matalalla kynnyksellä.

Vuokratyöntekijän menettelyä seurattaisiin erityisellä tarkkuudella, kuten uusien työntekijöiden suoriutumista muutenkin, ja hänelle annettaisiin tukea ja ohjausta. Käytännössä vuokratyöntekijä vastaisi sellaisiin selviin kysymyksiin, joihin löytyy vastaus suoraan lainsäädännöstä tai Verohallinnon ohjeista. Avustavassa puhelinpalvelussa esiintyviä tyypillisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi ilmoittamisen ja maksamisen määräpäivät tai tavanomaisten vähennysten, kuten kotitalousvähennyksen saamisen perusteet, joista kerrottaisiin Verohallinnon ohjeiden mukaisesti.

Vuokratyö tapahtuisi Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisena Verohallinnon työvälineillä, jolloin Verohallinto valvoisi myös tiedonhallintaa sekä tietosuojaa ja tietoturvaa koskevien vaatimusten toteutumista vuokratyöntekijöiden työtehtävissä. Vuokratyöntekijöiden henkilötietojen käsittely vastaisi sitä, mitä Verohallinnossa muutoinkin liittyy vastaavaan puhelinpalvelutehtävään, joka hoidetaan Verohallinnon oman henkilöstön toimesta. Tietojärjestelmän käyttöoikeudet rajattaisiin koskemaan tässä tehtävässä tarvittavia tietoja ja tietojen käsittelyn valvonta toteutettaisiin samalla tavalla kuin Verohallinnon oman henkilöstön kohdalla. Ennen työskentelyn aloittamista vuokratyöntekijät perehdytettäisiin muun ohessa tietosuojaan ja yksittäisten asiakkaiden verotustietojen salassapitoon liittyviin vaatimuksiin.

Avustavaa puhelinpalvelua vuokratyöntekijänä hoitavaan henkilöön sovellettaisiin eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen Verohallinnon vuokratyövoiman käytöstä antaman päätöksen sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tätä tehtävää. Vahingonkorvausvastuun osalta sovellettaisiin vahingonkorvauslakia, johon säännöksessä viitattaisiin.

Verohallinnosta annettuun lakiin ehdotettua lisäystä avustavan puhelinneuvontapalvelun teettämisestä vuokratyönä tulee arvioida suhteessa perustuslain 124 §:ään. Lisäksi ehdotus on merkityksellinen perustuslain 21 §:n oikeusturvaa koskevan sääntelyn näkökulmasta. Vuokratyöntekijöiden hoitaessa sopimusperusteisesti avustavaa puhelinneuvontaa kysymys ei olisi verotusta koskevan päätöksentekovallan käyttöön kuuluvista tehtävistä. Sopimus avustavasta puhelinpalvelusta ei myöskään vaikuttaisi viranomaisen velvollisuuksiin. Koska vuokratyöntekijän rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädettäisiin lailla, ei ehdotuksella arvioida olevan luonnollisen henkilön oikeusturvaa heikentävää vaikutusta.

6.10 Laki tuloverolain muuttamisesta (876/2017)

Tuloverolain muuttamisesta annetun lain (876/2017) voimaantulosäännökseen lisättäisiin uusi 3 momentti. Säännös sisältäisi siirtymäsäännöksen lailla 876/2017 säädettyyn tuloverolain 68 §:n 2 momenttiin. Siirtymäsäännöksen mukaan työnantajan ennen lain 876/2017 voimaantuloa työntekijälle ottamiin vapaaehtoisin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin sovellettaisiin laissa 876/2017 säädetyin 68 §:n 2 momentin asemesta mainitun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Siirtymäsäännös on tarpeen lisätä, koska laki 876/2017 ei sisältänyt ennen lain voimaantuloa otettuihin vakuutuksiin soveltuvaa siirtymäsäännöstä. Kun tuloverolain 68 §:n 2 momenttia on muutettu laeilla 1741/2009 ja 772/2004, lakien säätämisen yhteydessä siirtymäsäännöksellä on pidetty voimassa ennen lakimuutosta otettuihin vakuutuksiin soveltuneet säännökset. Laissa

876/2017 tuloverolain 68 §:n 2 momenttiin tehtiin teknisluonteinen muutos, jonka säätämisen yhteydessä vastaava siirtymäsäännös on todennäköisesti epähuomiossa jäänyt säätämättä. Koska siirtymäsäännöstä ei tällöin säädetty, ei tuloverolain 68 §:n 2 momenttiin ole lakiteknisesti kohdistunut siirtymäsäännöstä 1.1.2018 jälkeen. Nyt ehdotetulla muutoksella korjataan lain 876/2017 säätämisen yhteydessä muodostunut oikeustila vastaamaan aikaisempaa oikeustilaa, jossa vanhoihin vakuutuksiin sovelletaan siirtymäsäännösten nojalla aiemmin voimassa olleita säännöksiä.

7 Voimaantulo

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistoa koskevat ja muut siihen liittyvät tuloverolain, korkotulon lähdeverosta annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Muutoksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2027 toimitettavassa verotuksessa. Muutosten voimaantulon ajoittamisella vuoden 2027 alkuun on tarkoitus antaa säästäjille sekä vakuutuksenantajille ja pitkäaikaissästämissopimuksen tarjoajille riittävästi aikaa varautua maksujen vähennyskelpoisuuden poistoon. Lisäksi myöhäisemmällä voimaantulolla pyritään lieventämään lakimuutoksesta aiheutuvia haasteita, joita välittömästä maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisesta olisi syntynyt verovelvollisille, joiden suunnitelmissa on ollut aloittaa eläkkeen tai ps-suorituksen nostaminen ennen 1.1.2027.

Tuloverolain muuttamista koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentissa säädettäisiin poikkeus 34 a §:n 1 momentin pääsääntöön, jonka mukaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuva suoritus verotetaan pääomatulona. Siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että luonnollisen henkilön ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus sekä takaisinoston perusteella saatu määrä samoin kuin pitkäaikaissästämissopimukseen perustuva suoritus on veronalaista ansiotuloa siltä osin kuin se on kertynyt ansiotulosta vähennettyjen maksujen ja niille kertyneen tuoton perusteella. Säännös koskisi ennen 6.5.2004 otettuja vakuutuksia, joiden maksuja on voinut vähentää ansiotulosta verovuoteen 2005 asti.

Voimaantulosäännöksen 3 momentissa puolestaan säädettäisiin tuloverolain 34 b §:n 1 momenttia koskeva siirtymäsäännös, jonka mukaan mainittua momenttia sovellettaisiin vain lain voimaantulon jälkeen tehtyihin vapaaehtoiseen yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissästämissopimuksiin. Ennen lain voimaantuloa tehtyihin vakuutuksiin ja pitkäaikaissästämissopimuksiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä eläkkeen tai suorituksen verottamisesta korotettuna. Siirtymäsäännöksen tarkoituksena on pysyttää voimassa aiemmat säännökseen kohdistuneet siirtymäsäännökset mukaan lukien aiemmin voimassa olleissa 34 b §:n 1 momenteissa olleet viittaukset muihin säännöksiin.

Voimaantulosäännöksen 4 momentissa säädettäisiin lisäksi poikkeuksesta, jonka mukaan tuloverolain 34 b §:n 1 momentista ja aiempien siirtymäsäännösten nojalla mainitun momentin sijaan sovellettavista säännöksistä poiketen korotusta ei määrättäisi, jos verovelvolliselle maksetaan kertasuorituksena vakuutukseen tai pitkäaikaissästämissopimukseen kertyneet säästövarat kokonaisuudessaan, jos säästövarojen määrä lain voimaantulohetkellä on enintään 5 000 euroa ja suoritus maksetaan kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Ehdotusta on kuvattu tarkemmin esityksen jaksossa 4.1.1 ja tuloverolain 34 b §:n säännöskohtaisissa perusteluissa.

Tuloverolain muuttamista koskevan lain voimaantulosäännöksen 5 momentissa säädettäisiin tuloverolain 68 §:n 2 momenttia koskevasta siirtymäsäännöksestä. Ehdotetun lain 68 §:n 2 momenttia sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen otettaviin vapaaehtoisin yksilöllisiin vakuutuksiin. Työnantajan ennen lain voimaantuloa työntekijälle ottamiin vakuutuksiin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Siirtymäsäännösten perusteella työnantajan maksamien maksujen verovapautta koskevat edellytykset esimerkiksi eläkeikään liittyen riippuisivat siitä, minkälaiset säännökset olivat voimassa vakuutuksen ottamishetkellä.

Verotusmenettelystä annetun lain, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain ja tulotietojärjestelmästä annetun lain muutokset, jotka koskevat suomalaisella aluksella työskentelevän vuokratun henkilöstön saaman tulon verotusta sekä ilmoittamisvelvollisuutta, on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026. Rajoitetusti verovelvollisen ennakoperintärekisteriin merkitsemistä koskeva ennakoperintälain 25 §:n muutos on tarkoitus tulla voimaan myös 1.1.2026.

Veronkantalain 28 §:n kumoaminen ehdotetaan tulevaksi voimaan elokuun 2025 aikana. Palautusten säilyttämisestä luovuttaisiin lain voimaantulohetkellä, jolloin säilytettäväksi pyydyt palautukset maksettaisiin verovelvollisille. Lain voimaantuloajankohta mahdollistaisi säilytettäväksi pyydettyjen palautusten käytön voimassa olevan lain mukaisesti elokuun 2025 yleisenä eräpäivänä erääntyville oma-aloitteisille veroille ja käyttämättä olevien palautusten palauttamisen verovelvollisille ennen kuukauden 25. päivänä erääntyviä ennakoveroja.

Verohallinnon vuokratun työvoiman käyttöä koskeva Verohallinnosta annetun lain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2025. Samoin ennakonpidätyksen määräämistä maksajalle koskeva oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2025. Tällöin muutos koskisi 1.7.2025 ja sen jälkeen suorituksen maksajille tehtäviä veron määräämispäätöksiä.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

8.1 Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotuen poistaminen

8.1.1 Omaisuuden suoja ja perusteltujen odotusten suoja koskeva perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntö

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Pykälän 1 momentin yleislausekkeen perusteella arvioidaan lähinnä omistajan käyttöoikeuksien ja omistajan määräämävallan erilaisia rajoituksia. Tällaisiin omaisuudensuojan rajoituksiin sovelletaan perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä (ks. esim. PeVL 20/2010 vp).

Perustuslakivaliokunta on todennut, että omaisuuden perustuslainsuoja turvaa myös sopimussuhteiden pysyvyyttä, joskaan kielto puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei ole perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunut ehdottomaksi (Ks. esim. PeVL 42/2006 vp, PeVL 63/2002 vp, ja PeVL 37/1998 vp). Varallisuusosoikeudellisten oikeustoimien pysyvyyden suojan taustalla on ajatus oikeussubjektien perusteltujen odotusten suojaamisesta taloudellisissa asioissa (ks. esim. PeVL 42/2006 vp, PeVL 21/2004 vp, ja PeVL 33/2002 vp). Perusteltujen odotusten suojaan on valiokunnan käytännössä katsottu kuuluvan oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusapuolten oikeusasemaa (PeVL 42/2006 vp ja PeVL 21/2004 vp). Perusteltujen odotusten ja luottamuksen suojan merkityksen on katsottu

korostuvan, kun kyseessä on lailla alun alkaen luotu erityisjärjestely (PeVL 4/2008 vp, PeVL 25/2005 vp ja PeVL 45/2002 vp). Toisaalta valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että painavien yleisten etujen vuoksi lainsäädännön ei voi perustellusti odottaa säilyvän kaikissa oloissa muuttumattomana (esimerkiksi PeVL 56/2005 vp ja PeVL 31/2006 vp). Valiokunta on arvioinut tällaistaikin omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden, kannalta (ks. esim. PeVL 56/2005 vp ja PeVL 13/2003 vp).

8.1.2 Vakuutusmaksujen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poisto omaisuuden suojan näkökulmasta

8.1.2.1 Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 21/2004 vp

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotusta koskevat säännökset olivat perustuslakivaliokunnan arvioitavana vuoden 2004 lakiehdotuksen (HE 80/2004 vp) eduskuntakäsittelyssä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 21/2004 vp) tarkastelukulma oli pääasiassa vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaan eläkeikään ehdotetun muutoksen arviointi perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan näkökulmasta.

Lausunnon mukaan sääntely ei suoranaisesti koskenut vakuutus sopimusten sisältöä eikä vaikuttanut välittömästi sopimussuhteen osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Sääntelyn vaikutukset sopijapuolten oikeusasemaan olivat välillisiä. Valiokunta katsoi kuitenkin, että vakuutusmaksujen vähennysoikeuden edellytyksenä olevaa eläkeikää on nimenomaan eläkevakuutus sopimuksen kohdalla pidettävä sellaisena sopimuksen tekemiseen vaikuttavana olennaisena seikkana, jota koskeva sääntely on merkityksellistä omaisuuden suojan näkökulmasta.

Valiokunta katsoi, että sääntelyllä on sinänsä perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet, mutta piti siirtymäjärjestelyjä sääntelyn oikeasuhteisuuden kannalta pulmallisena. Valiokunta piti mahdollisena, että säästäjän on sääntelyn seurauksena lykättävä vapaaehtoiselle eläkkeelle jäämistään. Ehdotuksen haitallisina pidettävien vaikutusten katsottiin kohdistuvan etenkin niihin lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää oleviin henkilöihin, joiden vakuutussäästö on kertynyt pitkän ajan kuluessa maksettavista pienistä vakuutusmaksuista. Eläkkeen maksuajankohdan siirtyminen sovittua myöhemmäksi voi valiokunnan mukaan näissä tapauksissa muodostua vakuutussäästäjän kannalta kohtuuttomaksi.

Valiokunta piti esittämänsä kokonaisarvion perusteella valtiosääntöoikeudellisista syistä välttämättömänä, että eläkeiän korottamisesta johtuvia vaikutuksia lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää oleviin säästäjiin pehmennetään pidentämällä ehdotettua yhden vuoden siirtymäaikaa merkittävästi, esimerkiksi viiteen vuoteen.

Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä valtiovarainvaliokunta ehdotti mietinnössään VaVM 9/2004 vp lakiehdotusta muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta siten, että kaikkiin vanhoihin sopimuksiin sovellettaisiin ikärajan osalta viiden vuoden siirtymäaikaa lakiehdotuksen mukaisen yhden vuoden siirtymäajan sijasta. Valiokunta totesi, että siirtymäaika kohdistuu keskeisesti siihen kohdejoukkoon, joka tuolloin oli lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää.

8.1.2.2 Ehdotettavien muutosten arviointi omaisuuden suojan näkökulmasta

Esityksessä ehdotetaan, että vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuus poistetaan. Ehdotetulla muutoksella on yhtäältä fiskaalinen tavoite. Verotuen poistamisella tavoitellaan 37 miljoonan euron verotulojen kasvua. Kysymys on toisaalta myös eri sijoitusmuotojen kohtelun yhdenmukaistamisesta ja verojärjestelmän neutraalisuuden lisäämisestä tältä osin. Suomen lakisääteinen eläkejärjestelmä on kansainvälisesti vertaillen kattava. Tämän vuoksi vapaaehtoisen eläkesäästämisen tukemiseen ei ole Suomessa vastaavaa yhteiskunnallista tarvetta kuin maissa, joissa lakisääteinen eläketurva on heikompi. Koska lakisääteinen eläkejärjestelmä kattaa jo suuren osan väestön eläketurvasta, vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen perusteet ovat Suomessa vähäisemmät.

Uusien vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten tai pitkäaikaissäästämissopimusten solmiminen on käytännössä loppunut vuonna 2013 voimaan tulleen lakimuutoksen jälkeen. Tällöin eläkkeen maksamisen alkamisikä nostettiin vähintään 68 vuoteen. Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten merkitys eläkesäästämisen muotona on siis olematon uusissa sopimuksissa, mikä ei sekään puolla verotuen säilyttämistä.

Vähennyskelpoisuuden poistamisella on vaikutusta niihin verovelvollisiin, joilla on voimassa oleva vakuutus sopimus tai pitkäaikaissäästämissopimus, ja jotka eivät vielä ole saavuttaneet eläkkeen tai ps-suorituksen maksamiselle edellytettyä ikää. Vuonna 2023 yhteensä noin 187 000 verovelvollista vähensi vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen maksuja verotuksessaan. Maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen jälkeen verovelvollisilla ei ole kannustinta jatkaa eläkesäästämistä vapaaehtoisella yksilöllisellä eläkevakuutuksella tai pitkäaikaissäästämissopimuksella. Tällaisten verovelvollisten eläkesäästäminen siirtyy tällöin todennäköisesti toisiin säästämismuotoihin, joiden nostamista eivät koske yhtä tiukat ehdot kuin vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia tai pitkäaikaissäästämissopimuksia. Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ja pitkäaikaissäästämissopimusten maksujen maksaminen on perustunut vakuutusnottajan tai sopimuksen varoihin oikeutetun vapaaseen harkintaan. Maksujen suuruutta tai maksuajankohtia ei ole sidottu sopimusehdoissa, joten vakuutusnottaja ei esimerkiksi ole ollut aiemminkaan velvoitettu maksamaan maksuja vakuutukseen. Tilanne ei muutu tältä osin maksujen vähennyskelpoisuuden poistuessa.

Maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisella ei olisi vaikutusta eläkevakuutuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen maksujen perusteella jo kertyneiden säästövarojen verotukseen, niiden perusteella maksettavan suorituksen maksamisen alkamisajankohtaan tai keston. Ehdotetuista muutoksista ei aiheutuisi tarvetta muuttaa vakuutus sopimuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen ehtoja.

Veromuutosten voimaantuloon on verrattain harvoin liittynyt siirtymäsäännöksiä, joilla muutosten vaikutuksia olisi rajoitettu koskemaan vasta voimaantulon jälkeen tehtyjä yksityisoikeudellisia oikeustoimia. Verolainsäädäntöä on päinvastoin useasti muutettu tavoilla, joilla on ollut vaikutuksia pitkäaikaisiin sopimussuhteisiin. Näin on menetelty muun ohessa, kun oman asunnon hankkimiseen kohdistuneen velan korkojen vähennysoikeus poistettiin tai kun myyntivoittoverotusta tai talletuskorkojen verotusta tiukennettiin. Muutokset on katsottu voitavan toteuttaa tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Tämä mahdollisuus on tärkeää, jotta eduskunta voisi tehokkaasti käyttää sille perustuslain 3 §:ssä annettua valtaa päättää valtiontaloudesta. Varsinaisesti taannehtivasta lainsäädännöstä ei ole ollut kysymys, sillä itse veroseuraamukset ovat kohdistuneet vasta lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.

Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on kasvattaa verotuloja. Lakimuutoksella ei olisi verotuloja kasvattavaa vaikutusta, jos vähennyskelpoisuuden poisto koskisi pelkästään lakimuutoksen voimaantulon jälkeen solmittuja sopimuksia, kun otetaan huomioon, että uusia vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia ja pitkäaikaissäätämissopimuksia ei käytännössä ole solmittu juuri lainkaan sitten vuoden 2013 lakimuutoksen. Jotta tavoitteeseen päästäisiin, vähennyskelpoisuuden poistamisen tulee koskea myös ennen lakimuutoksen voimaantuloa solmittuja vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia ja pitkäaikaissäätämissopimuksia. Kysymys ei olisi taannehtivasta lainsäädännöstä, sillä veroseuraamukset kohdistuisivat vasta lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.

Hallituksen näkemyksen mukaan vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisessa ei ole kysymys perustuslain 15 §:ssä turvatuksi omaisuuden suojan ja perusteltujen odotusten suojan näkökulmasta samankaltaisesta tilanteesta kuin hallituksen esityksessä HE 80/2004 vp ehdotetussa ja perustuslakivaliokunnan arvioimassa (PeVL 21/2004 vp) vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olleen eläkeiän korottamisessa. Vähennyskelpoisuuden eläkeikää nostettaessa vakuutetut joutuivat käytännössä muuttamaan vakuutusopimustaan ja lykkäämään eläkkeen nostoikää siitä, mistä he olivat sopineet sopimusta tehdessään, jotta maksujen vähennyskelpoisuus olisi säilynyt. Vuoden 2004 lakimuutoksella säilytettiin verotuki, mutta sen edellytyksiin tehtiin muutoksia. Näin tapahtui myös vuoden 2009 lakimuutoksessa. Nyt ehdotetussa muutoksessa verotuesta luovuttaisiin kokonaisuudessaan. Nyt ehdotettu muutos ei aiheuta tarvetta eläkevakuutusopimuksen tai pitkäaikaissäätämissopimuksen muuttamiseen, koska muutoksella ei ole vaikutusta eläkkeen tai ps-suorituksen nostohetkeen.

Verotuet muodostavat poikkeuksen verojärjestelmän perusasetelmaan, jossa kaikki tulot ovat veronalaisia ja veronalaiseen tuloon kohdistuvat menot vähennyskelpoisia. Eduskunnalla on valta säätää uusia verotukia ja sekä valta päättää niiden poistamisesta. Tämä on osa eduskunnan perustuslain 3 §:ssä säädettyä lainsäädäntövaltaa ja valtaa päättää valtiontaloudesta. Ehdotetulla lainsäädännöllä ei puututtaisi taannehtivasti sopimussuhteisiin. Nyt ehdotettavalla muutoksella eli vapaaehtoista eläkesäästämistä koskevan verotuen poistamisella tavoitellaan verotulojen kasvattamista haastavassa taloudellisessa tilanteessa. Tätä fiskaalista tavoitetta yhdessä eri sijoitusmuotojen verokohtelun yhdenmukaistamisen ja neutraalisuuden lisäämisen kanssa on pidettävä hyväksyttävänä perusteina lakimuutokselle.

Vaikka vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamista koskevalla ehdotuksella ei puututa taannehtivasti sopimussuhteisiin, voi maksujen poistamisella olla välillistä vaikutusta vakuutusnottajien ja sopimuksen varoihin oikeutetun säästämiskäyttäytymiseen. Ehdotuksella voidaan nähdä olevan myös välillistä merkitystä perustuslain 15 §:ään palautuvaan perusteltujen odotusten suojaan. Hallituksen näkemyksen mukaan ehdotuksella on kuitenkin hyväksyttävät perusteet ja sääntelyä on pidettävä myös oikeasuhtaisena.

Ehdotuksella ei puututa eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäätämissopimukseen jo kertyneisiin varoihin tai niiden perusteella aikanaan maksettavien suoritusten verotukseen. Jos vakuutusnottaja tai sopimuksen varoihin oikeutettu ei halua jatkaa maksujen maksamista vähennyskelpoisuuden poistamisen jälkeen, hän voi halutessaan olla maksamatta maksuja kuten aiemminkin. Hänellä on myös mahdollisuus siirtyä säästämään muihin tarjolla oleviin sijoitustuotteisiin. Hallituksen näkemyksen mukaan yhden sijoitustuotteen eli vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen verotuen poistamista ei voida pitää vakuutusnottajan tai sopimuksen varoihin oikeutetun kannalta kohtuuttomana muutoksena, kun otetaan huomioon laajat mahdollisuudet sijoittaa muihin sijoitustuotteisiin,

joiden muut ehdot voivat olla säästäjälle edullisempia kuin eläkevakuutuksissa tai pitkäaikaissäätämissopimuksissa.

Vaikka verovähennysoikeuden poistamisen johdosta sijoittamiseen on jatkossa käytettävissä vähemmän varoja, on ehdotettua vähennyskelpoisuuden poistamista silti pidettävä oikeasuhtaisena toimenpiteenä ehdotuksen tavoitteisiin nähden. Valtaosa voimassa olevista eläkevakuutuksista on otettu vuosina 1995–2009, joten vakuutusentajat ovat päässeet hyötymään vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden tuottamasta muita sijoitustuotteita edullisemmasta verokohtelusta jo verrattain pitkän ajan. Vuoden 2013 jälkeen uusia vakuutuksia tai pitkäaikaissäätämissopimuksia ei ole otettu juuri lainkaan. Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnoissaan, että painavien yleisten etujen vuoksi lainsäädännön ei voi perustellusti odottaa säilyvän kaikissa oloissa muuttumattomana. Hallituksen näkemyksen mukaan eduskunnalla on oltava mahdollisuus muuttaa verolainsäädäntöä budjettivaltansa piirissä myös siten, että aiemmin myönnettyjä verotuksia rajoitetaan tai poistetaan. Perustellusti voitaisiin myös kysyä, onko perusteltujen odotusten suoja tarkoitettu turvaamaan verovelvollisen suunnitelmia sijoittaa tulevaisuudessa yhteen tiettyyn verotettuun sijoitusmuotoon, vaikka muita vaihtoehtoisia sijoitustuotteita olisikin tarjolla, kun otetaan vielä huomioon, että Suomessa lakisääteinen eläkejärjestelmä kattaa suuren osan väestön eläketurvasta.

Ehdotuksen kohtuullisuuden arvioinnissa voidaan myös ottaa huomioon, että vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen maksaminen on perustunut ja perustuu jatkossakin vapaaehtoisuuteen. Maksujen maksaminen edellyttää myös, että vakuutusentajalla tai sopimuksen varoihin oikeutetulla on tuloja tai varallisuutta, joilla suorittaa maksuja. Ehdotuksen veroja kiristävä vaikutus kohdistuu sekä suhteellisesti että euromääräisesti eniten suurituloisimpaan tulodesiiliin eli suurituloisiin kotitalouksiin. Poistettavaksi ehdotettu verotuki on siten hyödyttänyt selvästi enemmän suurituloisia kuin vähemmän ansaitsevia. Oikeasuhtaisuuden näkökulmasta voidaan arvioida, että suurempituloisilla on lähtökohtaisesti paremmat mahdollisuudet sopeutua myös verotuen poistamisen vaikutukseen.

Hallituksen näkemyksen mukaan vuosien 2004 ja 2009 lakimuutosten kaltaiset pitkät siirtymäajat eivät ole suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta välttämättömiä nyt ehdotettaville muutoksille. Esityksessä ehdotettavissa muutoksissa on kuitenkin otettu kohtuussyistä huomioon tiettyjä vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen vaikutuksia lieventäviä seikkoja. Ensinnäkin lakimuutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan vasta vuoden 2027 alusta lukien. Maksuja voisi siten vähentää nykyiseen tapaan vielä vuoden 2026 loppuun asti. Maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisella ei olisi siten vaikutusta ennen vuotta 2027 eläkkeen tai ps-suorituksen nostoiän saavuttaville verovelvollisille.

Toiseksi esityksessä ehdotetaan, että vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäätämissopimukseen kertyneet pienet, enintään 5 000 euron suuriset, säästömäärät voisi nostaa kahden vuoden ajan lain voimaantulon jälkeen ilman, että suorituksia verotettaisiin korotettuna. Lähtökohtaisesti verovelvollinen voi nostaa eläkkeen tai ps-suorituksen vasta siinä vaiheessa, kun hän saavuttaa vakuutuksessa tai sopimuksessa sovitun iän. Tähän ikään voi olla pitkäkin aika, mikä tarkoittaisi, että vakuutukseen tai pitkäaikaissäätämissopimukseen ei tulisi lähtökohtaisesti vähennyskelpoisuuden poistamisen ja eläkkeen tai ps-suorituksen nostamisen välisenä aikana uusia suorituksia. Tänä aikana olemassa olevalle säästömäärälle kertyisi tuottoja, mutta siihen kohdistuisi toisaalta myös kuluja. Kohtuussyistä on perusteltua, että tällaiset vähäiseksi jääneet kertyneet säästömäärät voisi nostaa pitkäaikaisesti pois ilman ennenaikaiselle nostamiselle säädettyä verotuksellista

sanktiota siitä huolimatta, että vakuutuksenottaja tai pitkäaikaissäätämissopimuksen solmija on sopimusta tehdessään sitoutunut siihen, että eläkettä tai ps-suoritusta maksetaan vasta tietystä iästä lähtien.

Kolmanneksi ehdotetaan, että jos verovelvollinen vähennyskelpoisuuden poistamisesta huolimatta jatkaa suoritusten tekemistä vakuutukseen tai pitkäaikaissäätämissopimukseen, näistä suorituksista ja niille kertyneistä varoista verotetaan pääomatulona ainoastaan tuotto. Verovelvollisella ei siten olisi verolainsäädännöstä johtuvaa estettä jatkaa halutessaan suoritusten tekemistä vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissäätämissopimukseen maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen jälkeen. Tällöin näistä maksuista kertyneistä säästöistä verotettaisiin ainoastaan tuoton osuus. Verovelvollisella on tietysti mahdollisuus jatkaa eläkesäästämistä myös muilla sijoitustuotteilla. Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella kertyneet säästövarat olisivat nostettavissa tässäkin tapauksessa alkuperäisen sopimuksen ehtojen mukaisesti sopimukseen sovellettavan ikärajan mukaisesti.

8.2 Suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön saamaa tuloa koskevat ilmoitusvelvollisuudet

Esityksessä ehdotetaan, että verotusmenettelystä annetun lain 15 a §:n 1 momentin ja 17 §:n 7 momentin mukainen tiedonantovelvollisuus sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n 2 momentin 10 ja 17 kohdan mukainen tulorekisteri-ilmoitusten antamisvelvollisuus laajennetaan koskemaan suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön saamaa tuloa ja muita työskentelyyn liittyviä tietoja. Tietojen ilmoittamisessa on kysymys henkilötietojen käsittelystä. Lakiehdotukset ovat siten merkityksellisiä perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään pykälän 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on todennut, että on lähtökohtaisesti riittävää, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuojasetuksen kanssa. Tietosuojasetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn (PeVL 14/2018 vp). Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisiin tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (PeVL 31/2017 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, PeVL 26/2017 vp, PeVL 2/2017 vp ja PeVL 44/2016 vp).

Edellä mainituissa verotusmenettelystä annettua lakia ja tulotietojärjestelmästä annettua lakia koskevissa ehdotuksissa käytettäisiin yleiseen tietosuojasetukseen perustuvaa kansallista liikkumavaraa siltä osin kuin ne sisältävät erityissäännöksiä henkilötietojen käsittelystä. Kansallisen liikkumavaran käyttäminen perustuu yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 2 kohtaan.

Tietosuojasetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelystä, joka tehdään 1 kohdan c ja e alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan perusteella tietosuoja-asetuksen säännöksiä voidaan mukauttaa antamalla erityisiä säännöksiä esimerkiksi käsiteltävien tietojen tyypeistä, rekisteröidyistä ja henkilötietojen luovuttamisesta. Jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan puolestaan käsittely on sallittua, jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Käsittelyn perustasta on 6 artiklan 3 kohdan mukaan säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Henkilötietoja ei voida siten käsitellä suoraan 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla. Sääntely on toteutettava yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 2–3 kohdan asettamissa puitteissa. Nyt käsiteltävänä olevat lakiehdotukset luovat suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön, hänen saamansa tulon ja eräiden siihen liitännäisten tietojen ilmoittamista koskevaa sääntelyä. Ehdotukseen liittyvän henkilötietojen käsittelyn ensisijainen oikeusperuste olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, jonka perusteella rekisteröidyn oikeudet määräytyisivät. Käsittelyyn voidaan kuitenkin katsoa liittyvän myös e alakohdassa tarkoitettua yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista tai julkisen vallan käyttöä.

Ehdotettu sääntely on toteutettu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti huomioiden ne seikat, joista tietosuoja-asetuksen mukaan voidaan säätää. Esityksen tavoitteena on saattaa suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun henkilön palkkaa koskeva ilmoitusmenettely vastaamaan tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitettua vuokratyöntekijän palkkaa koskevaa menettelyä. Ehdotus laajentaisi edellä mainittua henkilöryhmää koskevaa ilmoitusvelvollisuutta, mutta ei toisi muutosta palkan veronalaisuuteen. Ehdotettu sääntely parantaa Verohallinnon tiedonsaantia ja siten mahdollisuuksia toimittaa verotus oikein. Ehdotus parantaa myös Verohallinnon mahdollisuuksia valvoa verojen ilmoittamista ja maksamista koskevien velvollisuuksien täyttämistä. Verotuksen toimittaminen ja verovalvonta ovat Verohallinnon keskeisiä lakisääteisiä tehtäviä, joista säädetään Verohallinnosta annetun lain 2 §:ssä. Lakiehdotukset täyttävät siten myös tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan ja tietosuojaalain (1050/2018) 4 §:n 2 kohdan mukaiset vaatimukset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta ja oikeasuhtaisuudesta.

8.3 Vuokratyövoiman käyttö Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa

Perustuslain 124 §:ssä säädetään niistä edellytyksistä, joita tulee noudattaa silloin, kun julkisia hallintotehtäviä annetaan muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Pykälän mukaisesti julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Pykälän perusteluiden mukaan (HE 1/1998 vp.) säännöksen tarkoituksena on rajoittaa julkisten hallintotehtävien osoittamista varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Viranomaistehtävän siirtämisen yksityiselle tulisi olla poikkeuksellista. Julkisen hallintotehtävän siirtämisen tarkoituksenmukaisuus on siirron oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen arvioidaan tapauskohtaisesti. Arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden ohella. Myös siirrettävän tehtävän luonne on arvioinnin kannalta merkityksellinen. Tarkoituksenmukaisuuden vaatimus

voi täyttyä helpommin palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla kuin yksilön tai yhteisön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksen teon kohdalla.

Julkisella hallintotehtävällä viitataan perustuslaissa verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (PeVL 15/2019 vp).

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön perusteella viranomaisen avustava puhelinneuvontatehtävä on julkinen hallintotehtävä (PeVL 11/2006 vp, s. 2). Avustavan puhelinpalvelutehtävän teettämistä muulla kuin Verohallinnon omilla työntekijöillä on siten tarkasteltava perustuslain 124 §:ssä säädettyjen edellytysten perusteella.

Esityksessä on erotettu neuvonnan käsitteestä avustava neuvonta ja avustavan neuvonnan tehtävät on yksilöity. Esityksen mukainen avustava puhelinpalvelutehtävä ei sisällä verotusta koskevaa päätöksentekovallan käyttämistä, eikä se siten sisällä julkisen vallan tai merkittävän julkisen vallan käyttämistä.

Luonnollisilla henkilöillä ja yhteisöillä on oikeus saada hallintolain mukaista neuvontaa veroasioissa Verohallinnolta. Neuvonta on Verohallinnon lakisääteinen tehtävä ja sillä on oikeudellista merkitystä Verohallinnon asiakkaille.

Perustuslain 124 §:n mukaisesti tehtävän siirto muulle kuin viranomaiselle tulee olla tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Esityksessä on kuvattu avustavan neuvonnan tarkoittavan niiden julkisten tietojen läpi käymistä, jotka ovat saatavissa Verohallinnon internet-sivuilta. Silloin, jos asiakas tarvitsee muunlaista neuvontaa tai asian tulkintaa, siirretään asiakas Verohallinnon virkailijalle. Verohallinnon puhelinneuvonnassa on kysynnän vaihtelua esimerkiksi keväällä ja puhelinneuvonta voi ajoittain ruuhkautua. Verohallinnon tulee taata puhelinneuvonnan saatavuus myös ruuhka-aikana. Verohallinnolle ei ole tarkoituksenmukaista ylläpitää virkamiesreserviä ruuhkatilanteita varten. Verohallinnon tehtävien tehokkaan suorittamisen näkökulmasta avustavaan neuvontatehtävään ei tulisi siirtää virkamiehiä verotuksen päätöksenteon tehtävistä vaan käyttää avustavissa tehtävissä sellaista työvoimaa, joka on joustavasti käytettävissä tarpeen mukaan. Silloin, jos virkamiehiä käytettäisiin avustavissa tehtävissä, on riskinä päätöksentekoa vaativien tehtävien viivästyminen ja tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia asiakkaille. Esityksen kannalta tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa merkitystä on Verohallinnon puhelinpalvelun tehokkaaseen järjestämiseen liittyvillä näkökohdilla. Avustavan puhelinpalvelun tehtävien hoitaminen vuokratyövoimalla on tarkoituksenmukaista myös Verohallinnon asiakkaiden näkökulmasta, koska se parantaa heidän mahdollisuuksiaan saada tarvitsemaansa neuvontapalvelua kohtuullisessa ajassa myös ruuhka-aiempujen aikana.

Verohallinnon vuokratulla työvoimalla teettämät Verohallinnosta annetun lain 2 b §:ssä tarkoitetut avustavat tehtävät puolestaan olisivat rutiiniluonteisia avustavia tukitehtäviä, joissa ei käytetä julkista valtaa. Verotuksen toimittamiseen liittyvien avustavien tehtävien teettämistä vuokratyövoimalla voidaan pitää tarkoituksenmukaisena Verohallinnon toiminnan tehokkaaksi järjestämiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi. Sen lisäksi näiden tehtävien teettäminen vuokratyövoimalla on tarkoituksenmukaista, kun otetaan huomioon verovelvollisten ja tiedonantovelvollisten saama hyöty palvelujen nopeudesta ja joustavuudesta sekä se, että Verohallinto voi keskittää resurssejaan rutiininomaisten tukitehtävien asemesta asiantuntijatyöhön.

Hallituksen esitystä valmisteltaessa ei ole harkittu Verohallinnon avustavien puhelinpalvelutehtävien siirtämistä yksityisen ulkoisen tahon hoidettavaksi, koska tavoitteena on käyttää työvoimaa ruuhkahuippujen aikana, eikä siirtää tehtävää sellaisenaan Verohallinnon ulkopuolelle. Tehtävän ulkoistaminen edellyttäisi erikseen sen arvioimista, miten se olisi toteutettavissa perustuslain ja hyvän hallinnon vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut tehtävän tehokkaan järjestämisen merkitystä tarkoituksenmukaisuuden arvioinnissa muun ohessa Hansel Oy -nimisestä yhtiöstä annetun lain muuttamista koskevan esityksen yhteydessä. Lausunnon (PeVL 15/2019 vp) mukaisesti perustuslakivaliokunta katsoi, että olemassa olevien ja esityksessä ehdotettujen tehtävien osoittamiselle Hansel Oy:lle ei ole perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuun tarkoituksenmukaisuusedellytykseen liittyvää estettä. Merkitystä tältä kannalta on yhtiön erityisasiantuntemuksella (PeVL 29/2013 vp, s. 2 ja PeVL 37/2010 vp, s. 5/I) ja hankintatoimen tehokkaaseen järjestämiseen liittyvillä näkökohdilla (PeVL 3/2009 vp, s. 4/II ja PeVL 11/2006 vp, s. 2–3).

Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteuttamisen kannalta esityksessä ehdotetaan, että vuokratyötä tekevään henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vuoraturat työntekijät työskentelisivät Verohallinnossa työ sopimuslain mukaisesti Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisina. Tehtävän hoitamiseen liittyvä Verohallinnon johto- ja valvontavalta vähentää merkittävästi hallinnon asiakkaalle mahdollisesti aiheutuvaa riskiä esimerkiksi väärästä tai vuokratyöntekijältä saadusta liian laajasta neuvonnasta.

Edellytyksenä julkisen hallintotehtävän antamiselle muulle kuin viranomaiselle on perustuslain 124 §:n mukaan lisäksi se, että hallintotehtävän antaminen ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Säännös korostaa sen perustelujen mukaan julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä sekä sitä, että näiden henkilöiden julkisen valvonnan on oltava asianmukaista (HE 1/1998 vp). Apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa todetusti oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat perustuslain 124 §:n perustelujen mukaan ennen muuta julkiseen hallintotehtävään liittyvää päätöksentekoa. Ehdotetussa säännöksessä Verohallinnolle säädettäisiin velvollisuus huolehtia siitä, että vuokratuilla työntekijöillä olisi riittävä osaaminen heille annettaviin työtehtäviin. Verohallinto perehdyttäisi ja kouluttaisi vuokratyöntekijät heidän työtehtäviinsä sekä tukisi ja valvoisi heitä työskentelyn aikana. Vuokratyöntekijöiden osaamisen varmistamista ja heille annettavien työtehtävien sisältöä ja toimintatapoja on kuvattu tarkemmin esityksen jaksossa 4.1.6 ja säännöskohtaisissa perusteluissa.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 33/2004 vp, s. 7/II ja PeVL 46/2002 vp, s. 10). Muun muassa Hansel Oy:tä koskevassa lausunnossaan PeVL 15/2019 vp (s. 4), perustuslakivaliokunta katsoi välttämättömäksi, että yhtiön palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan yhtiölle kuuluvia julkisia hallintotehtäviä. Myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 17/2021 vp, s. 20) koskien hankittuja ja vuokrattuja työntekijöitä sosiaali- ja terveydenhuollossa on vahvistettu perustuslakivaliokunnan vakiintuneeseen käytäntöön perustuva vaatimus siitä, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää muun muassa asioita käsittelevien henkilöiden toimivan rikosoikeudellisella virkavastuulla. Vuokratyövoiman käyttämisessä merkityksellistä on myös se, että vuokratyöntekijä toimii tässä avustavassa neuvontatehtävässä Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisena.

Avustavan puhelinneuvontapalvelun sisältö olisi laissa määritetty. Perusteena vuokratyövoiman käytölle Verohallinnossa olisi ruuhkahuippujen tasoittaminen, jotta voitaisiin turvata neuvonta hyvän hallinnon edellyttämällä tavalla. Vuokratyövoiman käyttöä puhelinpalvelussa voitaisiin siten pitää tarkoituksenmukaisena Verohallinnon lakisääteisen neuvontatehtävän hoitamiseksi.

Luonnollisen henkilön oikeusturvan kannalta olisi merkityksellistä, että vuokratyöntekijöihin sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta. Koska vuokrattava työvoima työskentelisi Verohallinnon työnjohdollisessa alaisuudessa, vastaisi Verohallinto hallinnon yleislakien noudattamisesta myös käyttäessään vuokrattua työvoimaa. Vuokratyövoiman käyttö ei myöskään vaikuttaisi asiakkaiden oikeuteen saada yhtäläisesti palvelua suomen, ruotsin ja saamen kielillä. Palvelut turvattaisiin siten, että erikielisissä puhelinsarjoissa olisi riittävästi osaavia vastaajia, joko Verohallinnon virkamiehiä tai vuokratyöntekijöitä. Vahingonkorvausvelvollisuudesta säädettäisiin vahingonkorvauslaissa. Yllä esitettyyn perustuen katsotaan, että avustavan puhelinpalvelun ja verotuksen avustavien tehtävien teettämisestä vuokratyövoimalla voitaisiin säätää lailla.

8.4 Lopuksi

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä hallituksen näkemyksen mukaan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies piti Verohallintoa koskevassa ratkaisussaan suotavana, että säädettäessä vuokratyöntekijöiden rikosoikeudellisesta virkavastuusta eduskuntakäsittelyn yhteydessä saataisiin perustuslakivaliokunnan kannanotto myös siihen, onko myös vuokratun työvoiman käyttämisestä Verohallinnossa säädettävä laissa. Viitaten yllä olevaan hallitus pitää suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi esityksestä lausunnon erityisesti siitä, edellyttääkö perustuslain 124 §, että vuokratun työvoiman käyttämisestä Verohallinnossa on säädettävä lailla.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 34 b §:n 2 momentti, 54 d §, 60 §:n 3 momentti, 96 a ja 131 a §, 132 §:n 2 momentti, 133 §:n 2 momentti ja 134 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 34 b §:n 2 momentti laissa 876/2017, 54 d § laeissa 1741/2009, 792/2012, 1510/2016 ja 876/2017, 60 §:n 3 momentti laissa 1741/2009, 96 a § laeissa 772/2004 ja 1510/2016, 131 a § laissa 1515/2011, 132 §:n 2 momentti laissa 409/2005, 133 §:n 2 momentti laissa 1115/2005 ja 134 §:n 2 momentti laissa 772/2004,
muutetaan 34 a §:n 1 momentti, 34 b §:n 1, 3, 5 ja 7 momentti sekä 68 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 34 a §:n 1 momentti sekä 34 b §:n 3, 5 ja 7 momentti laissa 1741/2009, 34 b §:n 1 momentti laissa 792/2012 ja 68 §:n 2 momentti laissa 876/2017, sekä
lisätään 34 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1741/2009 ja 732/2019, siitä lailla 732/2019 kumotun 4 momentin tilalle uusi 4 momentti, lakiin uusi 34 c § ja 68 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 772/2004 ja 876/2017, uusi 6 ja 7 momentti seuraavasti:

34 a §

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvat suoritukset

Veronalaista pääomatuloa on luonnollisen henkilön ottamaan 34 c §:n mukaiseen vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus sekä takaisinoston perusteella saatu määrä, samoin kuin mainitun pykälän mukaiseen sidotusta pitkäaikaissästämisestä annetussa laissa (1183/2009) tarkoitettuun sopimukseen (*pitkäaikaissästämissopimus*) perustuva suoritus.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvasta suorituksesta on kuitenkin veronalaista pääomatuloa vain tuotto siltä osin kuin suoritus on kertynyt sellaisten maksujen perusteella, joita ei ole saanut vähentää verotuksessa. Suorituksen tuotoksi katsotaan se suhteellinen osuus, joka suorituksen maksuhetkellä vastaa vakuutuksessa tai sopimuksessa jäljellä olevan tuoton osuutta jäljellä olevasta siitä eläkkeen tai säästövarojen määrästä, joka on kertynyt sellaisten maksujen perusteella, joita ei ole saanut vähentää verotuksessa.

34 b §

Eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvan suorituksen verotusta koskevia erityisiä säännöksiä

Jos vakuutukseen perustuva eläke tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuva suoritus maksetaan lyhyemmässä ajassa kuin 10 vuodessa tai lyhyemmässä kuin 34 c §:n 5 kohdan mukaisessa ajassa taikka jos eläke tai suoritus maksetaan mainitun pykälän 3 tai 4 kohdan vastaisesti, maksettu määrä luetaan pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Korotusta ei

kuitenkaan määrätä siltä osin kuin verovelvollinen osoittaa, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

Jos oikeus eläkkeeseen, suoritukseen tai säästövaroihin luovutetaan tai pantataan, lainana, luovutushintana tai muutoin saatu määrä luetaan vakuutetun, säästäjän tai varoihin oikeutetun pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai suoritusta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Eläkettä tai suoritusta ei katsota saaduksi, jos vakuutuksenottaja tai säästäjä irtisanoo sopimuksen ja tekee uuden 34 c §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän sopimuksen mainitun pykälän 8 kohdassa tarkoitetun vakuutuksenantajan tai palveluntarjoajan kanssa. Edellytyksenä on, että kertyneet säästövarat siirretään suoraan uuden sopimuksen osapuolena olevalle edellä tarkoitetulle vakuutuksenantajalle tai palveluntarjoajalle.

Jos säästövarat siirretään muulle kuin 5 momentissa tarkoitetulle vakuutuksenantajalle tai palveluntarjoajalle tai uusi sopimus ei täytä 34 c §:ssä säädettyjä edellytyksiä, säästövarojen siirtohetken arvo luetaan vakuutuksenottajan tai säästäjän pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai etuutta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

34 c §

Vapaaehtoisena yksilöllisenä eläkevakuutuksena tai pitkäaikaissäästämissopimuksena pidettävät sopimukset

Vapaaehtoisena yksilöllisenä eläkevakuutuksena tai pitkäaikaissäästämissopimuksena pidetään seuraavat edellytykset täyttäviä sopimuksia:

1) vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen on ottanut verovelvollinen tai hänen puolisonsa, ja vakuutuksessa verovelvollinen on vakuutettuna;

2) pitkäaikaissäästämissopimuksen on tehnyt verovelvollinen tai hänen puolisonsa, ja sopimuksessa verovelvollinen on sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetussa laissa tarkoitettu varoihin oikeutettu;

3) vakuutus sopimuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästö määrää nostaa 4 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella;

4) vakuutus sopimuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan syntymävuotensa ja sopimuksen tekoajan perusteella seuraavan taulukon mukaan määräytyvän iän:

a) sopimus on tehty ennen 1 päivää tammikuuta 2013	
syntymävuosi	eläkeikä, vuotta
1957 tai aiemmin	63
1958—1961	64
1962—1972	65
1973—1984	66

1985—1997	67
1998 tai myöhemmin	68
b) sopimus on tehty 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen	
syntymävuosi	eläkeikä, vuotta
1957 tai aiemmin	68
1958—1961	69
1962 tai myöhemmin	70;

5) vakuutusopimuksen tai pitkäaikaissästämissopimuksen mukaan eläke tai muu suoritus maksetaan muissa kuin 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa toistuvina erinä vuosittain tai lyhyemmin määräajoin varoihin oikeutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän aikana tai vähintään 10 vuoden aikana siten, että kunakin vuonna suoritetaan enintään se osa jäljellä olevasta säästö määräst, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästö määrä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä; kalenterivuoden aikana eläkettä tai muuta suoritusta voidaan kuitenkin jäljellä olevasta säästö määräst riippumatta maksaa aina 2 000 euroon asti;

6) vakuutusopimuksen tai pitkäaikaissästämissopimuksen mukaan sopimukseen perustuvaa oikeutta ei saa luovuttaa eikä pantata;

7) vakuutuslaitos, talletuspankki, rahastoyhtiö tai sijoituspalveluyritys on vakuutusopimuksessa tai pitkäaikaissästämissopimuksessa sitoutunut antamaan Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset Verohallinnon määräämät tiedot Verohallinnon määräämällä tavalla;

8) vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta tai pitkäaikaissästämissopimus on tehty Suomessa asuvan tai täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa.

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

Työnantajan maksamat, tämän työntekijälleen ottaman 34 c §:n 4, 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset täyttävän vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut katsotaan vakuutetun veronalaiseksi ansiotuloksi kuitenkin vain siltä osin kuin niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa.

Työnantajan maksamat kollektiivisen lisäeläketurvan maksut eivät ole työntekijän veronalaista tuloa.

Kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan työnantajan työntekijöistä koostuvalle henkilöpiirille järjestämää vapaaehtoista lisäeläketurvaa, jonka henkilöpiiri on määritelty ryhmittäin työalan tai muun siihen verrattavan perusteen mukaan siten, ettei se tosiasiaassa kohdistu nimettyihin tai muutoin yksilöllisesti määrättyihin henkilöihin. Kollektiivisena lisäeläketurvana ei kuitenkaan pidetä järjestelyä, joka on tarkoitettu koskemaan vain yhtä työnantajan palveluksessa olevaa henkilöä kerrallaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2027 toimitettavassa verotuksessa.

Poiketen siitä, mitä 34 a §:n 1 momentissa säädetään, luonnollisen henkilön ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutusmaksu sekä takaisinoston perusteella saatu määrä samoin kuin pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuva suoritus on veronalaista ansiotuloa siltä osin kuin se on kertynyt ansiotulosta vähennettyjen maksujen ja niille kertyneen tuoton perusteella.

Ennen tämän lain voimaantuloa otettuihin vapaaehtoiisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissäästämissopimuksiin sovelletaan tämän lain 34 b §:n asemesta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä eläkkeen tai suorituksen verottamisesta korotettuna.

Mitä tämän lain 34 b §:n 1 momentissa ja edellä 3 momentin nojalla sovellettavissa säännöksissä eläkkeen tai suorituksen verottamisesta korotettuna säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos verovelvolliselle maksetaan kertaosana vakuutukseen tai pitkäaikaissäästämissopimukseen kertyneet säästövarat kokonaisuudessaan, säästövarojen määrä tämän lain voimaan tullessa on enintään 5 000 euroa ja suoritus maksetaan kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Työnantajan ennen tämän lain voimaantuloa työntekijälle ottamiin vapaaehtoiisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin sovelletaan tämän lain 68 §:n 2 momentin asemesta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

korkotulon lähdeverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkotulon lähdeverosta annetun lain (1341/1990) 4 §:n 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 735/2019, seuraavasti:

4 §

Veronalaisuutta koskevat poikkeukset

Korkotulon lähdeveroa ei ole suoritettava:

3) sellaiselle talletukselle ja joukkovelkakirjalainalle maksetusta korosta, johon säästäjän varat on tuloverolain 34 c §:n mukaisen pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaisesti sijoitettu;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 15 a §:n 1 momentti, 16 §:n 2 ja 3 momentti sekä 17 §:n 6 ja 7 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 15 a §:n 1 momentti laissa 55/2018, 16 §:n 2 momentti laissa 733/2019, 16 §:n 3 momentti ja 17 §:n 6 momentti laissa 520/2010 sekä 17 §:n 7 momentti laissa 452/2016, seuraavasti:

15 a §

Ulkomaisen työnantajan tiedonantovelvollisuus

Ulkomaisen työnantajan on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratun työntekijän ja mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja työn teettäjistä sekä tämän lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot maksetusta palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta.

16 §

Meno- ja vähennystietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Vakuutuslaitoksen, eläkesäätiön ja muun eläkelaitoksen sekä ulkomaisen vakuutus- tai eläkelaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän on toimitettava Verohallinnolle tiedot verovelvollisen maksamista eläkevakuutuksen maksuista. Lisäksi vakuutuslaitoksen ja ulkomaisen vakuutuslaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 1 a §:ssä tarkoitetun apurahansaajan maksamasta pakollisesta ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaisesta tapaturmavakuutusmaksusta. Vastaava selvitys on annettava myös verovelvolliselle.

Työnantajan tai muun suorituksenmaksajan on toimitettava Verohallinnolle tiedot perimistään työntekijän eläkemaksuista, työttömyysvakuutusmaksusta samoin kuin tuloverolain 96 §:ssä tarkoitetuista maksuista.

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Työnantajan ja tuloverolain 68 §:n 4 momentissa tarkoitetun muun vakuutusentottajan on ilmoitettava Verohallinnolle ne verovelvolliset, joille se on verovuonna maksanut vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Työnantajan on lisäksi ilmoitettava Verohallinnolle kunkin työntekijän osalta maksamansa kollektiivisen lisäeläketurvan maksut.

Jokaisen, joka teettää työtä tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetulla vuokratulla työntekijällä tai mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetulla suomalaisella aluksella toimessa olevalla vuokratulla työntekijällä, on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot työntekijän vuokralle antaneesta yrityksestä, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta. Lisäksi tällöin on toimitettava tieto yrityksen työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetusta edustajasta. Tiedot on toimitettava sitä kalenterikuukautta seuraavan kuukauden loppuun mennessä, jonka aikana yrityksen ensimmäinen työntekijä aloittaa työskentelyn työn teettäjälle. Edellä mainituissa tiedoissa tapahtuneesta muutoksesta on ilmoitettava Verohallinnolle muutosta seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 16 §:n 2 ja 3 momentti sekä 17 §:n 6 momentti tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2027, ja niitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2027 annettaviin tietoihin. Ennen mainittujen lainkohtien voimaantuloa annettaviin tietoihin sovelletaan niiden voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki

rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 16 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 16 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1226/2006, seuraavasti:

16 a §

Rajoitetusti verovelvollisen työntekijän saaman tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun palkan ja mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän saaman palkan osalta toimitetaan ennakonkanto, jos palkan maksaja ei ole velvollinen perimään palkasta lähdeveroa ja kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta. Työntekijän on haettava ennakonkantoa Suomessa työskentelyn aloittamista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran verovuodelta 2026 toimitettavassa verotuksessa. Ennen tämän lain voimaantuloa saatuun palkkatuloon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 2 momentin 10, 15 ja 17 kohta seuraavasti:

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Palkanmaksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 luvun sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 16 §:n ja 29 §:n 3 momentin nojalla ilmoitettavat tiedot:

10) ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain (1535/1992) 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitettua palkasta ja mainitun lain 13 §:ssä tarkoitettua suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta, sekä muusta palkasta silloin, kun palkansaaja jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan, sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot;

15) tiedot työntekijältä perityistä tuloverolain 96 §:ssä tarkoitetuista pakollisista vakuutusmaksuista sekä mainitun lain 34 c §:n mukaisen vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuista;

17) ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitettua vuokratun työntekijän ja mainitun lain 13 §:ssä tarkoitettua suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja palkan määrästä sekä työn teettäjästä, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta, sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 6 §:n 2 momentin 15 kohta tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2027. Ennen sen voimaantuloa maksettuihin maksuihin sovelletaan sen voimaan tullessa voimassa ollutta 6 §:n 2 momentin 15 kohtaa.

6.

Laki

ennakkoperintälain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ennakkoperintälain (1118/1996) 25 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1225/2006, seuraavasti:

25 §

Ennakkoperintärekisteri

Rajoitetusti verovelvollinen voidaan kuitenkin merkitä ennakkoperintärekisteriin ainoastaan silloin, kun hänellä on Suomessa kiinteä toimipaikka tai hänen kotipaikkansa on Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa tai valtiossa, jonka kanssa Suomella on kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 51 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 51 §:n 1 momentti seuraavasti:

51 §

Suorituksen maksajaa koskevia erityisiä säännöksiä

Suorituksen maksajalle määrättävä ennakonpidätys on 40 prosenttia maksetuista suorituksista. Jos ennakoperintälaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä säädetään tai määrätään kyseistä suoritusta koskevasta muusta ennakonpidätysprosentista, määrätään ennakonpidätys suorituksen maksajalle kuitenkin tämän muun prosentin mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

veronkantolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan veronkantolain (11/2018) 28 § sekä
muutetaan 20 §:n 2 momentti ja 32 §:n 1 momentti seuraavasti:

20 §

Aiheettoman maksun palauttaminen

Palautettavaan määrään sovelletaan, mitä palauttamisesta 32 §:n 1 momentissa säädetään.

32 §

Palautettavan määrän maksamista koskevat rajoitukset

Verohallinto maksaa palautettavat määrät verovelvolliselle, jos niiden palautusten ja maksujen yhteismäärä, joita ei ole käytetty verojen suoritukseksi, on vähintään 10 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

Verohallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Verohallinnosta annettuun lakiin (503/2010) uusi 2 c § seuraavasti:

2 c §

Vuokratun työvoiman käyttö

Mitä 2 b §:ssä säädetään, sovelletaan myös siinä tarkoitettujen avustavien tehtävien tekemistä varten vuokrattuun henkilöstöön, joka ei ole työsuhteessa Verohallintoon mutta joka toimii työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisena (*vuokrattu työvoima*).

Vuokrattua työvoimaa voidaan käyttää myös avustavassa puhelinpalvelussa. *Avustavalla puhelinpalvelulla* tarkoitetaan tiedon välittämistä verovelvollisille verotusta koskevan lainsäädännön ja ohjeiden sisällöstä. Avustavassa puhelinpalvelussa ei hoideta tehtäviä, joihin kuuluu verotusta koskevan päätöksentekovallan käyttöä.

Vuokrattuun työntekijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Verohallinnon on huolehdittava siitä, että vuokratuilla työntekijöillä on riittävä osaaminen 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tuloverolain muuttamisesta annetun lain (876/2017) voimaantulosäännökseen uusi 3 momentti seuraavasti:

Työnantajan ennen tämän lain voimaantuloa työntekijälle ottamiin vapaaehtoisin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin sovelletaan tämän lain 68 §:n 2 momentin asemesta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 20.3.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Valtiovarainministeri Riikka Purra

1.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan tuloverolain (1535/1992) 34 b §:n 2 momentti, 54 d §, 60 §:n 3 momentti, 96 a ja 131 a §, 132 §:n 2 momentti, 133 §:n 2 momentti ja 134 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 34 b §:n 2 momentti laissa 876/2017, 54 d § laeissa 1741/2009, 792/2012, 1510/2016 ja 876/2017, 60 §:n 3 momentti laissa 1741/2009, 96 a § laeissa 772/2004 ja 1510/2016, 131 a § laissa 1515/2011, 132 §:n 2 momentti laissa 409/2005, 133 §:n 2 momentti laissa 1115/2005 ja 134 §:n 2 momentti laissa 772/2004,
muutetaan 34 a §:n 1 momentti, 34 b §:n 1, 3, 5 ja 7 momentti sekä 68 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 34 a §:n 1 momentti sekä 34 b §:n 3, 5 ja 7 momentti laissa 1741/2009, 34 b §:n 1 momentti laissa 792/2012 ja 68 §:n 2 momentti laissa 876/2017, sekä
lisätään 34 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1741/2009 ja 732/2019, siitä lailla 732/2019 kumotun 4 momentin tilalle uusi 4 momentti, lakiin uusi 34 c § ja 68 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 772/2004 ja 876/2017, uusi 6 ja 7 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

34 a §

34 a §

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvat suoritukset

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen ja pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvat suoritukset

Veronalaista pääomatuloa on luonnollisen henkilön ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus sekä takaisinoston perusteella saatu määrä, samoin kuin 54 d §:ssä tarkoitettu sidotusta pitkäaikaissästämisestä annetussa laissa (1183/2009) tarkoitettuun sopimukseen (*pitkäaikaissästämissopimus*) perustuva suoritus.

Veronalaista pääomatuloa on luonnollisen henkilön ottamaan *34 c §:n mukaiseen* vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus sekä takaisinoston perusteella saatu määrä, samoin kuin *mainitun pykälän mukaiseen* sidotusta pitkäaikaissästämisestä annetussa laissa (1183/2009) tarkoitettuun sopimukseen (*pitkäaikaissästämissopimus*) perustuva suoritus.

Vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvasta suorituksesta on kuitenkin veronalaista pääomatuloa vain tuotto siltä

osin kuin suoritus on kertynyt sellaisten maksujen perusteella, joita ei ole saanut vähentää verotuksessa. Suorituksen tuotoksi katsotaan se suhteellinen osuus, joka suorituksen maksuhetkellä vastaa vakuutuksessa tai sopimuksessa jäljellä olevan tuoton osuutta jäljellä olevasta siitä eläkkeen tai säästövarojen määrästä, joka on kertynyt sellaisten maksujen perusteella, joita ei ole saanut vähentää verotuksessa.

34 b §

*Eläkevakuutukseen ja
pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvan
suorituksen verotusta koskevia erityisiä
säännöksiä*

Jos vakuutukseen perustuva eläke tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuva suoritus maksetaan lyhyemmässä ajassa kuin 10 vuodessa tai lyhyemmässä kuin 54 d §:n 4 momentin 1 kohdan mukaisessa ajassa taikka jos eläke tai suoritus maksetaan 54 d §:n 2 momentin vastaisesti, maksettu määrä luetaan pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin verovelvollinen osoittaa, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

Jos työntekijän eläkelain mukainen vanhuuseläkeikä nousee sen jälkeen, kun eläkettä tai muuta suoritusta on alettu maksaa, eläke tai suoritus voidaan 54 d §:n 2 momentin 2 kohdasta poiketen maksaa niin kuin eläkeikä ei olisi noussut.

Jos oikeus eläkkeeseen, suoritukseen tai säästövaroihin luovutetaan tai pantataan 54 d §:n 4 momentin 2 kohdan vastaisesti, lainana, luovutushintana tai muutoin saatu määrä luetaan vakuutetun, säästäjän tai varoihin oikeutetun pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai suoritusta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Eläkettä tai suoritusta ei katsota saaduksi, jos vakuutuksenottaja tai säästäjä irtisanoo

34 b §

*Eläkevakuutukseen ja
pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvan
suorituksen verotusta koskevia erityisiä
säännöksiä*

Jos vakuutukseen perustuva eläke tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuva suoritus maksetaan lyhyemmässä ajassa kuin 10 vuodessa tai lyhyemmässä kuin 34 c §:n 5 kohdan mukaisessa ajassa taikka jos eläke tai suoritus maksetaan *mainitun pykälän 3 tai 4 kohdan* vastaisesti, maksettu määrä luetaan pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Korotusta ei kuitenkaan määrätä siltä osin kuin verovelvollinen osoittaa, että maksuja ei ole vähennetty Suomen verotuksessa.

(2 mom. kumotaan)

Jos oikeus eläkkeeseen, suoritukseen tai säästövaroihin luovutetaan tai pantataan, lainana, luovutushintana tai muutoin saatu määrä luetaan vakuutetun, säästäjän tai varoihin oikeutetun pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai suoritusta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Eläkettä tai suoritusta ei katsota saaduksi, jos vakuutuksenottaja tai säästäjä irtisanoo

Voimassa oleva laki

sopimuksen ja tekee uuden 54 d §:ssä säädetty edellytykset täyttävän sopimuksen 54 d §:n 9 momentissa tarkoitetun vakuutuksenantajan tai palveluntarjoajan kanssa. Edellytyksenä on, että kertyneet säästövarat siirretään suoraan uuden sopimuksen osapuolena olevalle edellä tarkoitetulle palveluntarjoajalle tai vakuutuksenantajalle.

Jos säästövarat siirretään muulle kuin 5 momentissa tarkoitetulle vakuutuksenantajalle tai palveluntarjoajalle tai uusi sopimus ei täytä 54 d §:ssä säädettyjä edellytyksiä, säästövarojen siirtohetken arvo luetaan vakuutuksenottajan tai säästäjän pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai etuutta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

Ehdotus

sopimuksen ja tekee uuden 34 c §:ssä säädetty edellytykset täyttävän sopimuksen *mainitun pykälän 8 kohdassa* tarkoitetun vakuutuksenantajan tai palveluntarjoajan kanssa. Edellytyksenä on, että kertyneet säästövarat siirretään suoraan uuden sopimuksen osapuolena olevalle edellä tarkoitetulle *vakuutuksenantajalle* tai *palveluntarjoajalle*.

Jos säästövarat siirretään muulle kuin 5 momentissa tarkoitetulle vakuutuksenantajalle tai palveluntarjoajalle tai uusi sopimus ei täytä 34 c §:ssä säädettyjä edellytyksiä, säästövarojen siirtohetken arvo luetaan vakuutuksenottajan tai säästäjän pääomatuloksi 50 prosentilla korotettuna. Eläkettä tai etuutta myöhemmin nostettaessa veronalaisesta määrästä vähennetään aiemmin tuloksi luettu määrä, ei kuitenkaan korotuksen osuutta.

34 c §

Vapaaehtoisena yksilöllisenä eläkevakuutuksena tai pitkäaikaissäästämissopimuksena pidettävät sopimukset

Vapaaehtoisena yksilöllisenä eläkevakuutuksena tai pitkäaikaissäästämissopimuksena pidetään seuraavat edellytykset täyttäviä sopimuksia:

1) vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen on ottanut verovelvollinen tai hänen puolisonsa, ja vakuutuksessa verovelvollinen on vakuutettuna;

2) pitkäaikaissäästämissopimuksen on tehnyt verovelvollinen tai hänen puolisonsa, ja sopimuksessa verovelvollinen on sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetussa laissa tarkoitettu varoihin oikeutettu;

3) vakuutusopimuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästömäärää nostaa 4 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan

varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella;

4) vakuutus sopimuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissäästämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan syntymävuotensa ja sopimuksen tekoajan perusteella seuraavan taulukon mukaan määräytyvän iän:

<i>a) sopimus on tehty ennen 1 päivää tammikuuta 2013</i>	
<i>syntymävuosi</i>	<i>eläkeikä, vuotta</i>
<i>1957 tai aiemmin</i>	<i>63</i>
<i>1958—1961</i>	<i>64</i>
<i>1962—1972</i>	<i>65</i>
<i>1973—1984</i>	<i>66</i>
<i>1985—1997</i>	<i>67</i>
<i>1998 tai myöhemmin</i>	<i>68</i>
<i>b) sopimus on tehty 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen</i>	
<i>syntymävuosi</i>	<i>eläkeikä, vuotta</i>
<i>1957 tai aiemmin</i>	<i>68</i>
<i>1958—1961</i>	<i>69</i>
<i>1962 tai myöhemmin</i>	<i>70;</i>

5) vakuutus sopimuksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan eläke tai muu suoritus maksetaan muissa kuin 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa toistuvina erinä vuosittain tai lyhyemmin määräajoin varoihin oikeutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän aikana tai vähintään 10 vuoden aikana siten, että kunakin vuonna suoritetaan enintään se osa jäljellä olevasta säästömäärästä, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästömäärä jäljellä olevien maksuvuosien

lukumäärällä; kalenterivuoden aikana eläkettä tai muuta suoritusta voidaan kuitenkin jäljellä olevasta säästömäärästä riippumatta maksaa aina 2 000 euroon asti;

6) vakuutuslaitoksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksen mukaan sopimukseen perustuvaa oikeutta ei saa luovuttaa eikä pantata;

7) vakuutuslaitos, talletuspankki, rahastoyhtiö tai sijoituspalveluyritys on vakuutuslaitoksen tai pitkäaikaissäästämissopimuksessa sitoutunut antamaan Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset Verohallinnon määräämät tiedot Verohallinnon määräämällä tavalla;

8) vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta tai pitkäaikaissäästämissopimuksesta on tehty Suomessa asuvan tai täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa.

54 d §

Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämissopimuksen maksut

Verovelvollisella on oikeus vähentää 34 a §:ssä tarkoitetun oman eläkevakuutuksensa ja pitkäaikaissäästämissopimuksensa maksuja yhteensä 5 000 euroa vuodessa. Vähennyskelpoinen enimmäismäärä on kuitenkin 2 500 euroa, jos verovelvollisen työnantaja on verovuonna maksanut verovelvolliselle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Maksuja voidaan vähentää aikaisintaan siltä verovuodelta, jonka aikana vakuutettu tai varoihin oikeutettu täyttää 18 vuotta, ja viimeistään siltä vuodelta, jonka aikana eläkettä tai muuta suoritusta on alettu maksaa. Vähennysoikeus koskee vakuutusta, jonka on ottanut verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja jossa verovelvollinen on vakuutettuna, sekä pitkäaikaissäästämissopimusta, jonka on tehnyt verovelvollinen tai hänen puolisonsa ja

(kumotaan)

jossa verovelvollinen on sidotusta pitkäaikaissästämisestä annetussa laissa tarkoitettu varoihin oikeutettu.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että sopimuksen mukaan:

1) vakuutusta ei voida takaisinostaa eikä säästö määrää nostaa 2 kohdassa mainittua ajankohtaa aiemmin muilla vakuutetun tai pitkäaikaissästämissopimuksen mukaan varoihin oikeutetun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin näiden vähintään vuoden kestäneen työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden tai osatyökyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella; ja

2) vanhuuseläkettä aletaan maksaa vakuutetulle tai pitkäaikaissästämissopimukseen perustuvia suorituksia varoihin oikeutetulle aikaisintaan hänen saavutettuaan syntymävuotensa ja sopimuksen tekoajan perusteella alla olevan taulukon mukaan määräytyvän iän;

a) sopimus on tehty ennen 1 päivää tammikuuta 2013	
syntymävuosi	eläkeikä, vuotta
1957 tai aiemmin	63
1958—1961	64
1962—1972	65
1973—1984	66
1985—1997	67
1998 tai myöhemmin	68

b) sopimus on tehty 1 päivänä tammikuuta 2013 tai sen jälkeen	
syntymävuosi	eläkeikä, vuotta
1957 tai aiemmin	68
1958—1961	69
1962 tai myöhemmin	70

Kertamaksullisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että sopimuksen mukaan:

1) eläke tai muu suoritus maksetaan muissa kuin 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa toistuvina erinä vuosittain tai lyhyemmin määräajoin varoihin oikeutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän aikana tai vähintään 10 vuoden aikana siten, että kunakin vuonna suoritetaan enintään se osa jäljellä olevasta säästö määräst, joka saadaan jakamalla jäljellä oleva säästö määrä jäljellä olevien maksuvuosien lukumäärällä; kalenterivuoden aikana eläkettä tai muuta suoritusta voidaan kuitenkin jäljellä olevasta säästö määräst riippumatta maksaa aina 2 000 euroon asti;

2) sopimukseen perustuvaa oikeutta ei saa luovuttaa eikä pantata.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin maksuihin voi sisältyä myös eläkevakuutukseen liittyvään kuolemanvaravakuutukseen kohdistuvia maksuja siltä osin kuin kuolemanvarakorvaus ei ylitä eläkevakuutuksen säästöä.

Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että vakuutuslaitos, talletuspankki, rahastoyhtiö tai sijoituspalveluyritys on 1 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa sitoutunut antamaan Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset Verohallinnon määräämät tiedot Verohallinnon määräämällä tavalla.

Mitä 1 momentissa säädetään työnantajan ottamasta vakuutuksesta, sovelletaan vastaavasti vakuutukseen, jonka avoin yhtiö on ottanut yhtiömiehelleen, kommandiittiyhtiö vastuunalaiselle yhtiömiehelleen ja osakeyhtiö sellaiselle osakkaalleen, jota ei työntekijän eläkelain 7 §:n mukaan pidetä mainittua lakia sovellettaessa työsuhhteessa olevana.

Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia vain, jos vakuutus on otettu Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta. Pitkäaikaissästämissopimuksen maksut ovat

vähennyskelpoisia vain, jos sopimus on tehty Suomessa asuvan tai täällä kiinteästä toimipaikasta toimivan palveluntarjoajan kanssa. Lukuun ottamatta henkilöä, joka on ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen Suomeen muuttamista edeltäneiden viiden vuoden aikana, ulkomailta Suomeen muuttaneen henkilön maksamat vakuutuksen maksut ovat kuitenkin 1–8 momentin mukaisesti vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muuttovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henkilön Suomeen muuttamista.

60 §

Alijäämä ja pääomatulolajin tappio

Edellä 54 d §:ssä tarkoitetut maksut vähennetään pääomatuloista 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten jälkeen. Jos vähennysten yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, verovelvollisella on oikeus tehdä verosta 131 a ja 132–134 §:ssä tarkoitettu erityinen alijäämähyvitys. Maksujen perusteella ei vahvisteta pääomatulolajin tappiota.

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

Työnantajan maksamat työntekijälleen ottaman 54 d §:n 2 momentin 2 kohdassa, 4 momentin 1 kohdassa sekä 5 ja 7 momenteissa säädetyt edellytykset täyttävän vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut katsotaan vakuutetun veronalaiseksi ansiotuloksi kuitenkin vain siltä osin kuin niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa.

60 §

Alijäämä ja pääomatulolajin tappio

(3 mom. kumotaan)

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

Työnantajan maksamat, tämän työntekijälleen ottaman 34 c §:n 4, 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset täyttävän vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut katsotaan vakuutetun veronalaiseksi ansiotuloksi kuitenkin vain siltä osin kuin niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa.

Työnantajan maksamat kollektiivisen lisäeläketurvan maksut eivät ole työntekijän veronalaista tuloa.

Kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan työnantajan työntekijöistä koostuvalle henkilöpiirille järjestämää vapaaehtoista lisäeläketurvaa, jonka henkilöpiiri on määritelty ryhmittäin työalan tai muun siihen verrattavan perusteen mukaan siten, ettei se tosiasiasa kohdistu nimettyihin tai muutoin yksilöllisesti määrättyihin henkilöihin. Kollektiivisena lisäeläketurvana ei kuitenkaan pidetä järjestelyä, joka on tarkoitettu koskemaan vain yhtä työnantajan palveluksessa olevaa henkilöä kerrallaan.

96 a §

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

Verovelvollisella on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan eläkesäätiössä, eläkekassassa tai vakuutusyhtiössä kollektiivisesti järjestetystä lisäeläketurvasta suorittamiensa maksuja 5 prosenttia eläketurvan järjestäneen työnantajan verovelvolliselle verovuonna maksaman palkan määrästä, kuitenkin enintään 5 000 euroa vuodessa. Maksut eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin niiden määrä ylittää työnantajan lisäeläketurvasta maksaman määrän. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on lisäksi, että eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 54 d §:n 2 momentin 2 kohdan b alakohdassa säädetyn iän.

(kumotaan)

Kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan työnantajan työntekijöistä koostuvalle henkilöpiirille järjestämää vapaaehtoista lisäeläketurvaa, jonka henkilöpiiri on määritelty ryhmittäin työalan tai muun siihen verrattavan perusteen mukaan siten, ettei se tosiasiasa kohdistu nimettyihin tai muutoin yksilöllisesti määrättyihin henkilöihin. Kollektiivisena lisäeläketurvana ei pidetä järjestelyä, joka on tarkoitettu koskemaan vain yhtä työnantajan palveluksessa olevaa henkilöä kerrallaan.

Muusta kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta

vakuutuslaitoksesta otetun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia. Ulkomailta Suomeen muuttaneen henkilön, lukuun ottamatta henkilöä, joka on ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen Suomeen muuttamista edeltäneiden viiden vuoden aikana, maksamat tällaisen vakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muuttovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henkilön Suomeen muuttamista.

131 a §

Erityinen alijäämähyvyys

Jos luonnollisen henkilön 60 §:n 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten ja 54 d §:n nojalla vähennyskelpoisten maksujen yhteismäärä on suurempi kuin veronalaisten pääomatulojen yhteismäärä, pääomatulon tuloveroprosentin mukainen osuus yli menevästä osasta, kuitenkin enintään pääomatulon tuloveroprosentin mukainen osuus mainituista maksuista, vähennetään ansiotulon verosta (erityinen alijäämähyvyys). (kumotaan)

132 §

Alijäämähyvitysten vähentäminen verovelvollisen valtionverosta

132 §

Alijäämähyvitysten vähentäminen verovelvollisen valtionverosta

Erityinen alijäämähyvyys vähennetään ensisijaisesti ansiotulosta valtiolle suoritettavasta tuloverosta sen jälkeen, kun verosta on vähennetty muut verosta tehtävät vähennykset opintolainavähennystä lukuun ottamatta. Erityinen alijäämähyvyys vähennetään alijäämähyvityksen jälkeen. (2 mom. kumotaan)

133 §

Alijäämähyvityksen vähentäminen verovelvollisen eri veroista

133 §

Alijäämähyvityksen vähentäminen verovelvollisen eri veroista

Siltä osin kuin erityinen alijäämähyvitys ylittää ansiotulosta suoritettavan tuloveron määrän, se vähennetään kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa sen jälkeen, kun näistä veroista on tehty muut niihin kohdistuvat vähennykset.

(2 mom. kumotaan)

134 §

134 §

Alijäämähyvityksen siirtäminen puolisolle

Alijäämähyvityksen siirtäminen puolisolle

Mitä 1 momentissa säädetään alijäämähyvityksestä, sovelletaan vastaavasti erityiseen alijäämähyvitykseen. Erityinen alijäämähyvitys vähennetään puolison verosta kuitenkin ilman vaatimusta.

(2 mom. kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2027 toimitettavassa verotuksessa.

Poiketen siitä, mitä 34 a §:n 1 momentissa säädetään, luonnollisen henkilön ottamaan vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke ja muu vakuutussuoritus sekä takaisinoston perusteella saatu määrä samoin pitkäaikaissästämissopimukseen perustuva suoritus on veronalaista ansiotuloa siltä osin kuin se on kertynyt ansiotulosta vähennettyjen maksujen ja niille kertyneen tuoton perusteella.

Ennen tämän lain voimaantuloa otettuihin vapaaehtoiisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin ja pitkäaikaissästämissopimuksiin sovelletaan tämän lain 34 b §:n asemesta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä eläkkeen tai suorituksen verottamisesta korotettuna

Mitä tämän lain 34 b §:n 1 momentissa ja edellä 3 momentin nojalla sovellettavissa säännöksissä eläkkeen tai suorituksen verottamisesta korotettuna säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos verovelvolliselle maksetaan kertasuorituksena vakuutukseen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tai pitkäaikaissästämissopimukseen kertyneet säästövarat kokonaisuudessaan, säästövarojen määrä tämän lain voimaan tullessa on enintään 5 000 euroa ja suoritus maksetaan kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Työnantajan ennen tämän lain voimaantuloa työntekijälle ottamiin vapaaehtoisin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin sovelletaan tämän lain 68 §:n 2 momentin asemesta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

korkotulon lähdeverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkotulon lähdeverosta annetun lain (1341/1990) 4 §:n 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 735/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Veronalaisuutta koskevat poikkeukset

Veronalaisuutta koskevat poikkeukset

Korkotulon lähdeveroa ei ole suoritettava:

Korkotulon lähdeveroa ei ole suoritettava:

3) sellaiselle talletukselle ja joukkovelkakirjalainalle maksetusta korosta, johon säästäjän varat on tuloverolain 54 d §:ssä tarkoitettuna mukaisesti sijoitettu;

3) sellaiselle talletukselle ja joukkovelkakirjalainalle maksetusta korosta, johon säästäjän varat on tuloverolain 34 c §:n mukaisesti sijoitettu;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 15 a §:n 1 momentti, 16 §:n 2 ja 3 momentti sekä 17 §:n 6 ja 7 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 15 a §:n 1 momentti laissa 55/2018, 16 §:n 2 momentti laissa 733/2019, 16 §:n 3 momentti ja 17 §:n 6 momentti laissa 520/2010 sekä 17 §:n 7 momentti laissa 452/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 a §

15 a §

*Ulkomaisen työnantajan
tiedonantovelvollisuus*

*Ulkomaisen työnantajan
tiedonantovelvollisuus*

Ulkomaisen työnantajan on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratun työntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja työn teettäjistä sekä tämän lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot maksetusta palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta.

Ulkomaisen työnantajan on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratun työntekijän ja mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja työn teettäjistä sekä tämän lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot maksetusta palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta.

16 §

16 §

*Meno- ja vähennystietoja koskeva sivullisen
yleinen tiedonantovelvollisuus*

*Meno- ja vähennystietoja koskeva sivullisen
yleinen tiedonantovelvollisuus*

Vakuutuslaitoksen, eläkesäätion ja muun eläkelaitoksen, ulkomaisen vakuutus- tai eläkelaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän sekä talletuspankin, rahastoyhtiön ja sijoituspalveluyrityksen on toimitettava Verohallinnolle tiedot verovelvollisen maksamista eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäätämissopimuksen maksuista

Vakuutuslaitoksen, eläkesäätion ja muun eläkelaitoksen sekä ulkomaisen vakuutus- tai eläkelaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän on toimitettava Verohallinnolle tiedot verovelvollisen maksamista eläkevakuutuksen maksuista. Lisäksi vakuutuslaitoksen ja ulkomaisen vakuutuslaitoksen Suomessa olevan edustajan

sekä selvitys maksujen vähennyskelpoisuudesta. Lisäksi vakuutuslaitoksen ja ulkomaisen vakuutuslaitoksen Suomessa olevan edustajan tai välittäjän on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 1 a §:ssä tarkoitetun apurahansaajan maksamasta pakollisesta ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaisesta tapaturmavakuutusmaksusta. Vastaava selvitys on annettava myös verovelvolliselle.

Työnantajan tai muun suorituksenmaksajan on toimitettava Verohallinnolle tiedot perimistään työntekijän eläkemaksuista, työttömyysvakuutusmaksusta samoin kuin tuloverolain 96 ja 96 a §:ssä tarkoitetuista maksuista.

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Työnantajan ja tuloverolain 54 d §:ssä tarkoitetun muun vakuutuksenottajan on ilmoitettava Verohallinnolle ne verovelvolliset, joille se on verovuonna maksanut vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Työnantajan on lisäksi ilmoitettava Verohallinnolle kunkin työntekijän osalta maksamansa kollektiivisen lisäeläketurvan maksut.

Jokaisen, joka teettää työtä tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetulla vuokratulla työntekijällä, on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot työntekijän vuokralle antaneesta yrityksestä, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta. Lisäksi tällöin on toimitettava tieto yrityksen työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetusta edustajasta. Tiedot on toimitettava

tai välittäjän on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 1 a §:ssä tarkoitetun apurahansaajan maksamasta pakollisesta ryhmähenkivakuutusmaksusta sekä maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaisesta tapaturmavakuutusmaksusta. Vastaava selvitys on annettava myös verovelvolliselle.

Työnantajan tai muun suorituksenmaksajan on toimitettava Verohallinnolle tiedot perimistään työntekijän eläkemaksuista, työttömyysvakuutusmaksusta samoin kuin tuloverolain 96 §:ssä tarkoitetuista maksuista.

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Työnantajan ja tuloverolain 68 §:n 4 momentissa tarkoitetun muun vakuutuksenottajan on ilmoitettava Verohallinnolle ne verovelvolliset, joille se on verovuonna maksanut vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Työnantajan on lisäksi ilmoitettava Verohallinnolle kunkin työntekijän osalta maksamansa kollektiivisen lisäeläketurvan maksut.

Jokaisen, joka teettää työtä tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetulla vuokratulla työntekijällä tai mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetulla suomalaisella aluksella toimessa olevalla vuokratulla työntekijällä, on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot työntekijän vuokralle antaneesta yrityksestä, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta. Lisäksi tällöin on toimitettava tieto

Voimassa oleva laki

sitä kalenterikuukautta seuraavan kuukauden loppuun mennessä, jonka aikana yrityksen ensimmäinen työntekijä aloittaa työskentelyn työn teettäjälle. Edellä mainituissa tiedoissa tapahtuneesta muutoksesta on ilmoitettava Verohallinnolle muutosta seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

Ehdotus

yrityksen työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetusta edustajasta. Tiedot on toimitettava sitä kalenterikuukautta seuraavan kuukauden loppuun mennessä, jonka aikana yrityksen ensimmäinen työntekijä aloittaa työskentelyn työn teettäjälle. Edellä mainituissa tiedoissa tapahtuneesta muutoksesta on ilmoitettava Verohallinnolle muutosta seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain 16 §:n 2 ja 3 momentti sekä 17 §:n 6 momentti tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2027, ja niitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2027 annettaviin tietoihin. Ennen mainittujen lainkohtien voimaantuloa annettaviin tietoihin sovelletaan niiden voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

4.

Laki

rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 16 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 16 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1226/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 a §

Rajoitetusti verovelvollisen työntekijän saaman tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun palkan osalta toimitetaan ennakonkanto, jos palkan maksaja ei ole velvollinen perimään palkasta lähdeveroa ja kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta. Työntekijän on haettava ennakonkantoa Suomessa työskentelyn aloittamista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

16 a §

Rajoitetusti verovelvollisen työntekijän saaman tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun palkan *ja mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän saaman palkan* osalta toimitetaan ennakonkanto, jos palkan maksaja ei ole velvollinen perimään palkasta lähdeveroa ja kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta. Työntekijän on haettava ennakonkantoa Suomessa työskentelyn aloittamista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran
verovuodelta 2026 toimitettavassa
verotuksessa. Ennen tämän lain voimaantuloa
saatuun palkkatuloon sovelletaan tämän lain
voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

5.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 2 momentin 10, 15 ja 17 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Palkanmaksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 luvun sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 16 §:n ja 29 §:n 3 momentin nojalla ilmoitettavat tiedot:

Palkanmaksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 luvun sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 16 §:n ja 29 §:n 3 momentin nojalla ilmoitettavat tiedot:

10) ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain (1535/1992) 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetusta palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta sekä muusta palkasta silloin, kun palkansaaja jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot;

10) ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain (1535/1992) 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetusta palkasta ja mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta sekä muusta palkasta silloin, kun palkansaaja jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot;

15) tiedot työntekijältä perityistä tuloverolain 96 ja 96 a §:ssä tarkoitetuista pakollisista vakuutusmaksuista ja kollektiivisen lisäeläketurvan maksuista sekä mainitun lain 54 d §:ssä tarkoitetuista vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuista;

15) tiedot työntekijältä perityistä tuloverolain 96 §:ssä tarkoitetuista pakollisista vakuutusmaksuista sekä mainitun lain 34 c §:n mukaisen vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuista;

Voimassa oleva laki

17) ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratun työntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja palkan määrästä sekä työn teettäjistä, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot;

Ehdotus

17) ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratun työntekijän ja mainitun lain 13 §:ssä tarkoitetun suomalaisella aluksella toimessa olevan vuokratun työntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja palkan määrästä sekä työn teettäjistä, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot;

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain 6 §:n 2 momentin 15 kohta tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2027. Ennen sen voimaantuloa maksettuihin maksuihin sovelletaan sen voimaan tullessa voimassa ollutta 6 §:n 2 momentin 15 kohtaa.*

6.

Laki

ennakkoperintälain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ennakkoperintälain (1118/1996) 25 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1225/2006, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

25 §

Ennakkoperintärekisteri

Ennakkoperintärekisteri

Rajoitetusti verovelvollinen voidaan
kuitenkin merkitä ennakkoperintärekisteriin
ainoastaan silloin, kun hänellä on Suomessa
kiinteä toimipaikka tai hänen kotipaikkansa
on valtiossa, jonka kanssa Suomella on
kaksinkertaisen verotuksen välttämistä
koskeva sopimus.

Rajoitetusti verovelvollinen voidaan
kuitenkin merkitä ennakkoperintärekisteriin
ainoastaan silloin, kun hänellä on Suomessa
kiinteä toimipaikka tai hänen kotipaikkansa
on *Euroopan talousalueeseen kuuluvassa*
valtiossa tai valtiossa, jonka kanssa Suomella
on kaksinkertaisen verotuksen välttämistä
koskeva sopimus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 51 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 51 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

51 §

51 §

Suorituksen maksajaa koskevia erityisiä säännöksiä

Suorituksen maksajaa koskevia erityisiä säännöksiä

Suorituksen maksajalle määrättävä ennakonpidätys on *enintään* 40 prosenttia maksetuista suorituksista.

Suorituksen maksajalle määrättävä ennakonpidätys on 40 prosenttia maksetuista suorituksista. *Jos ennakoperintälaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä säädetään tai määrätään kyseistä suoritusta koskevasta muusta ennakonpidätysprosentista, määrätään ennakonpidätys suorituksen maksajalle kuitenkin tämän muun prosentin mukaan.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

8.

Laki

veronkantolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan veronkantolain (11/2018) 28 § sekä
muutetaan 20 §:n 2 momentti ja 32 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

20 §

Aiheettoman maksun palauttaminen

Aiheettoman maksun palauttaminen

Palautettavaan määrään sovelletaan, mitä
palauttamisesta 28 §:ssä ja 32 §:n 1
momentissa säädetään.

Palautettavaan määrään sovelletaan, mitä
palauttamisesta 32 §:n 1 momentissa
säädetään.

28 §

Palautuksen säilyttäminen

Jos veroja ei ole suorittamatta eikä (kumotaan)
palautusta ole käytettävä muiden saatavien
suoritukseksi, Verohallinto voi
verovelvollisen pyynnöstä säilyttää
palautuksen tulevien maksuvelvoitteiden
suoritukseksi.

Verohallinto voi antaa tarkempia
määräyksiä palautuksen säilyttämiseen
liittyvistä verovelvollisia ja verolajia
koskevista rajoituksista, aikarajoituksista ja
euromääräisistä rajoituksista sekä muusta
palautuksen säilyttämiseen liittyvästä
menettelystä.

32 §

32 §

Palautettavan määrän maksamista koskevat
rajoitukset

Palautettavan määrän maksamista koskevat
rajoitukset

Verohallinto maksaa palautettavat määrät
verovelvolliselle, jos niiden palautusten ja
maksujen yhteismäärä, joita ei ole käytetty
verojen suoritukseksi, on vähintään 10 euroa.

Verohallinto maksaa palautettavat määrät
verovelvolliselle, jos niiden palautusten ja
maksujen yhteismäärä, joita ei ole käytetty
verojen suoritukseksi, on vähintään 10 euroa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Palautettava määrä voidaan jättää maksamatta, jos sitä säilytetään tulevien maksuvelvoitteiden suorituksiksi 28 §:n nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

Verohallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään Verohallinnosta annettuun lakiin (503/2010) uusi 2 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 c §

Vuokratun työvoiman käyttö

*Mitä 2 b §:ssä säädetään, sovelletaan myös siinä tarkoitettujen avustavien tehtävien tekemistä varten vuokrattuun henkilöstöön, joka ei ole työsuhteessa Verohallintoon, mutta joka toimii työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisena (**vuokrattu työvoima**).*

Vuokrattua työvoimaa voidaan käyttää myös avustavassa puhelinpalvelussa. Avustavalla puhelinpalvelulla tarkoitetaan tiedon välittämistä verovelvollisille verotusta koskevan lainsäädännön ja ohjeiden sisällöstä. Avustavassa puhelinpalvelussa ei hoideta tehtäviä, joihin kuuluu verotusta koskevan päätöksentekovallan käyttöä.

Vuokrattuun työntekijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Verohallinnon on huolehdittava siitä, että vuokratuilla työntekijöillä on riittävä osaaminen 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tuloverolain muuttamisesta annetun lain (876/2017) voimaantulosäännökseen uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2018 toimitettavassa verotuksessa. Lain 72 a §:ää sovelletaan myös työskentelyyn, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2018 toimitettavassa verotuksessa. Lain 72 a §:ää sovelletaan myös työskentelyyn, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Työnantajan ennen tämän lain voimaantuloa työntekijälle ottamiin vapaaehtoisin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin sovelletaan tämän lain 68 §:n 2 momentin asemesta tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.